

ΠΑΝΩΡΑ.

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1857.

ΤΟΜΟΣ Η'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 186.

ΒΙΟΣ ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΟΣ.

(Τέλος. Ἴδε φυλλ. 185 σελ. 382).

—οεεεο—

Μικρὸν πρόσθεν εἶπομεν ὅτι ὁ Ἀνακρέων φίλος ἐγένετο τοῦ Ξανθίππου. Ὁ ὑπομνηματιστής ὁμοίως τοῦ Ἱμερίου ἐναντιοῦται εἰς ταύτην τὴν γνώμην, ἀξιών ὅτι ἀπάδει εἰς τὴν διάφορον φύσιν τῶν χρόνων. Διότι μεταξύ τοῦ Ξανθίππου καὶ τοῦ Πολυκράτους διήλθον τεσσαράκοντα τρία ἔτη ὁ νικητὴς λοιπὸν τῶν βραβύρων μόλις ἐκτός τῆς νηπιότητος ἦτο ὅτε ὁ Σάμιος ἐσταυρώθη. Ἀλλὰ, ζήτω ἡ ἀλήθεια, τίς δύναται νὰ προσδιορίσῃ ἀκριβῶς τὴν ἡλικίαν τοῦ Ξανθίππου; Νεκρὸς ἔτι ὢν ἐνεκωμιάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀνακρέοντος, διὸ καὶ ἐπαγόμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι κατὰ μὲν τὴν ἐποχὴν τοῦ φόου τοῦ Πολυκράτους εἶχεν ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ δέκα ἔτη, περὶ τὰ πέντε δὲ καὶ ἐξήκοντα γενόμενος διατηρεῖτο τοσοῦτον ἀκμαῖος τὴν τε ψυχὴν καὶ τὴν βίωσιν, ὥστε καὶ νὰ συμπλακῇ μετὰ τῶν Περσῶν ἐν

Μυκάλῃ. Καὶ εἰς τὴν φιλίαν ταύτην ἀποβλέπων ἴσως ὁ Περικλῆς ἢ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, αὐθαίρετως δὲ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὁ Ἱππαρχος (34) ἤγειρε τῷ ποιητῇ ἐν τῇ ἀκροπόλει πλησίον τοῦ Ξανθίππου ἀνδριάντα, ἔχοντα σχῆμα ἀνθρώπου ἄδοντος ἐν μέθῃ (35). Ἄγνωστος ὅμως τίς ἦτο ἡ Καλλικρήτη ἐκείνη ἢ θυγάτηρ τῆς Κυανῆς, ἣν ὁ Πλάτων μνημονεύει ἐν τῷ Θεάγῃ ὡς τῷ τυράννῳ ὁμότερον, κατὰ τὸ ἄσμα τοῦ Ἀνακρέοντος, γνωρίσαντος αὐτὴν, ὡς εἶπεν, ἐν Ἀθήναις.

Ἐὰν δὲ ὁ Ἀνακρέων ἐμεινεν ἐν Ἀθήναις, καθάτινες φρονοῦσιν ἄχρις οὗ ὁ Ἱππαρχος ἐπλήγη ὑπὸ τοῦ Ξέρου τοῦ τε Ἀρμυδίου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονος, ἄγνωστον ἀπὸ τῆς ἱστορίας. Οὐχ ἦττον ὁμοίως ἀφ' οὗ τὰ τῆς Τέως καθισχύρασαν, αὐτὸς δὲ ἀπέκλινεν εἰς τὸ πολὺν γῆρας, ὑπὸ στοργῆς πρὸς τὴν πατρίδα κινήσει, εἰς αὐτὴν ἐπανάκαμψε. Τοῦτο δὲ εἰκάζεται ἐκ τῶν δύο τῶνδε στίχων τοῦ Σιμωνίδου:

« Οὗτος Ἀνακρέοντα τὸν ἄρβιτον εἵνεκα Μουσῶν
ὕμνοπόλον πάτρης τύμβος ἔδεκτο Τέως »

(34) Βαρνέσιος, Βάστερος καὶ ἄλλοι.

(35) Πaus. Ἀττ.

καὶ ἕκ τινος διηγήσεως τοῦ Τζέτζου, ἢ παρατί-
θημι ὡς τεκμήριον ἐπιμελείας μᾶλλον ἢ πίστεως
πρὸς αὐτήν, ἂν καὶ πολλὰ καὶ ἄλλα τὰ παραδείγ-
ματα, ἐν οἷς θυλλοῦται τὸ ὑπέρβιον, τὸ νοῦμον καὶ
τὸ πιστὸν τῶν ζώων. Λέγει λοιπὸν οὗτος ὅτι ὁ Ἀ-
νακρέων ἐξῆ ἐν ἰδίῳ αὐτοῦ κτήματι. Μιᾶ δὲ τῶν ἡ-
μερῶν, καθ' ἣν μετὰ τοῦ ὑπέρβου καὶ τοῦ κυνός ἐ-
πορεύετο εἰς Τέων ἢ ἀγοράστῃ χειρώδῃ, συνέπεσαν
ὥστε, ἀποσυρθεῖς ὁ ὑπέρβιος πρὸς στιγμὴν ἐκ τῆς ὀ-
δοῦ, ὑπὸ λήθης ἀφῆκε κατὰ γῆς τὸ βαλάντιον. Τοῦτο
δὲ νοήσας ὁ κύων παρεκλήθησεν εἰς φύλαξιν. ἄχρις
οὐδ' ὁ Ἀνακρέων ἐπανήλθεν ἐκεῖσε· ὃν καὶ προῦπαν-
τήσας, ἔδειξεν αὐτῷ τὴν πρᾶκταθῆκη, ἀλλὰ πολ-
λὰς ἡμέρας ἄσιτος ἐκεῖ διακειμένης παρὰ τοῖς ποσίν
αὐτοῦ ἐξέψυξεν εὐθύς (36).

Δὲν ἤθελε δὲ ἀπομακρυνθῆ πολὺ τῆς ἀληθείας
εἰς τις ἐφρόνει ὅτι ὁ Ἀνακρέων ἐν τούτῳ τῷ κτή-
ματι, μακρὰν τῶν θορούδων τῆς πολιτείας καὶ τῆς
τροπῆς, βίον ἤσυχον ἔφερε, καὶ ἀπολαύων τοῦ ἀνε-
φέλου Ἰωνίου οὐρανοῦ καὶ τῆς θεᾶς τοῦ Αἰγίου πε-
λάγους νήσοις γονίμοις τε καὶ τερπναῖς ἐσπαρμέ-
νου, ὅτε μὲν ἀνέμελλε τὸ στεφανηρόρον ἔαρ, ὅτε
δὲ ἐτόνιζε τὰς ἐπιληνίους ὠδὰς, καὶ ἄλλοτε ἐρθό-
νει τὸν βίον τοῦ ἀθάου τέττιγος· ἀγαπῶν δὲ τὰς
θαλίαις καὶ τοὺς χρῶνους, καὶ μόνον περὶ τοῦ πί-
νειν μεριμνῶν, πολὺς ἐν ὀρέῳ νέων, ὡς κρίνον βό-
δοις πλάκην, διεσκίδαζε τὰς ἀβεβίους καὶ ταχυ-
πόρους ὄρας τοῦ βίου, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ἐπρο-
θυμαίτο νὰ παύσῃ τερπνῶς, ὅσῳ πλησιέστερα ἦτο
τοῦ θανάτου ἢ μοῖρα. Ἀλλ' ἡ σκληρὰ τέλος ἐπέλ-
θε καὶ εἰς τρόπον πάντῃ ἀνάξιον ἀνδρὸς, τοὺς πλεί-
στους τῶν ὕμνων του καθιερώσαντος τῆ ἐρατῆ Διο-
νυσίῃ ὀπώρῃ. Διότι ἐκμετρήσας ἤδη μέγα μέρος τῆς
ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ εἰς τὸ 85 ὅμως τῆς ἡλικίας αὐ-
τοῦ γενόμενος, περιποιοῦτο τὸ ὑπόλοιπον διὰ τοῦ
ζωμοῦ τῶν ἀσταφύδων. Καὶ ποτε συνέπεσαν ὥστε
ῤῆξ τούτων ἐκλείσεν αὐτῷ τὴν φάρυγγα· οὔτε αὐ-
τὴν δὲ μὴ δυνάμενος νὰ καταπίῃ, οὔτε ν' ἀναπνεύ-
σῃ, ἔμεινε νεκρὸς (37). Ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ
θανάτου μηδεὶς πιστεύσῃ, πρὶν ἢ ἀναλογισθῆ ὅτι
οἱ Ἕλληνες ἠρέσκοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀποδί-
δοντες εἰς τοὺς θαυμασίους αὐτῶν ἀνδρας θαυμασίον
καὶ τὸν θάνατον.

Ἡ δὲ Τέως ἐτίμησε τὸν συμπολίτην αὐτῆς τάφῳ
τε δημοσίῳ καὶ ἀνδριάντι. Διὸ καὶ ὁ Θεόκριτος ὥδε
πῶς ἄδει·

α Θᾶσαι τὸν ἀνδριάντα τοῦτον, ὦ ξένοι,
σπουδᾶ, καὶ λεγ', ἐπὶν ἐς οἶκον ἔνθης,
Ἀνακρέοντος εἰκόνα εἶδον ἐν Τέω,
τῶν πρόσθεν εἴ τι περισσὸν ὠδοποιῶν. »

Σημνομένη δὲ ἐπὶ τῆ εἰκόνι αὐτοῦ μᾶλλον ἢ
οἰουδὴποτε ἄλλου βασιλέως ἢ ἀρχόντος, ἐχάραζεν
αὐτὴν ἢ Τέως ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων εἰς τὰ
ἴδια νομισμάτῃ, δεικνύουσα καὶ αὕτη, τὸ καθ' ἑξυ-
τήν, ὅτι οἱ δούλοι Ἕλληνες διατήρουν πάντοτε ἀ-

(36) Xa. A'. στίχ. 255.

(37) Δικ. Μακρ. — Πλάτ. Ζ', 7.—Οὐαλ. Μάξ. Θ'. 12.

πέναντι τῶν δεσποτῶν αὐτῶν τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἐ-
λευθέρῃ καὶ ἀπείρῳ κυριαρχίᾳ τῆς φιλολογίας(38).

Γινώσκεται μὲν μετὰ θετικότητος ἢ διάρκειας τοῦ
βίου τοῦ Ἀνακρέοντος, ὄχι ὅμως καὶ αἱ ἐποχὰι τῆς
γενέσεως καὶ τῆς τελευτῆς. Ὁ Εὐσεβίος τῷ προσ-
γράφει τὴν ΕΒ' Ὀλυμπιάδα (39), ἢ λογιστικῆ ὀ-
μοίας τῶν ἀρχαίων μεθόδου μικρὸν πολλαπλασιάζει.
Διότι δυνατὸν μὲν, ὡς ἡμεῖς· οἱ νεώτεροι συνήθως
ποιοῦμεν, ὅλος ἢ τὸ πλείστον τοῦ βίου ἀνδρὸς τι-
νος νὰ ἐμπεριληφθῆ εἰς ὀρισμένον αἰῶνα, ἀλλ' οὐ
καὶ ἐντὸς τῶν στενῶν μίαις Ὀλυμπιάδος ὀρίων, εἰμὴ
τις ἐβούλετο νὰ προσποιήσῃ τοὺς φιλολόγους καὶ
λοιποὺς ἐνδόξους ἀνδρας τῷ Μεξικανικῷ ἐκείνῳ ἄν-
θει, ὅπερ, ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου ἀνοίγον τὰ
μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ φύλλα, ἐτι πρὶν τῆς μεσημε-
ρίας κλείει αὐτὰ μεμαρκαμένα καὶ ξηρά. Ἐκ τῶν
λόγων λοιπὸν τοῦ Εὐσεβίου οὐδὲν πλέον ἔχομεν νὰ
ἐξγαγάωμεν ἢ ὅσα καὶ πολλαχόθεν ἐξίστου γινώ-
σκουμεν, ὅτι δηλαδὴ ὁ ποιητὴς ἦτο σύγχρονος τοῦ
Πολυκράτους. Ἀλλὰ καὶ προλαβόντως εἶχεν ἦδη
ἀνυψωθῆ εἰς περιφανῆ βελύχην ἢ ποιητικὴ αὐτοῦ
φῆμη, διότι ὁ Σπράβων, ὁ Ἀθήνσιος, ὁ Ζηνοβίος καὶ
ἄλλοι διηγοῦνται ἐκ συμφώνου ὅτι ἐξῆ ἐπὶ τῶν
χρόνων τοῦ Κύρου, τοῦ ὅπερ ἐπιμαρτυρεῖται ὑπὸ
τοῦ Σουῆδα, καὶ τοῖ συγγέροντας τὰ τε προλαβόντα
καὶ τὰ ἐπόμενα καὶ τὰ πάντα, καθὰ καὶ ὑπὸ τοῦ
Κ. Δεφύρου (Le Fèvre) (40) παρατηρήθη, εἰς ἕν
μίγμῃ. Οὐδ' ὀρεῖται τις ἴσως νὰ εἰκάσῃ ὅτι τοῦτο
ἐγένετο ἐπὶ τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς βασιλείας τοῦ
Κύρου, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΝΕ'. ὀ-
λυμπιάδος, ὅτε οὗτος μὲν τὸ κράτος τῆς Ἀσίας ἀ-
νεδέχθη, Κροῖτος δὲ ὁ ἐφάμιλλος αὐτοῦ ἐβασίλευε
τῶν Λυδῶν. Καὶ ἵνα μὴ εἰκασμός οὗτος φανῆ ὑπὲρ
τὸ δέον τολμηρὸς, παρατηρῶ, πρὸς ὕψην οἷόν τε αὐ-
τοῦ ἐνίσχυσιν, ὅτι ὁ Πλάτων, μνημονεύων τοῦ Ἀ-
νακρέοντος, τίθησιν αὐτὸν πρὸ τοῦ Σόλωνος, γηρα-
λέου ἤδη ὄντος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κροίτου.
Ἀλλ' ὑπάρχει ἐπὶ τούτοις μετὰ τῶν ποιημάτων
τοῦ ὕμνος γνησίας ἀντιρρήτως ἀρχῆς, καθὼς εἰς αὐ-
τὸν ἀποδιδόμενος ὑπὸ τοῦ Πρῆκιστίωνος, δι' οὗ δέε-
ται τῆς Ἀρτέμιδος ἵνα, καταρχομένη ἐπὶ ταῖς δίναις
τοῦ Ληθίου, ἐπικουρήσῃ τοῖς θρασκευοῦσι οἰκή-
τορσι τῆς πόλεως, ἢν αὐτὴ ποιμαίνει. Εἶναι δὲ φα-
νερῶς ἡ πόλις αὕτη ἢ Ἐρεσσος, καθὼς ἐπὶ πεδίου
ὄντως ἔκειτο, ἀρδευομένη ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Λη-
θίου, καὶ ἐνταῦθα ἀναθεθεμενός ἦτο τῆ θυγατρὶ τοῦ
Διὸς ὁ διὰ τε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνα-
θημάτων ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς ἀξιόλογος ναός.
Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκείνας ὑπ' ἄλλων δεινῶν δὲν
λέγει ἢ ἱστορία διαταρχθέντας τοὺς Ἐρεσσίους πλὴν
ἐκείνων ὅσα ἐπήνεργεν εἰς αὐτοὺς ὁ Κροῖτος· πολιορ-
κόμενοι δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἀνέθηκαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμι-
δι. ἐξέψυκτες ἐκ τοῦ ναοῦ σκροίνον εἰς τὴν τεῖχον(41).
Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ὁ ὕμνος οὗτος ὑπῆρξε τὸ

(38) Pellérin Suppl. III p. 108 — Eckel D. Num. B'. p. 563.

(39) Χρον.

(40) Notae in Anacreon. Od. I.

(41) Ἡρόδ. βιβλ. Α'.

πρωτον ἄσμη, δι' οὗ ὁ Ἀνακρέων ἐχαίρεισε τὴν
πρωίαν τῆς δόξης του, παραδεχόμενος δὲ πρὸς τού-
τας ὅτι αἱ μοῦσαι ἀρέσκονται υἱοθετοῦσαι καὶ νεο-
νίσκου ἀκαλοῦς καὶ ἀγενεῖους, οὐδὲν ἤπτον ἀναγ-
καίως ἐπαγόμεθα νὰ ὑπολάβωμεν τὸν Ἀνακρέοντα
γεννηθέντα περὶ τὴν Ν'. τοῦλάχιστον Ὀλυμπιάδα.
Δὲν ἀγνοῶ ὅμως ὅτι πλείστοι τῶν πολυμαθῶν ὦν καὶ
ὁ Κορσίνης, καὶ ὁ Δαρχῆρος καὶ ὁ Ἰακώβσιος, πα-
τοῦντες τὰ ἔγνη τοῦ Βαρνασίου, θέτουσι τὴν γενετὴν
τοῦ Ἀνακρέοντος ἐπὶ τοῦ ἔτους 6'. τῆς ΝΕ'. Ὀλυμπι-
άδος (42). Ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ διατί πρέπει νὰ προτιμη-
θῆ ἢ γνώμη τοῦ φιλολόγου ἐκείνου, τοσοῦτῳ δὲ μάλ-
λον, ὅσῳ οὐδ' αὐτὸς διακονοῖ τοὺς ἐπαρκεῖς λόγους ὅρ-
ῶν λέγεται παρορμηθεῖς εἰς τοῦτο. Οὐ μάλισ-
τα πῶς ἐν μέσῳ τοσοῦτων ἄσχητων καὶ ἀβεβαιοτήτων
οὕτω πῶς τὰς κυριώτερας τῶν πράξεων τοῦ Ἀνακρέ-
οντος διατίθησιν, ὥστε θετικῶς μὲν ἀποφαίνεται ὅτι
κατὰ τὸ ἦ'. τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος μετέβη εἰς Ἄβ-
δηρα, τὸ τριχλῶσόν δὲ καὶ ἑβδόμον εἰς τὰς Ἀθήνας,
τὸ μδ'. ἐπενόησεν αὐθις εἰς Τέων, καὶ τέλος ὅτι τὸ
τελευταῖον ἔτος τῆς Ος'. Ὀλυμπιάδος ἐπέληθεν αὐτῷ
ὁ θάνατος. Ἀλλ' ἂν ὁ Ἀνακρέων ἐγεννήθη περὶ τὴν
Ν'. Ὀλυμπιάδα, δὲν δυνάμεθα βεβαιοῦν νὰ συμφω-
νήσωμεν πρὸς τοὺς συγγραφεῖς τῆς Καθολικῆς Βιο-
γραφίας, λέγοντας ὅτι ἤμαρξεν περὶ τὴν ΟΑ'. καὶ
ΟΒ'. Ὀλυμπιάδα, κατὰ τὰς τελευταίας τούτέστιν
αὐτοῦ ἡμέρας. Εἰς τὸ παχυλώτατον δὲ τοῦτο ἀμάρ-
τημα ὑπέπεσαν πρὸ αὐτῶν καὶ ἡ Δασιέρος καὶ ὁ
Λογγέπετρος, παραδεχθέντες ὡς ἀληθῆς καὶ ἀναμ-
φίστητον ὅτι ὁ Ἀνακρέων ἐξῆ πρὸ Χριστοῦ 590 πε-
ρίπου ἔτη, διότι διέτριψε πρὸ τῷ Ἰππάρχῳ, οὐ-
τινος ἀδελφῆς ὑπῆρξεν Ἰππίας ὁ περοτρύνας τὸν
Δαρείον εἰς πύλεμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων τῇ ΟΒ'.
Ὀλυμπιάδι, τοῦ ὅπερ ἴσον πρὸς τὰ 500 πρὸ Χρι-
στοῦ ἔτη. Ἀλλ' ἔλαθεν ὅμως αὐτοὺς ὅτι καὶ ὁ Ἰπ-
πίας αὐτὸς μετέβη ἐπὶ τέσσαρα ἔτη τὴν τυρην-
νίαν ἐν Ἀθήναις, εἴτα δὲ περιενόησεν ἐπ' ἄλλα
εἰκοσι καὶ οὕτω λοιπὸν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰπ-
πάρχου μέχρι τῆς Περσικῆς ἐκστρατείας διήλθον
τέσσαρα καὶ εἴκοσι ὄλα ἔτη. Οὐδ' ἄξιον παραδρο-
μῆς ὑπάρχει ἐν τῇ λεπτομερεῖ ταύτῃ ἐρευνῆ σπου-
δαίον τι χωρίον Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ, φερόμε-
νον ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου, ὅτι ὁ Ἀνακρέων ποίη-
σιν τινα κατὰ τοῦ Ἀρτέμιωνος ἔγραψε πολλαῖς ἐμ-
προσθεν ἡλικίας τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐπιχειρή-
σεων τοῦ Περικλέους περὶ τὴν Σάρον (43). Ἐπειδὴ
ἄρα τὰ γεγονότα ταῦτα ἔλαθον χωρὶν ἐπὶ τοῦ τέ-
λους τῆς ΠΔ'. Ὀλυμπιάδος, αἱ πολλὰ ἐκείνη ἡλι-
κία δὲν συνίστανται βεβαιοῦς ἐκ τεσσαρῶν καὶ
τεσσάρων ἐτῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μακροχρονιωτέρου δια-
στήματος, ὅπερ μετὰ τὴν ταύτην καὶ τῶν ὑπ' ἡμῶν
τεθεισῶν ἐποχῶν παρεντίθεται.

Ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τούτους δι' ὧν χωρεῖ
τινι πιθανότητος προτιθέμεθα ν' ἀναγάγωμεν εἰς προ-

γενεστέραν τινὰ ἐποχὴν τὴν γενεσιν τοῦ Ἀνακρέοντος,
δύνανται ἴσως ν' ἀντιπαραβληθῶσιν ἐπιγράμματά
τινα, κοσμούμενα διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἀναρέ-
ροντα δὲ τὸν Αἰσχύλον καὶ τὸν Σοφοκλῆν, τὸν Ἀ-
ναξαγόραν καὶ τὸν Μύρωνα. Ἀπαντῶμεν ὅμως ὅτι
μεγάλως διασταζόντων τῶν κριτικῶν ὅπως ἀναγνω-
ρίσωσιν αὐτὰ ὡς γνήσια τοῦ Τέου ποιητοῦ προῖ-
όντα, εἰ καὶ πνεύσειν ἀρχαίως τινός καὶ Ἑλληνικῆς
ἀρεταίας, οὐδὲν δύναται ἐξ αὐτῶν νὰ προκύψῃ τὸ ἐ-
πισφαγίζον ἢ ἀντικρούον τὴν ὑπ' ἡμῶν γενομένην
ὑπόθεσιν. Ἐπὶ τούτοις δὲ βουλόμεθα νὰ φέρωμεν καὶ
τοὺς ἐξῆς λόγους·

Τὸ ἐπίγραμμα, ὅπερ ὕμνει τὴν δεινότητά τοῦ
Σοφοκλέους εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην, εἶναι βεβαί-
ως νόθον· διότι καθ' ὅποιονδήποτε καὶ ἂν διατεθῶσι
χρονολογικὴν τάξιν τὰ περὶ τοῦ Ἀνακρέοντος, θέλει
πάντοτε προκύψῃ ὅτι οὐκέτι ζῶν ὑπῆρχε καθ' ὃν
χρόνον ὁ Ἀθηναῖος ἐκομίσαστο τὸν πρῶτον στέφα-
νον εἰς τοὺς τραγικούς ἀγῶνας, τοῦ ὅπερ ἐγένετο
τὸ ἔτος γ'. τῆς ΟΖ'. Ὀλυμπιάδος, ὃ καὶ προηγείται
τοῦ θανάτου τοῦ Σιμωνίδου, τιμήσαντος τὸν ἡμέ-
τερον ποιητὴν δι' ἐπιγραμμάτων. Τούτου δὲ δο-
θέντος, μέγα δὲν φέρουσι κώλυμα τὰ λοιπὰ τῶν
ἐπιγραμμάτων. Καὶ μὲν μνημονεύουσι Ναυκράτου τι-
νός, υἱοῦ Αἰσχύλου· ἀλλὰ τίς βεβαίως ὅτι τὸν ἡγε-
μόνα τῶν τραγικῶν αἰνίττονται; Τούναντίον εἰς στί-
χους, φέροντας εὐχὴν πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, δὲν ὀ-
ρεῖται ἀναγκάως νὰ παρακολουθήσῃ πλησίον τοῦ
ὀνόματος ἢ γενικῆ ἐκείνη, ἢ ἐκφράζουσα τὴν εὐ-
κλειαν τοῦ γεννητόρος καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἐπὶ τοῦ
υἱοῦ ἀντανακλώσαν δόξαν; Οὐδὲν ὅμως τὸ κω-
λύον, ὑπολαμβάνει ὁ Ἰακώβσιος, ὅπως ὁ Αἰσχύλος
οὗτος μὴ ἦναι ὁ τραγωδός, διότι οὐδεὶς αὐτοῦ γό-
νος ἀναφέρεται ἄλλοχού. Οὐδαμῶς· ἔσχε μάλιστα
δύο υἱούς, τὸν Εὐφορίωνα καὶ τὸν Βίωνα, ποιητὰς καὶ
τούτους. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ὁ Αἰσχύλος, γεννηθεὶς
τὴν ΕΓ'. ἠδύνατο νὰ ἦναι πατὴρ ζῶντος ἐτι τοῦ
Ἀνακρέοντος. Ἐρχεται ἔπειτα Ἀναξαγόρας ὁ γλύ-
πτῆς· τὸ ὄνομα δὲ καὶ τὸ ἐπάγγελμα ἐμφαίνουσιν
ἄνδρα Αἰγινήτην, ποιήσαντα τὸν ἀνδριάντα τοῦ Διὸς
ἀναλώμασι τῶν ἐν Πλαταιαῖς κατὰ τοῦ Μαρδονίου
ἀγωνισθέντων λαῶν (44). Ἀλλ' ὁ Μαρδόνιος, προσ-
επιφέρουσιν ἄλλοι, ἠττήθη κατὰ τὴν ΟΕ'. Ὀλυμ-
πιάδα; Καὶ τί ἐκ τούτου; τὸ ἐπίγραμμα ἤθελε τὸ
πολὺ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ζεὺς δὲν ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώ-
των ἔργων ἐκείνου τοῦ τεχνίτου. Ἐπὶ τέλους δὲ
πῶς ποτε ὁ Ἀνακρέων συμβουλεύει τὸν βουκόλον
νὰ βίσκη μακρὰν τὴν ἀγέλην, μὴ τὴν δάμαλιν τοῦ
Μύρωνος, ὡς ἐμπνουν, μετὰ τῶν βῶν συνεξελάσῃ,
καὶ πῶς λέγει ὅτι δὲν ἦτο χυτὴ, ἀλλ' ὑπὸ γήρατος
ἐχαλικώθη, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Μύρων αὐτὸς, κατὰ τὴν αὐ-
θεντικὴν τοῦ Μηνίου ἠμαρξεν ἐπὶ τῆς ΠΖ'. Ὀλυμ-
πιάδος; Καὶ τῇ ἀληθείᾳ μετὰ δυσσεβείας ἠθέ-
λομεν ἴσως βιασθῆ νὰ ἀφαιρέσωμεν τῷ ἡμετέρῳ
ποιητῇ τοὺς τελευταίους τούτους καὶ χαριστάτους
στίχους, εἰμὴ δυνατὸν ἦτο ν' ἀποφανθῶμεν μετὰ

(42) Fasti Attici p. III — Chron. d' Hérod. — Anth. T. XIII
Catal. Poet. p. 824.

(43) Βίον Περικλέους.

(44) Παισαν. Ἠλικ. Α'.

του Ούγγελεμάννου ότι κατά λάθος καταβίβασεν ο δμωσ του Έρμησιάννατος εικάζεται ότι ο Ανακρέων συγγραφεύς την εποχήν του ανδριάντος εκείνου, και ότι ο πεπονηκώς αυτόν εδοξάζετο 20 εμ. προσθεν και 7 ολυμπιάδων (45).

Αλλ' άρ' ου άπαξ ενσπλέχθημεν εις την άκανθώδη ταύτην της χρονολογίας δδόν, καλόν εσται, όπως εξέλθωμεν, να επιληθώμεν επί μικρόν και πών προς την Σαπρώ έρωτων του Ανακρέοντος.

Έρμησιάνναξ ο Κολορώνιος, και όχι Δίριλος ο κωμωδοποιός, καθώς απορρίνεται άπατωμένη ή Δασίερος, τη Ασοντιώ αυτού ποιούμενος εν τω τρίτω των Έλεγειακών τον κατάλογον των ποιητών, όσοι έφλέγησαν υπό έρωτικού κύματος, προστίθουσιν ότι ο Αλκαίος, στρέφων την φόρμιγγα προς την Σαπρώ, ήρατο της φωνής της άηδόνος, όπως δια της πολυφραδίας των ύμνων άλγύνη τον Τήιον ποιητήν διότι ο μελιόρρυτος Ανακρέων συνώδευσεν και αυτός την Σαπρώ, οτε έστολισμένη ήρχετο εν τω μέσφ των χορών των Ασσιάδων, και οτε μεν καταλείπων την Σάμον, οτε δε αυτήν την οίνηράν πατρίδα, κεκλημένην υπό τω πολεμίω θόρω, έφοίτα εις Λέσθον την ευνοιον, πολλάκις δε εισέβλεπε το Λέκτον άκρωτήριον άπέναντι του Αιολικού πελάγους (46). Ο Έρμησιάνναξ όμως, κατά το λέγειν του Αθηναίου, παίζει ως ποιητής περι τουτου του έρωτος, διότι ή Σαπρώ μεν ήμαρξεν επί της βασιλείας του Αλωάττου, ο Ανακρέων δε του Κύρου και του Πολυκράτους έχόντων την άρχήν.

Τών εναντιών τούτων γνώμων ο Βύβλος άκολουθει την νεωτέραν καιτοι δε μη άναδεικνύει, κατά μίμησιν της Δασίερος, την Ασσιάν μουσαν άπέχουσαν του Ανακρέοντος μέαν εκατονταετηρίδα, ουχ ήτον όμως κατά τους υπολογισμούς αυτού γινή φημιζομένη την ΜΒ' ή ΜΑ'. ολυμπιάδα, μόνον υπέρφηρος ήδύνατο να γνωρίση τον ήμέτερον ποιητήν, εν φ άπεναντίας εξαγεται εκ του Όβιδίου ότι άκμαία έτι την ήλικίαν επιήδησε το άκμαίσιον άλμα(47). Άρ' έτέρου δε ο Κράμερ εν τη μικρῃ εκείνη πραγματείᾳ, ήν επίτηδες συνέθηκεν όπως άποδείξη άμφοτέρους ήμήλικας, τη άθθεντία του αυτού Όβιδίου και δι' επιπροσθέτων επιχειρημάτων πειράται να θέση ως βέβαιον ότι ή Σαπρώ, προελθούσα εις το τεσσαρακοστόν ήδη της ήλικίας έτος και βαθείως φέρουσα την περιφρόνησιν του φάωνος, έλεεινώς έθετο εν Λευκάδι πέρας εις τε την μανίαν και την ζωήν αυτής. Αλλ' άλίγον χρόνον, και πολύ έσως ολιγώτερον του χορήγαντος αυτόω, κερδίζει εις την συζήτησιν. Έκτος δε τούτου αι γνώματεύσεις αυτού τε και του Βύβλου στροβιλίζονται επί βίσεως άσθενούς οει ή του Όβιδίου, οστις, ουδόλως παραβιάζων το πιστευτόν, αλλά τη έλευθερία της τέχνης αυτού χρώμενος, ουου συνεχώνουσε και συνεπέλεξε τας πράξεις δύο διαφόρων Σαπρών, Ασσιών άμφοτέρων, αλλά της μεν έταίρας και εξ Έρεσσου, της δε ποιητριας και εκ Μιτυλήνης. Από των λόγων

(45) Traut. Prof. dei mon. ined. libr. 4.
(46) Αδην. II'.
(47) Diction. ά.θ.ρ. Sap. 10.

δμωσ του Έρμησιάννατος εικάζεται ότι ο Ανακρέων έρωτι της Σαπρώς έπλέγετο κατά την περιόδον εκείνη των χρόνων, εν ή οι Πέρσαι μεν ύπεδούλωσαν την Τέων, ο δε Πολυκράτης υπό την εξουσίαν αυτού είχε την Σάμον, μεταξυ της ΝΘ'. τούτέστι και της ΟΓ'. ολυμπιάδος. Τίνι τρόπω λοιπόν ή Σαπρώ, περιόητος ήδη κατά την ΜΒ'. ολυμπιάδα, ως θέλει ο Σουίδας, ή την ΜΑ'. καθά απορρίνεται ο Ευσέβιος, ήδύνατο ν' άρχπαται ου μόνον αλλά και να ζή μετά έβδομήκοντα ή ογδοήκοντα έτη; Αλλά πράττουσιν έσως ορθώτερον ο Λαρχήρος και ο Ουίτκόντης (48) θέτοντες επί των Ολυμπιάδων εκείνων την γέννησιν μάλλον ή την φήμην αυτής; Νέκι όμως και άντιμαχόμενοι άμφιβολία ήθελον τότε έγερθή από μιᾶς των εποχών του χρονικού της Πάρου, και ούτως ήθέλωμεν βισθή ν' άσπασθώμεν τας γνώμας του Αθηναίου και του Βύβλου, ει μη ο Πρόδοτος ήρχετο εις βοήθειαν ήμῶν. Και διηγείται έντως ο ιστορικός ούτος ότι ή Ροδῶπις, γυνή εκ Θράκης, ήχη εις Αίγυπτον επί των χρόνων του Αμάσιος υπό Εχάνθου του Σαμίου, ετα δε ήλευθερώθη άντι μεγάλων χρημάτων υπό Χαράξου του υιου του Σκαμνδρονόμου και αδελφου της Σαπρώς. Έλευθερωθεσα δε, κατέμεινον εν Αίγυπτω, και εργαζομένη από του σώματος, εγένετο λίαν έπαφρόδιτος και εκτήσατο μέγαν πλούτον, άχρησ ου ο Χάραξος έκομίσαστο αυτήν εις Μυτιλήνην, άνθότου και ή Σαπρώ εν μέλει πολλά κατακερτόμησεν αυτόν (49). Άνεθλ δ' εις τον θρόνον ο Αμασις το έτος δεύτερον της ΝΒ'. ολυμπιάδος, τουθ' άπερ μᾶς άπομακρύνει των υπολογισμών του Ευσέβιου και του Σουίδα περι τα τεσσαράκοντα έτη. Και μετά την εποχήν ταύτην έσως χρόνος τις παρεήλθεν έως ου ο βασιλεύς έχαρίσαστο τους Έλληνας, παραχωρών αυτοίς προνόμια και άτελείας εν Νικηράτει, όπου ο Χάραξος οίνον προς έμπορίαν συνείθισε να φέρη εκ της Λέσθου (50), ή Ροδῶπις δ' εγένετο κλεινή δια το κάλλος. Αν δε προσθέσωμεν τον άναγκαίον ταύτην καιρόν προς άπόκτησιν άνθίνου πλούτου, αν σημειώσωμεν τα υπό του Ηροδότου τιθέμενα τρόπον τινά διαλείμματα δια των λέξεων πολλά κατακερτόμησεν εν μέλει ή Σαπρώ τον αδελρόν, και αν άρήσωμεν να παρέλθουσιν έτη τινά μετά τα διαλείμματα ταύτα, θέλωμεν εύκόλως καταντήση εις την εποχήν την άπεικάζομένην υπό του Έρμησιάννατος, και θέλωμεν εύρει τον Ανακρέοντα εν τη άλλη του Πολυκράτους, φίλου και ξένου του Αίγυπτίου βασιλέως. Μάλιστα δε, ει μη περιτρονούμεν την κερτυρίαν αυτού του Όβιδίου, μανθάνομεν εξ αυτών ότι ή Σαπρώ επέζησε χρόνον πολύν μετά τον έρωτα του Χαράξου προς την Ροδῶπιν, διότι παραπονήται ότι, λαθόν υπό ματαιοφροσύνης βλάσθη και έντροπήν, έπεδάθη εις την από της θλάσσης έργασίαν εν α-

(48) Chron. d' Hérod.—Icon. T. Α'. part. I. p. 62.
(49) Βισλ. Β'.
(50) Στράβων Β'. 45.

νακτήση τα εις έρωμένην τοσούτον χαμερπή αναξίως δαπανηθέντα και άπολεσθέντα άγαθή. Όπως και αν έχη το πράγμα, μεγάλην εγώ άπενέμω βεβήτητα εις την άθθεντίαν του Ηροδότου, οστις τα περι της Ιωνίας και της εποχής αυτού έγραφεν εν όβρι πάντων των Ελλήνων. Καθ' έν όρειλω να παραδράμω ότι τα υπό του Έρμησιάννατος άπορρινομένα επιβεβαιούνται πλερίως τε και θετικώς υπό Διφίλου του κωμωδοποιου και Χαμηλιέοντος του Ποντικου διότι ο πρώτος μεν εν δράμκτι έπιγραφόμενω Σαπρώ ποιεί έρχοτήν αυτής τον Ιππώνακτα, ποιητήν άκμαίαντα κατά τα μάμκκα της Οξωνίας περι τους χρόνους της άλώσεως των Σάρδεων και του Κροίσου, ο δεύτερος δε άνέρερε στίχους τινάς λέγοντας ότι Έρωσ ο χρυσοκόμης, βάλων τη παρρυρῃ σφαίρα και διαπροτροπώς θωπεύον τον Ανακρέοντα, προύκαλει αυτόν εν συμπαίζωσιν, ή δε από της εύκτίτου Λέσθου, άλλου φλεγόμενη, κκατεμέμρετο την λευκήν του κόμην. Η Σαπρώ δε προς ταύτα άπεκρίνετο ο χρυσόθρονη Μούσα, εκείνον τον ύμνον εδιδάξας από της καλλιγόνικης και ένδοξου χώρας, όν άδειε τερπνώς ο περικλής Τήιος πρεσβύτης (51). Αλλά και οι στίχοι ούτοι υποβολιμαίοι νομίζονται υπό του Αθηναίου εύκόλως δε ήμεις άποδεχόμεθα το ύπ' αυτού πρεσβεύομενον και όχι καθό βουλόμενοι να επιφέρωμεν κρίσιν του ύφους εις το όποιον έγράφασεν, αλλά διότι εξ αυτών προκύπτει ότι ο Ανακρέων εγεννήθη πρό της Σαπρώς. Ναι μεν άληθές ότι εις αυτόν άποδίδεται λείψανον, άποκαλούν την Ασσιάν

α άδυρῶνον παρθένον α,

ένεκεν όμως των προηγούμενων υπολογισμών και της άθθεντίας του Πικυανίου και του Διονυσίου (52) αλλά επαγόμεθα να συμπεράνωμεν, και τοσούτω μάλλον, όσω παρατηρείται ότι οι τυχόν μνημονεύσαντες σχεδόν πάντοτε όμου των δύο ποιητών προτάττουσι του Ανακρέοντος την Σαπρώ. Αλλά γινώσκω όμως ότι ή διαφορά αυτή αίρεται όλοτελώς υπό του Κράμερ, διαγράφοντες τον χρονολογικόν πίνακα, εν φ όρίζει μεν τον ποιητήν γεννηθέντα τη ΛΕ'. των ολυμπιάδων και Ε'. πρό της Σαπρώς, ετα δε άυθιρέτως τίθησι τα κατ' αυτόν, και επί τέλους φέρει αυτόν εις τον τάρον μεταξυ της ΝΖ'. και ΝΗ'. ολυμπιάδος. Πλήν δια της προς αυτόν ήμετέρας εναντιώσεως κκαώς ήθέλωμεν δαπανήση τον καιρόν εκείνον, ούτινας τερπνοτέραν χρῆσιν έντέλλεται ο ποιητής άρκεσθώμεν δε εις την παρατήρησιν ότι πιστεύοντες τον ήθέλωμεν καταντήτη άποδεχόμενοι ως ψευδή τα ολίγα, όσα περι του Ανακρέοντος κερτυρούσιν ο Ηρόδοτος, ο Πλάτων, ο Στράβων και ο Αίλιανός. οίτινες την εις Αδθηνα, Σάμον και Αθήνας άριζίν του θέτουσι περι μεταγενεστέρως εποχής εκείνης, καθ' ήν ο Κράμερ πλάττει αυτόν ταθνεώτα. Απαξιωσάτω λοιπόν ή κριτική να ύψώση την φωνήν όπως εξαγειρή τουτον από των

(51) Αδην ένθ' άνωτα.
(52) Αττ. Α. — περι συνθέσεως όνομάτων.

όνειρών του, ουδέν δε ήττον χαίρειν είπωμεν τῷ Βαρνέτιω, οστις παρά φύσιν και παρά λόγον ποιεί την Σαπρώ μεν νεωτέραν του Ανακρέοντος πάντε και δεκα έτών, εκείνον δ' υποτίθησιν έρωμένον αϊτής κατά το τεσσαρακοστόν της ήλικίας έτος.

Αλλ' οι προς την Εύρουπύλην έρωτες του Ανακρέοντος δεν είναι άδεδείχτοι όσον και οι προς την Σαπρώ. Και τίς μεν ήτο αυτή βεβικήως άγνοούμεν, εδοξάζαση όμως επ' αυτού (53), καθό δε έχουσαν την κόμην ξανθήν υπολαμβάνομεν αυτήν διαφορον της άλλης αυτού φίλης, ής αι άπαλαι και μελαναι τρίχες της κεφαλής συσταίνουσι την πρώτην των καλλωνών, όσας εν τη Κ. φδῃ περιγράφει τῷ Ροδίω ζωγράφω. Είς το πάθος όμως τουτο άντερπαστήν είχε τον Αρτέμωνα, βρυχαλγών δε υπό ζήλοτυπίας, άναξίως της τε άθωότητος και της άφελείας του τρόπου του έγραψε στίχους, εν οις φαίνεται όστανει περιερπομένη ή χαλή δι' ής, να μεταχειρισθῶ τας ίδίας αυτού λέξεις, ο Έρωσ έδοαπε τας αικίδας των βελών. Όθεν παριστῆ τον Αρτέμωνα τουτον Περιφρόρητον ύπ' αυτού έπονομαζόμενον, ως άνθρωπον όστις, καταλιπών άγνοῶ υπό τίνος τύχης τα βάρκη και τα χαμητυπεΐα, εξακύλισε την αισχράν και άθλίαν αυτού ζωήν εις την τρυφήν περιήρχετο δε φορών ένωτίδας και σκιαδίσκην έλεφαντινήν, ως γυνή (54). Τουτο δε επιμαρτυρείται και υπό Ηρακλείδου του Ποντικου παρά Πλουτάρχω (55), λέγοντος ότι ο Αρτέμων ήτο μηχανικός εκ Κλαζομενων, άνήρ τρυφερός και κκαλακός, καταπτοούμενος προς τον παραμικρόν οόβον, ως επί το πολύ μεν οίκοι κκαθίζων δύο δε ύπηρεται εβάστων ύπερ την κεραλήν αυτού άσπίδα χαλιήν όπως μηδέν πέση εκ των άνωθεν. έν δε κατά τύχην εδιδάξαστο να προέλθη της οικίας, έκομίζετο εν κκινιδίω κκαλιμένω παρά την γήν αυτήν. Μάλιστα δε προσεπιφέρων ο Ηρακλείδης ότι έντεθεν άνομάσθη Περιφρόρητος, προσάγει την άθθεντίαν του Ανακρέοντος εις άνασκευήν του Έρῳρου, γραψικντος ότι έζη μεν βρυχδύτερον, Περιφρόρητος δε άνομάσθη καθότι, χωλός ών και βοηθών τῷ Περικλεί εις την πολιορκίαν της Σάμου, προσεκομίζετο επί φορείου προς τα κκατεπείγοντα των έργων τουθ' άπερ και εγώ νομίζω άληθώτερον.

Αλλ' να επανέλθωμεν εις την Εύρουπύλην, ένν ύπερ τας λοιπάς άπάσας αυτή ήνιόχευσε της καρδιάς του Ανακρέοντος, τουτο έσως αίνιττεται δια του όνειρου, καθ' ο τῷ έραίνετο ότι έτρεχε πέφυργας φέρων, ο Έρωσ δ' έχων μόλυβδον περι τοίς ποδίσκοις εδίδωκε και καταλάμβανεν αυτόν. Και τί σημάινει το όναρ; έρωτῆ καθ' έαυτόν

α Δοκῶ δ' έγωγε, πολλοίς
έν έρωσί με πλακέντα,
διολισθαίνειν εν άλλοις,
ένί τῷδε συνδεθήναι. α

(53) Αντίπ. Σιδ. έπιγράμ.
(54) Αδην. ΙΒ.
(55) Βίον Περικλείου.

Οὕτως ἡ ἐνόρασις ἀρμονίως ἐξηγεῖται. Οὐχ ἦσαν τινὲς παραδοξοφανῶς πῶς ἐντεῦθεν ἐξήγαγον ἐπαρκῆ λόγον ὅπως ὑποθέσῃ τὸν ποιητὴν ἀργὰ νυμφευθέντα μετὰ προθεσμιακῆς γυναικός. Ἄλλ' ἄρθωτέρα ἢ εἰκασία τῆς Δασιέρου ὅτι ἀνὴρ ἐκδοτός εἰς τὴν εὐφροσύνην οὐδέποτε ὑπεβλήθη εἰς τὸν γαμήλιον ζυγόν. Ἄλλως τε τίς δύναται περὶ τῶν ἐρώτων τοῦ Ἀνακρέοντος προσηκόντως νὰ εἴπῃ; τίς ποτε δύναται νὰ εὕρῃ τὰ κύματα τῆς ὕλης θαλάσσης καὶ τὰ φύλλα πάντα τῶν δένδρων; Τί ἄλλο εἶναι ἡ ποιησις τοῦ ἡ ἀδιάκοπος πρὸς τὸν Ἔρωτα ὑπηρεσία; πῶς δὲ νὰ ἐπαναλάβῃ τις τοσοῦτους ἔρωτας, οἵτινες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ πλέκουσιν αἰεὶ τὰς καλιὰς.

Οὐδὲν ἦσαν ὅμως πρέπει πᾶς τις ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι μεγάλως διαφέρουσι τὰ πραγματικὰ ἔθη καὶ ὁ βίος τοῦ Ἀνακρέοντος ἀπὸ τῶν ὅσα ἀσκήσεις χάριν λέγει καὶ παιδιᾶς. Ὁ Ἀσωνίδης καὶ ὁ Εὐμένης, ἀποβλέποντες ἴσως εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ἀροπόλεως τῶν Ἀθηναίων ἰδρυθέντα ἀνδριάντα, παριστῶσιν αὐτὸν ἔχοντα κάθυγρα μὲν τὰ ὄμματα ἐκ τῆς ἀκολασίας, ἐλκομένην δὲ τὴν ἀμπελόνην ἄγρι καὶ ἀτραγάλων καὶ τὸ σάνδαλον μονοζυγῆς, δέονται δὲ τοῦ Βάκχου ἵνα φυλάξῃ τὸν πρῶτον μὴ πῆσῃ ὁ Ἀντίπατρος καὶ ὁ Σιμωνίδης ἰκετεύουσιν ὅπως ὁ κισσὸς καὶ ἡ βιτρούσσα ἀμπελοῦ θάλλωσιν ἐπὶ τοῦ τύμβου του καὶ σπονδαὶ οἴνου γίνωσιν εἰς τὰ ὄττω του σύμῳνα δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ Διοσκυρίδης, ὁ Θεόκριτος, ὁ Μελέαγρος καὶ ἄλλοι περιγράφουσιν αὐτὸν κατὰ τοὺς διαφόρους ἐκαίονους τρόπους, ὅσοι ἰδιάζουσι καὶ πρέπει μᾶλλον τῷ συντρόφῳ τῆς φιλακρήτου ἀρμονίας καὶ τῷ ἀκορῆστῳ πρέσβει ἀμφοτέρων ἐρώτων (56).

Ἄλλ' ἐπαναλαμβάνω, ἔχουσι πρὸ ὀρθολογῶν τὸν συγγραφέα καὶ ὅχι καθ' ἑαυτὸν τὸν ἄνδρα, διὸ καὶ ὀρθώτερον ν' ἀποκληθῆ μετὰ τοῦ Κικέρωνος (57) ἢ ποιήσις, οὐχὶ δὲ κατὰ τὸν Σουΐδαν ἢ ζωὴ αὐτοῦ ὅπως ἐρωτικῆ. Δὲν ἀρέσκει με ὅμως ἡ γνώμη τῶν εἰς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ φερόντων τὴν αὐθεντίαν τοῦ Πλάτωνος, παρ' ὃ ἀνόμῃτι σοφοῦ τιμᾶται ὑπὸ τοῦ πάντων ἀνθρώπων σοφωτάτου (58)· διότι ἡ λέξις σοφὸς δεικνύει ὅχι τὸν ἐπ' ἀρετῇ ἀλλὰ τὸν ἐπὶ τῇ οἰαδήποτε ἐπαγγέλλεται τέχνη ἐξέχοντα. Αἱ ἦν αἰτίαν καὶ Μάξιμος ὁ Τύριος, καλλύνων τὰς ἰδίαις του διηγήσεις ἐκ τῶν νοημάτων τοῦ μεγάλου αὐτοῦ διδασκάλου, μεταποιεῖ τὸν σοφὸν Ἀνακρέοντα εἰς Τηϊόν σοφιστὴν (59)· ὁ Ὅμηρος δὲ ἀποδίδει τὸ αὐτὸ ἐπιθετὸν σοφὸς εἰς σιδηροργούς, καὶ ὁ ἡμέτερος δὲ μελωδὸς εἰς ἄπαντας ἐν γένει τοὺς ποιητάς, ὅσας μνημὴν περὶ αὐτῶν ποιεῖται ἐν ταῖς ᾠδαῖς. Οὐδ' ἔνεκα τούτου ὀφείλομεν αὐτῶς νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν λογοκρισίαν, δι' ἣν Δίδυμος ὁ γραμματικὸς ἐμπαίζεταὶ ὑπὸ τοῦ Σενέκα, ἐν τούτῳ τινι ὁ Ἀνακρέων τῇ ἀκολασίᾳ μᾶλλον ἢ τῇ μέθῃ ὑπέκυψε (60)· διότι

ἐάν μὲν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραγματευόμενα ἀντικείμενα ἀξιοκατηγόρητον τὸν καθιστῶσι, τὴν κατηγορίαν δὲ μὴ τὴν κοινὴν ἔχει τοῖς λοιποῖς σχεδὸν ἅπασιν ἀρχαίων ποιητῶν, οἵτινες περὶ τοῦ οἴνου, τοῦ θαλαπτηρίου τοῦ νοός, καὶ τῶν γυναικῶν λίαν ἐλευθέρως ἐπραγματεύθησαν καὶ περιπαθῶς. Τὰ ἱερὰ ἀξιώματα, ἅτινα διδάσκουσιν νὰ ἐπιβάλλωμεν πόνους καὶ ταλαιπωρίας εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἐν ἀνυψωθῶμεν εἰς τὴν ἐλπίδα ἀτελευτήτου εὐδαιμονίας, λίαν δυσχερῆ καὶ ταπεινὰ ἦσαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες, ἀθεόβαιοι ὄντες περὶ τοῦ μέλλοντος, πολὺ κρείσσον ἐνόμιζον εἰς ἀνακούφισιν τῆς ἀθλιᾶς καὶ θνητῆς ἡμῶν καταστάσεως νὰ εὐδωσιν αἰ μέρμυνοι καὶ νὰ σιγῶσιν αἱ φροντίδες. Τίς δὲ τοσοῦτον ἐπαχθὴς κατήγορος, ὥστε νὰ προσαγγῆ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς ἀρετῆς τὸν Ἀνακρέοντα καθὼς μεγάλως φημιζόντα τὴν ἀκρατοποίησιν του, ἐν ᾧ ὁ μετριώφρων Πλάτων, ἀπαγορεύων μὲν διὰ νόμων ὅπως οἱ παῖδες μὴδὲ γυναικῶν τοῦ οἴνου, μετρίως δ' αὐτῷ χρῶνται οἱ εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν γενόμενοι, ἀλλ' εἴτα νομίζει αὐτὸν φάρμακον δωρηθῆν παρὰ τῶν θεῶν κατὰ τῆς χαλεπότητος τῶν γηρατειῶν, ἵνα οἱ ὑπ' αὐτῆς βεδωρημένοι νεάσσαντες σκεδάσωσι τὴν λύπην, μαλκκυνθῆ δὲ αὐτῶν ἡ καρδιά, μεταβάλλουσα τὴν ψυχρότητα εἰς ἐπιεικειαν, ὡς σίδηρος ἐπὶ τοῦ πυρός; Καὶ μάλιστα τίς δὲν καθορᾷ ὀλοκλήρον τὸν χαρακτήρα τῆς Τηϊοῦ ποιήσεως ἐκπεπρακμένον καὶ ἐγκαλειόμενον εἰς τοὺς ἐξῆς τοῦ Ὀμηρικοῦ Ὀδυσσεῶς λόγους;

«Ὁ γὰρ ἔγωγέ τι φημι τέλος χαριέστερον εἶναι ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχη κατὰ δῆμον ἅπαντα δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματα ἀκουάζωνται αἰδοῦ, ἡμενοὶ ἐξαίης, παρὰ δὲ πλῆθουσι τράπεζαι σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρατῆρις αἰρούσων οἰνοχόος παρέχησι καὶ ἐγγεῖη δεπάεσσιν.»

Περὶ δὲ τοῦ ἔρωτος τοῦ Ἀνακρέοντος πρὸς τὰς νεανίδας, δὲν ἀξίω θεοβίως ὅτι ἀπεχώρησεν αὐτὸν τῆς ἡδονῆς τῶν αἰσθήσεων, οὐδ' ὅτι οὗτος τέρψις ἢ πάθη δὲν δύναται ἐν αὐτῷ νὰ ὀνομασθῆ, ἢ ὅτι ἐποίησεν αὐτὸν πτερωτὸν, καθὼς ὁ Πλάτων, ἵνα πτήσῃ ὑπὲρ τὰ ἐπὶ γῆς. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο τὸ νὰ ὑποπτεῖται περὶ τῶν ἱπαινῶν, δι' ὧν ἔβουλησε τοὺς νεανίας, ἄλλο τι παρὰ τὸ ἐπιθύμημα, τὸ ὁποῖον ἐμπνέει μὲν ἡ ἀρετὴ, ἐάν δὲ ὑπὸ ἐγκρατείας εὐθύνεται, ἀρεστοτέρην τὴν καταδεικνύει ἐν χαριτοδρόμῳ σώματι καὶ καθιστᾷ τὴν ἐξωτερικὴν ὠρικότητα δύσμορφον σχεδὸν εἰς παραβολὴν τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ὑποκακρυμμένης. Ἡ γλυκύτης, ἡ ἀγνότης καὶ ἡ ἰλαρότης, ὅσαι διαυγάζουσιν ἐν ταῖς ᾠδαῖς, τίς ποτε τρόπος ἦθελον ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ συνοικήσῃ μετὰ στυγεροῦ ἐλαττώματος, μετὰ βδελυρᾶς ἀισχύρητος; Πῶς δὲ ἄνθρωπος, διεφθαρμένος ὑπὸ μικρῶν ἡδονῶν ἐξεμέτρησε δις, ἵνα κατὰ τὸν Οὐαλέριον εἴπω, τὸ στάδιον τῆς ζωῆς; Ἴδιον τῆς κακίας τὸ κρύπτειναι, τῆς ἀθώας δὲ παιδιᾶς τὸ φανεροῦσθαι, καὶ συλλογιζόμενοι ὅτι ὁ Ἀνακρέων εἰς Ξανθίππου καὶ Κριτίας, νεανίσκους εὐγενεστάτης καταγωγῆς, ἀφιέ-

(56) Ἐπιγρμ. Ἀνθολογ.

(57) Τουσκ. Δ'. 33.

(58) Φαίδρον.

(59) Α'. Η.

(60) Ἐπιστ. 38.

ρωσε στίχους, ἀδύνατον ν' ἀποφανθῶμεν ἀνευ ἀναιδείας ὅτι οἱ ἔρωτες αὐτοῦ δὲν ἐχαλιναγωγῆθησαν ὑπὸ τῆς τιμιότητος. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἀγνῆς, προφυλακτικῆς καὶ παρθενικῆς ταύτης φιλίας, ἣν οἱ Ἕλληνες συνῆπτον χάρις εἰς τὰ θέληγτρα τῆς ὠραιότητος, οὐ τοῖς πᾶσι δέδοται λέγειν πρὸς δὲ τὸν πραγματευόμενον ἀνάγκη νὰ ἀναπολήσωμεν τὸν νόμον τοῦ Σόλωνος, ὅστις ἀπηγόρευε μὲν τοῖς δούλοις νὰ ἐρῶνται τῶν παίδων, κατατάσων δὲ τὸν ἔρωτα τοῦτον μετὰ τῶν ἐντιμωτέρων τοῦ βίου ἀσχολήσεων, παρώτρυνεν εἰς τὰ ταῦτα τοὺς ἐπαξίους, συνάμα δ' ἐκάλυε τοὺς ἀνάξιους. Διὸ καὶ αὐθὺς ὁ φιλόσοφος τῆς Τύρου, ὑπερασπιζόμενος τὸν Σωκράτην κατὰ τῶν προσαπτόντων αὐτῷ διαβολῶν, βλαβερωτέραν τῶν ἐκτοξευθεισῶν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους, τοῦ Ἀνύτου καὶ τοῦ Μελίτου, καταλύει λέγων ὅτι οἱ ἔρωτες τοῦ παιδὸς τοῦ Σωφρονίσκου τοῦ αὐτοῦ εἰσιν ἡθους καὶ τρόπου πρὸς τοὺς τοῦ Τηϊοῦ σοφιστοῦ· μετὰ δὲ τούτου τὰ ἄσματα ἐπαίνων πρὸς τοὺς ὠραίους, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀχώριστα ἀγνότητος καὶ αἰδημοσύνης. Διὸ καὶ ἄδει:

» Ἐραμαὶ τοι συνήθῃν
χαριεν γὰρ ἔχεις ἦθος.»

καὶ αὖθις:

α Καλὸν εἶναι τῷ ἔρωτι τὰ δίκαια.»

Τέλος δὲ που καὶ τὴν τέχνην του ἀπεκάλυψεν ὡδὲ πῶς:

α Ἐμὲ γὰρ λόγων ἔκῃτι
οἱ παῖδες ἂν φιλοῖεν.
χαριέντα μὲν γὰρ ἄδω,
χαριέντα δ' οἶδα λέξαι.»

Τίς λοιπὸν, ἀναφανῆ ὁ ἄρτι μνησθεὶς Πλατωνικός, τίς ὁ μεμψόμενος ἐραστὴν τοιοῦτον, πλὴν Τιμάρχου (61);

Συμπεράνωμεν ἄρα ὅτι ἡ ὅλη τοῦ Ἀνακρέοντος τέχνη καὶ πάντων ἴσως τῶν ποιητῶν διὰ τοῦ ἐξῆς μόνου στίχου του θαυμασίως ἐρμηνεύεται:

α Ἐρῶ τε δῆτα, κοῦκ ἐρῶ
καὶ μαινομαι, κοῦ μαινομαι.»

εἴπωμεν δὲ μετὰ τοῦ Αἰλιανῶν· «Μὴ γὰρ τις ἡμῖν διαβαλλέτω πρὸς θεῶν τὸν ποιητὴν τὸν Τηϊόν, μὴδ' ἀκόλαστον εἶναι λεγέτω (62),» ἢ ἀρκεσθῶμεν μᾶλλον νὰ ἀποκαλέσωμεν αὐτὸν ἄστονον, κατὰ τὸν Ἀθηναίων, διότι νήφων καὶ ἀγαθῶν ὄν, προσποιεῖται ὅμως, οὐκ οὕτως ἀνάγκη, ἐν τῷ γράφειν ἐκδοτός τῇ μέθῃ καὶ τῇ τρυφῇ (63).

Ἐγραψεν ὁ Ἀνακρέων πέντε βιβλία ποιήσεως, κατὰ τὸν Κρηναγόραν (64), διὸ καὶ βλέπομεν ὑπὸ τῶν γραμματικῶν ἀναφερόμενον ὅτε μὲν τὸ ἐν ὅτε δὲ τὸ ἄλλο. Ἄλλ' ὁ χρόνος, ἐν ἐπὶ ζωῆς ἐδάμασε διὰ τῆς εὐφροσύνης, ὡς ἀνὴρ πρὸς ἐκδίκησιν μᾶς ἀ-

φῆρπασε τὰ πλεῖστα τῶν γλαφυρωτάτων αὐτοῦ πονημάτων ἢ ἀντὶ τοῦ χρόνου μᾶς ἀφῆρπασεν αὐτὰ μᾶλλον ἢ ἄλλοις τῶν ἐπισκόπων εὐλάβεια καὶ λοιπῶν ἱερέων, οἵτινες μετέπεισαν τοὺς ἀπρονοήτους τῆς Κωνσταντινουπόλεως Καίσαρας, συνεθισμένους ἤδη μόνον εἰς τὰς μοναρχικὰς ψαλμωδίας, νὰ καταδικάσωσιν αὐτὰ εἰς τὸ πῦρ μετὰ τῶν τοῦ Ἀλκαίου, Σαπφούς, Ἡρίνης, Μιμνέρμου, Φιλήμωνος, Μενάνδρου, Διφίλου, Ἀλεξίου, Ἀπολλοδώρου καὶ Βίωνος, διατεινόμενοι ὅτι ἐμπερικλείουσι σπέρματα φλεγμικόντα καὶ ἱκανὰ πρὸς ἀναβάστασιν νοθεύειν τε καὶ ἀκολασίας. Ταῦτα τοῦλάχιστον, ἀναμνησκόμενος ἴσως τῶν φιλολογικῶν ἐρίδων, ὅτι ἐπήνεγκον τὸν τελευταῖον κλονισμόν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν, ὁ ἐξόριστος Δημήτριος Χαλκοκονδύλης διηγεῖτο πρὸς Ἰωάννην τὸν ἐκ Μεδίκων, παῖδα ἐτι ὄντα, πρὸς αὐτὸν, ὅστις, ὑποθησάμενος ἀκολούθως τὰ σταυρόσημα πέδιλα, παραδείγματι λίαν διαφύρω καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Λέων ὁ Γ', ἐπέπλησε τὰς ἀψίδας τοῦ Οὐατικανοῦ διὰ τῶν γλυκυτάτων ἤχων καὶ τῶν ἀσμάτων τοῦ Ἐλικῶνος (65).

Ποῖος δὲ καὶ πόσος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπολεσθεισῶν τοῦ Ἀνακρέοντος ποιήσεων προκύπτει σαφῶς ἐντεῦθεν, διότι μετὰ τῶν παραλειπομένων λευφάνων, ὅσα συνέλεξαν ἄνδρες πολυμαθεῖς καὶ μεγάλην καταβαλόντες σπουδὴν εἰς ἀνεύρεσιν παντός στίχου καὶ λέξεως καὶ συλλαβῆς, οὐδαμοῦ μὲν ἀπκντᾶται τὸ ὄνομα τοῦ Ξανθίππου καὶ τοῦ Κριτίου, μόλις δὲ τὸ τοῦ Κλεοβούλου καὶ τοῦ Μεγιστέως καὶ τῆς Εὐρυπύλης. Πρὸς δὲ τούτοις τίς διὰ τῶν στίχων καὶ τῶν λευφάνων τούτων δύναται νὰ ἐπισφραγίσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Στράβωνος, ὅτι ἡ ποιήσις τοῦ Ἀνακρέοντος πλήρης ἐστὶ πῆς περὶ τοῦ Πολυκράτους μνήμης; Οὐδὲ ἄπαξ ὁ ἡγεμὼν οὗτος μνημονεύεται μόνον δὲ τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι εἰς τοὺς στίχους, ὅσους τῷ τυράννῳ ἀφιέρωσε, καταριθμητέοι ἐκεῖνοι, δι' ὧν ἀποκαλεῖ τὴν Σάμον προσφιλεῖ, εἰς τὰς Νύμφας, καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς δι' ὧν φαίνονται ἐνθυμιζόμενοι αἱ στάσεις, περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται ἰδίως ὁ Ἡρόδοτος ἐν τῇ Θαλίᾳ.

Ἀλλὰ τὸ νουάγιον τοῦτο, ἔνεκα τοῦ ὁποῖου τοσαῦτα πονήματα εἰσέτι ἐπιποθοῦμεν, καὶ τοὶ βαρύντατον, ἐλεύσεται ὅμως ἡμέρα, καθ' ἣν θέλει ἐπανορθωθῆ. Διότι, ἐν ἡ τυραννία τῶν βαρβάρων ἢ κερδοσκοπῶς τις πολιτικὴ ἀντιποιεῖται τοῖς Ἕλλησιν ἡμῖν τὴν ἀπόλαυσιν τῆς μητρὸς ἐνδόξων πράξεων ἐλευθερίας καὶ τῶν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους διαβιβαζόντων αὐτὰς συγγραφέων, οὐ κατισχύουσιν ὁμῶς ἵνα στερήσωσιν ἡμᾶς τῆς καθαρᾶς καὶ τερπνοτάτης αὔρας, τῆς φαιδρότητος καὶ τῆς ποικιλίας τῶν γαῖων, τοῦ παντοτεινοῦ ἔαρος καὶ πανθ' ὅσων καθιστῶσι τὴν πατρίδα ἡμῶν εὐδαιμονεστάτην ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἀπάτας χώρας, διαχέουσι δ' ἐν τῷ πνεύματι τὸν ἐπιτόπιον ἐκεῖνον χαρακτήρα καὶ τὴν θυμηδίαν, ἧς καὶ πνέουσι τὰ νεώτερα ἡμῶν ἄσματα, ὀλίγου δεῖν ἔστιν ὅπου ἐξισούμενα τοῖς ἀρχαίοις.

(61) Α. Η'.

(62) Ποικιλ. Ἱστορ. Θ'. 9.

(63) Β. 61. 1'.

(64) Ἐπιγρ. ἐν τῇ Ἀνθολ.

(65) Π. Ἀλέξων. De Exilio.

Διηροῦντό τὰ βιβλία τοῦ Ἀνακρέοντος εἰς ἐλε-
 γειακά, ἰάμβους, ὕμνους καὶ ἐπιγράμματα· ἰδικιτέ-
 ρως δὲ συνίσταντο ἐξ ἀτμάτων τὰ ὅποια, ποιθέντα
 διὰ τὰ συμπόσια καὶ παροίτια ἢ σχολιὰ ὀνομαζό-
 μενα, ἐλάμβανον τὴν ὕλην αὐτῶν ἐκ τοῦ Βάκχου ἢ
 τοῦ Ἐρωτος ἢ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων. Τούτων δὲ τινα
 περιεσώθησαν, ἢ καὶ πλεῖστοι κριτικοὶ πολλοὺς κό-
 πους περὶ αὐτὰ κατέβαλον. Καὶ οἱ μὲν ἅπαντα θε-
 τικῶς τῷ Ἀνακρέοντι ἀπέδωκαν, εἰς τὰ πλεῖστα ὁ-
 μως αὐτῶν ἄλλοι παρὰ τὴν Τῆϊον χάριν ἀνεγνώρι-
 σαν πρόσφατον μίμησιν (66). Ἀλλὰ μετὰ πρέ-
 λευσιν τσοῦτων χρόνων, προκειμένου δὲ καὶ περὶ
 ἰδιώματος, οὐκ ἔστι δὲ τὰ ἐπιτελεῖται στοιχεῖα
 γινώσκονται ὑπὸ τῶν νεωτέρων, μάλιστα δὲ ξένων,
 δεῖται μεγάλης δεινότητος καὶ περισκέψεως εἰς τὸ
 κρίνειν, καὶ μὴ ἀποδέχεσθαι μὲν λίαν δουλικῶς τὴν
 αὐθεντίαν τῶν παλαιῶν κειμένων, λεπτολογεῖν δὲ
 ὑπὲρ τὸ δέον χάριν ἐπιδείξεως. Οὐδὲν ἦτον πᾶσα
 εὐκρίστου ψυχῆ εὐκόλως αἰσθάνεται καὶ εἰς τὰς ἀκρι-
 ῆμων περιεληθούσας τὰς ὁδούς ὅπως οἱ περιγί-
 νται ἀμβροσίας καὶ μέλιτος, βλέπει δὲ αὐθορμήτως
 αὐξάνοντα καὶ ἀείποτε θάλλοντα καὶ εὐνομα τὰ
 καλλύοντα αὐτὰς ἄνθη. Διαφοροτρόπως ἄδων καὶ
 μετ' ἴσης πάντοτε χάριτος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικει-
 μένου, οὐδὲν ἔχει ὁ Ἀνακρέων περιττὴν ἢ ἐπιτετα-
 δευμένην ἢ κομπῶδες, θαυμάζεται δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῇ
 εὐγενεῖ, ὡς εἰπεῖν, αὐτοῦ ἀφροντισία καὶ τῇ ἀτέχνῳ
 κομψότητι ἢ διὰ τὴν εὐρεσίαν, τὸ ἀγγίχον καὶ τὸ
 διαψιλὲς τῶν στολισμῶν. Ἦθελες εἰπεῖν ὅτι αἱ Κά-
 ριτες τῷ ἐνεργήθησαν ἡμικεκαλυμμένοι καὶ αἱ Μοῦ-
 σαι ἐστολισμένοι τὸν ζωστήρα τῆς Ἀφροδίτης. Γέ-
 ρων λοιπὸν ἀλλὰ νεάζων, σορὸς ἄνευ ἐπιδείξεως σα-
 φείας, ταρτατόμενος ὑπὸ ἐρατῆς μανίας, περιρρονῶν
 μὲν τὴν φιλοδοξίαν ἀλλ' οὐ τὴν ἰδανὴν, ἀναδεικνύε-
 ται φειδῶδες μᾶλλον ὁμοτρόπεζος ἢ συγγραφεὺς πει-
 ρώμενος νὰ τύχῃ τοὺς ἐπαίνους τῶν ἀκροωμένων. Ἡ
 Πειθὼ ἴσταται παρ' αὐτῷ μετὰ τῆς Εὐφροσύνης, οὐ-
 δὲ κακῶς ἦθελεν ὀρισθῆ φιλόσοφος τῆς ἡδονῆς. Διότι
 ἀληθῶς ἢ φιληδονία τοῦ αὐτοῦ ἔχει τι φιλοφροντι-
 κὸν καὶ γαλήνιον, ἐν ἧ ἀναμιγνύονται αἱ ἐπωφελεῖς
 διδασκαλίαι. Καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο φροντίζει
 ἢ νὰ καταλάβῃ τὴν ἰλαρότητα ἐν τῷ ταχεῖ αὐτῆς
 δρόμῳ, αἱ ὁδοὶ τοῦ δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς
 τὰ συμπόσια ἐκεῖνα τῶν Αἰγυπτίων, καθὰ φέρετρον
 ἐκομίζετο ἐμπεριέχον εἶδωλον νεκροῦ, καὶ ὅρα τότε,
 ἐλέγετο τοῖς παροῦσι, καὶ πίνε καὶ εὐφραίνου, τοι-
 οῦτος γὰρ ἔσει μετὰ θάνατον.

Ἐκ παραδόσεως λίαν ἀμφιβόλου ἀποδίδεται εἰς
 τὸν Ἀνακρέοντα σύγγραμμά τι ῥιζοτομικόν. Ὁ με-
 ταφραστής τοῦλάχιστον τοῦ Νικάνδρου λέγει ὅτι τὸ
 ἱππομάραθρον α σμυρνεῖον καὶ κόψιον καλοῦσι τινες,
 ὡς Ἀνακρέων ἐν τῷ περὶ Ῥιζοτομικῆς β (67). Ἀλ-
 λά τοῦ ὀνόματος τούτου φερομένου ἄνευ διακρίσεως

(66) I. B. Φίσερον, προλεγόμε. εἰς τὴν ἐν Λαίψα (1793) ἐκ-
 δούσιν τοῦ Ἀνακρέοντος.
 (67) Ἑρμ. στιχ. 596.
 (68) La Poet.

ἡλικίας ἢ πατρίδος, δοξάζει ὁ Πατρίκιος ὅτι ἄλλον
 παρὰ τὸν ποιητὴν ἐνοητέον ἐνταῦθα, διότι ἀνὴρ ἐκ-
 δοτος εἰς τὸ ἀνεμῆως ζῆν καὶ ἐρᾶν καὶ πίνειν, πῶς
 ποτε ἠδύνατο νὰ μεριμνᾷ περὶ τὸ τέμνειν ῥίζας καὶ
 χόρτα (68); Ἀρ' ἐτέρου δὲ, δὲν εἶναι ἀπίστευτον
 παρατηρεῖ ὁ Βαρνέσιος, ὅτι ὁ Ἀνακρέων, καθὰ καὶ
 ὁ προσφιλεὶς αὐτῷ θεός, ἐσπούδαζε καὶ περὶ τὴν
 ἱατρικὴν ἅμα τῇ ποιήσει, οἰκείος δὲ τῷ Δημοκρίδει
 ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Πολυκράτους γενόμενος, ἐπεδόθη
 καὶ εἰς τὰς φυσικὰς μελέτας. Τῆς δευτέρας ἐγὼ προ-
 κερῶμαι τὴν πρώτην γνώμην· ἄλλως τε ὅμως γνω-
 στὸν ὅτι πλὴν τοῦ Ἀμερία, Διονυσίου, Μητροδώρου
 τοῦ Μακεδόνα καὶ Εὐμάχου τοῦ Κερκυραίου, ἐγρα-
 ψε καὶ ὁ Σοφοκλῆς Ῥιζοτομικόν, ἀλλ' ἄδων καὶ ἐν
 τῷ δράματι αὐτοῦ παρειαίων τὴν Μηδεῖαν κόπτου-
 σαν τὰς πρὸς κατασκευὴν τῶν δηλητηρίων τῆς ἀ-
 ναγκίας ῥίζας. Πιθανὸν λοιπὸν ὅτι καὶ ὁ Ἀνακρέων
 αὐτὸς ἐγραψεν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο πόνημα, δι' οὗ
 παρότρυνε τοὺς νεανίσκους καὶ τὰς νεανίδας νὰ τρέ-
 χωσιν εἰς τοὺς λειμῶνας, ὅπως, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἔτερ-
 πεν αὐτοὺς διὰ τῆς λύρας, τῷ συλλέξωσι τὸ ῥόδον,
 τὸ ἄημα τῶν θεῶν, τὸ λευκὸν κρίνον, τὸν οἰνόχρουν
 ὑάκινθον, τὴν μελανόφυλλον δάφνην, τὴν εὐσομον
 μυρσίνην, τὸν ἱερὸν λύγον, τὸν ἔλιον λωτὸν, τὸν χρυ-
 σοφίλῃ κισσόν, τὸ σέλινον, τὸν καρῖνον, ἵνα στέψη
 δι' αὐτῶν τὴν κεφαλὴν, καὶ φέρῃ αὐτὰ διὰ τοῦ τρα-
 χήλου στολισμῶν εἰς τὸ στήθος.

Ἀλλ' ἂν ἀβέβησιον ἦναι ὅτι ὁ Ἀνακρέων συνέτα-
 ξεν ἢ μὴ τοιοῦτον βιβλίον, θετικὸν ὅμως ὅτι οὔτε
 τὴν τραγωδίαν ἐπραγματεύθη οὔτε τὸ ποίημα, ὅπερ
 ἀμαρτάνοντες προσφῶδες τῷ ἀπονέμουσιν οἱ βιογρά-
 φοι του. Διότι τί ποτε ἀποδεικνύουσιν οἱ ἐξῆς τοῦ
 Ὀρατίου στίχοι·

» . . . . . et fide Teia
 dicea Caborantes in uno
 Penelopen, vit reamque Circem; »

Οὐδόλω; ἐξ αὐτῶν προκύπτει ὅτι ὁ Ἀνακρέων ἦδε
 τοὺς ἔρωτας τοῦ Ὀδυσσεῦς, τῆς ἀναίσχυντου φαρ-
 μακευτρίας καὶ τῆς πιστῆς συζύγου· ἀλλὰ τούναν-
 τιον ὅτι ὑπόθεσις ἐγένοντο τῆς κιθάρας τῆς ὠραίας
 Γινδαρίδος προσκληθείσης ὑπὸ τοῦ Ὀρατίου εἰς τὸ
 προσφιλεὶς τοῦ Λουκρητίλιου, ἵν ἀπορῶν τὰ θάλπη
 τοῦ Σερίου (69).

Ἐσπύτως δὲ καὶ περὶ τῆς τραγωδίας παρατηρῶ
 μὲν τὸ πρῶτον ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς συνθέσεως
 καὶ ζῶντος τοῦ Ἀνακρέοντος δὲν εἶχε προαχθῆ
 εἶτι ἐπὶ τοσοῦτον εὐγενείας καὶ ἐντελείας ἐφ' ὅσον
 ἀνύψωσαν αὐτὸ αἱ τοῦ Αἰσχύλου μελέται· εἶτα δὲ
 ὅτι ὁ Λουκιανὸς φερόμενος πρὸς ἐπιμαρτύρησιν σι-
 γᾶ ὀλοτελεῖ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Διότι εἰ καὶ ἐχ-
 θέται ὁπόσον κέρδος προσγίνεται τῇ ὀρχήσει ἐκ τῆς
 προχείρου μνήμης τῆς παλαιᾶς ἱστορίας καὶ τῆς
 μετ' εὐπρεπείας αὐτῆς ἐπιδείξεως, εἰ καὶ τὸν εἰς τὴν
 τέχνην ταύτην ἀσχολούμενον νεορῶς διὰ τῆς Ἑλ-
 λάδος φέρει, μεταδιδάσκει δὲ αὐτὸν ἐντεῦθεν εἰς τὴν

(69) Carm. libr. I. od. 46.

Ἀσίαν πρὸς γνῶσιν περιφθῶν τινῶν γεγονότων,
 καὶ σημειοὶ ὅτι θέλει εὐθύς τῷ προσερχθῆ ἢ Σά-
 μος καὶ τὸ Πολυκράτους πάθος καὶ ἡ πλάνη τῆς θυ-
 γατρὸς μέχρι Περσῶν (70), ἐντεῦθεν ὁμῶς δὲν δύ-
 ναταί τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι, ὅσα ἀποκαλεῖ ἀντι-
 κείμενον ἱκανὸν νὰ χορηγήσῃ ὕλην εἰς τὴν μιμη-
 τικὴν τέχνην, ὑπῆρξεν καὶ τῆς δραματικῆς, πολὺ
 δὲ ὀλιγώτερον ὅτι ὁ Ἀνακρέων, οὐκ ἔστι οὐδὲ μνημο-
 νεύει, ταῦτα τοῦτο ἀνεδέχθη καὶ ἐπραγματεύθη.

Ἦσπερ ἀρκεῖ νὰ εἰπωμεν ὅτι μετὰ τῶν ποθου-
 μένων τοῦ ποιητοῦ ἔργων ὑπῆρχε τὸ ἐπιγραφόμενον
 Ὀγειρον (71), καὶ ὅτι Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς (72)
 ἀποκαλεῖ αὐτὸν ἐρευρετὴν τοῦ βαρβίτου, τοῦ ὀρ-
 γάνου ἐκείνου, ὅπερ, μαχόμενον εἰς τὴν πρόθεσιν
 τοῦ Ἀνακρέοντος ὅτε αὐτῇ ἐβούλετο νὰ ψάλῃ
 τοὺς Ἀτρείδας καὶ τὸν Κάδμον, ἦξει μόνον τοὺς ἔ-
 ρωτας διὸ καὶ χαίρειν λέγων τοῖς ἥρωσιν, ἔρωτας
 μόνον ἔφαλε, παίζων δι' αὐτοῦ ἀρμονίας τρυφεράς
 καὶ ἀνταξίας τῆς διαλέκτου καὶ τῶν ἀντικειμένων
 τῶν ὑπ' αὐτοῦ προαιρεθέντων.

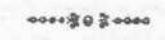
Καὶ ταῦτα μὲν ἠδυνήθημεν νὰ συλλέξωμεν περὶ
 τοῦ Ἀνακρέοντος· πλείονα δὲ ἠθέλωμεν γινώσκειν,
 ἐάν ὁ βίος αὐτοῦ, ὁ ὑπὸ Χαμαιλέοντος τοῦ Ποντι-
 κοῦ συγγραφεὶς (73), δὲν ἦθελε καταναλωθῆ ὑπὸ
 τοῦ χρόνου, ἢ κεκαλυμμένους δὲν ἐκεῖτο ἴσως ἀκρι-
 τοῦ νῦν ὑπὸ τῆς λήθης ἢ τοῦ κοινωροῦ βιβλιοθήκης
 τινός.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΤΥΠΟΥ ΤΙΝΟΣ ΤΟΥ

ΥΠΟ ΑΝΑΡΘΗΚΟΥ ΝΟΥΚΙΟΥ ΕΚΔΟΘΕΝΤΟΣ ΤΥΠΙΚΟΥ

Τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκολουθίας

Τῶν νεωτέρων ἑλληνικῶν συγγραμμάτων αἱ ἐκ-
 δούσεις αἱ ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὴν ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' ἐκα-
 τονταετηρίδα γενόμεναι ὑπὸ τῶν ἐκεῖ βιωσάντων
 ἑλλογίμων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους μας ὑπάρχουσι τόσον
 σπάνια τὴν σήμερον, ὥστε ἐάν εἰς βιβλιοθήκην τινα
 κατὰ τὴν Εὐρώπην φυλάττεται αὐτῶν ἀντίτυπον,
 ἢ καὶ εἰς μοναστήριον, κατὰ τὴν Ἀνατολήν, περι-
 λείπεται ἀκόμη ἐκκλησιαστικῆς ἕνεκα χρήσεως, δι-
 καίω τῷ λόγῳ πρέπει τοῦτο νὰ λογίζεται ὡς ἐν
 τῶν διὰ χεῖρὸς γραμμένων βιβλίων τοιαύτης σπα-
 νιότητος πρέπει, νομίζω, νὰ θεωρηθῆ καὶ ἀντίτυ-
 πόν τι τὸ ὅποῖον ἐναγῆος ὑπέπεσεν εἰς τὴν περι-
 ἔργειάν μου, ἀνῆκον εἰς τὸν ἀγαθὸν φίλον μου Κ.
 Π. Λάμπρον, τὸν ἀρίστον τῶν καθ' ἡμᾶς Νομισμα-

(70) Περὶ Ὀρχήσεως.
 (71) Σχολ. Νικάνδρ. στιχ. 1168.
 (72) Ἀθήν. Α.
 (73) Ἀντ. Γ.

τολόγων Ἑλλήνων (*). Τὸ ἀντίτυπον τοῦτο ἐνὶ τῷ
 τυπικῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκολουθίας, τὸ ἐκ-
 δοθὲν ἐν Βενετίᾳ ποτὲ ὑπὸ Ἀνδρονίκου Νουκίου,
 τοῦ αὐτοῦ λογίου ἀνδρός, ὅστις εἰς ἡμᾶς γνωστός
 πρὸ ὀλίγου ἐγένεν ἀπὸ τὰς εὐγλώττους τῶν ἀπο-
 δημιῶν αὐτοῦ σελίδας, τὰς τε προτέρας, τὰς ἐν Ὀ-
 ξωνίῳ τὸ 1841 ὑπὸ J. A. Cramer ἐκδοθείσας ἐκ
 χειρογράφου τῆς Βοδλεϊανῆς Βιβλιοθήκης, καὶ τὰς
 περικιτέρω ἐκεῖνας, αἱ τινες ἐκ χειρογράφου μετέ-
 παιτα τῆς Ἀμβροσιανῆς προελθούσαι παρενείρησαν
 ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς Ἰππ. Α. Μουστοξείδου ἐν τῷ
 περὶ τοῦ συγγραφέως αὐτῶν σπουδαίῳ καὶ ἑλλογίμῳ
 ἄρθρῳ τῷ ἐν τῇ Πανδῶρᾳ κατὰ τὸ πέρυσιν ἔτος
 (15 Αὐγούστου) καταχωρισθέντι.

Ἐπειδὴ ἡ ἐκδοσις αὕτη δυνατόν νὰ διέφυγε τὴν
 γνῶσιν τῶν ὀχι παρέργως ἀσχολουμένων εἰς τὰς ἀ-
 πωλεπούσας τὰ ἡμέτερα βιβλιογραφικὰς ἐρεῦνας,
 θέλω ἐκθέσει πρὸς χάριν αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπ' ἀκρι-
 βείας τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀντιτύπου τούτου ὁμοῦ
 μὲ εἶ τι ἄλλο ἔχει πρὸς αὐτὸ ἀναφορὰν ἄμεσον ἢ
 ἔμμεσον.

Τὸ ἀντίτυπον, τὸ ὅποῖον ὑπ' ὀφθαλμοῦς ἔχω, με-
 γέθους πέμπτου μήκους, καὶ μὲ τοὺς χαρακτῆρας
 ὑπάρχον χαλκογραφημένον τοῦ Ἀλδου, ἦτοι τῶν πα-
 λαιῶν τοῦ Βυζαντίου χειρογράφων, ἐλλείπον κατὰ
 τὸ παρὸν προμετωπίου ἢ ἐκ τύχης, ἢ καὶ διότι
 οὕτως ἐξεδόθη ἀπ' ἀρχῆς, καθὼς καὶ ἕτερα τῶν χρό-
 νων ἐκεῖνων ὀχι ὀλίγα, εὐρίσκειται συνιστάμενον
 ἐκ φύλλων 189 μὲδεμίαν φερόντων σελίδωσιν, ἦτοι
 δι' ἀριθμῶν σημείωσιν· τὰ δ' ἐν αὐτῷ περιεχόμενα
 ὑπάρχουσι τὰ ἐξῆς· Α'. Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησιαστι-
 κῆς Ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀγίας Λαύ-
 ρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα.
 Β'. Μάρκῳ Ἀμαρτωλῷ Ἱερομονάχῳ σύνταγμα πο-
 ρηθὲν εἰς τὰ ἀπορούμενα τοῦ Τυπικοῦ. Γ'. Ἐκ τῶν
 ρομικῶν διατάξεων (κατ' ἐρωταπόκρισιν). Δ'. Νι-
 κολάου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς
 Ἀναστάσιον καθηγούμενον τοῦ Σινᾶ ὄρους διὰ
 στίχων. Ε'. Ἀναστασίου Ἐπισκόπου Καισαρείας
 τῆς Παλαιστίνης περὶ τοῦ Ἀρτίβουριου. ΣΤ'. Πα-
 σχάλιον πορηθὲν ὑπὸ Βασιλείου Βαλέριδος τοῦ
 Κερκυραίου. Ὑποστρέφω εἰς τὸ τυπικόν, τὸ κύριον
 τοῦ ἀντιτύπου μέρος.

Τὸ βιβλίον, ὡς πρὸ ὀλίγου ὑπέμνησα, εὐρίσκειται
 ἄνευ τῆς προμετωπίδος σελίδας, ἐπὶ τῆς ὀποίας,
 ἐν τυχὸν ὑπῆρχε ποτὲ ἔπρεπε νὰ ἐγράφετο ἢ ἐ-
 παγγελία αὐτοῦ, νὰ ὀνομάζετο ὁ ἐκδότης, καὶ νὰ
 ἐσημειόνοτο ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῆς τυπωσεως.
 Μ' ὄλον τοῦτο δὲν μένουσιν ἀγνωστα καὶ ταῦτα ἐξ
 ἄλλων μερῶν τοῦ τεύχους, διότι ὁ μὲν ἐκδότης εὐ-
 θύς εἰς τὴν τῶρα τὰ πρῶτα φέρουσαν σελίδα αὐτῶς
 ἐκτύπον διαδηλοῖ ἐν ἐπιστολῇ τὴν ὅποιαν ἀπευθύνει
 πρὸς τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ ἐγκριθιμομένους, Ἀνδρό-

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Τὸ σπάνιον τοῦτο βιβλίον ὁ κατέχων αὐτὸ
 Κ. Λάμπρος προτίθειται ν' ἀφιέρωσιν ὅσον οὐκ ἔστι τῇ δημοσίᾳ βι-
 βλιοθήκῃ, μετὰ καὶ ἄλλων πολυτίμων βιβλίων καὶ ἀρχαιολογικῶν
 ἀντικειμένων.

νικος Νούκιος επιγραφόμενος τὰ δὲ λοιπὰ ὅ τε τόπος καὶ ὁ χρόνος σημειώνονται, ἢ ἐπαναλαμβάνονται εἰς τὸ κράσπεδον τῆς τελευταίας τοῦ βιβλίου σελίδος κατὰ τὴν τότε ἐπικρατούσαν τυπογραφικὴν συνήθειαν οὕτως: «*Ἐρετίσθαι, ἐν οἰκίᾳ Ἰωάννου καὶ Πέτρου τῶν Σαβίω καὶ ἀδελφῶν αἰσμε Ἰαννουαρίου δ'.* Ἦσαν δὲ οἱ Σαβίεις οὗτοι, οἱ αὐτοὶ ἐκεῖνοι *fratelli de Sabio*, εἰς τὴν τυπογραφίαν τῶν ὁποίων πρότερον ἢ συγχρόνως διάφορα ἐξετυπώνοντο βιβλία ἡμέτερα ἐκκλησιαστικά τε καὶ μὴ, ὡς τὸ Τριφίδιον, ἢ *duonis* τοῦ Βοκκακίου, ὁ Ἀπολλώνιος ὁ ἐν Τύρῳ, τὸ Ἄνθος χαρίτων, καὶ ἄλλα τινα.

Εἰς τὴν πρὸς τοὺς κληρικούς ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν ἐπιστολὴν ὁ Νούκιος διαδήλοι ὅτι τὸ τυπικὸν τοῦτο ἐξέδωκεν ἐξ ἀντιγράφου πλήρους, εἰρησολομένου παρ' αὐτῷ, δι' ἐξόδων Δαμιανῶ φιλολογίστου ἀνδρός. Ἀλλὰ φέρω ἐνταῦθα ὀλόκληρον τὴν ἐπιστολὴν ὡς τι καὶ ταύτην κοινὰ εἰς τὰς ἀποδημίας κομψὸν περιλειπούμενον τοῦ κλάμου αὐτοῦ ἀποκῆμα, ἔχει δὲ οὕτως:

«*Τοῖς ἐν τῷ ἀγιοτάτῳ κλήρῳ ἐναριθμουμένοις χριστιανοῖς ὀρθοδόξοις Ἀνδρόνικος Νούκιος ὁ Κερκυραῖος ἐν κυρίῳ χαίρειν.*

«*Πολύλακίς μοι ἀπορήσαι συνέθη τίνας χάριν ὡ θεοτίμητοι μύσται καὶ πρόσπολοι τοῦ θεοανθρώπου Ἰησοῦ οἱ τὰς ἱεράς βίβλους πρὸ ἡμῶν ἐντυποῦν ἐγχειρίσαντες, καὶ τοῦ δὴ λεγομένου τυπικοῦ σὺν τοῖς αὐτοῦ ἀποφῆταις οὐκ ἐμνήθησαν, δι' οὗ δὴ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις βίβλοις λέγω δὴ ταῖς πρὸς Ἐκκλησιαστικὴν συντετινύσαις ἀκολουθίαις, χρῆσθαι πρὸς δόξαν καὶ ἔμνηστον τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ καλῶς καὶ ἀπταιστώως ἐχομεν. Οὐ γὰρ οἶμαι τοὺς ἀνδρας διὰ τινα ῥαθυμίας, ἢ φειδῶ χρημάτων, ἐς τοῦ ἀναβαλέσθαι τοῦργον ἔργων γὰρ αὐτοὺς παρὰ τὸ ἀναλώματος κρεῖττονας γεγονότας. Ἀλλὰ τί δ' οὖν τὸ αἴτιον ἦν; τὸ τὴν βιβλίον σπάρτιον καὶ δυσέρεστον τοῖς δε τυγχάνειν ὄσαν, εἰδὲ γούρ καὶ παρά τισιν εὑρίσκειται, ἀλλ' οὐχ ὅπως ἕγχευ καὶ ὀλόκληρος, ὡς παρ' ἐμοὶ ἡμεῖς γὰρ πολλὰ πορήσαντες καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων ἀντιγράφων συγκροῦσαντες διωρθώσαμεν, καὶ νῦν κερικότες ἐσμὲν τὴν βιβλίον κοινήν καὶ τοῖς πᾶσιν εὐπόριστον ποιῆσαι, πολλὰκίς εἰς τοῦτο καὶ ἄλλων τινῶν θεοσεβῶν ἀνδρῶν παροτρυνάμεν με, διὸ καὶ τοῖς χαλκογράφοις αὐτῶν ἐκδεδώκαμεν πολλὰπλάσιασθῆναι καὶ ἐξ αὐτῆς ὡς ἀπὸ τινος στελέχους γονιμωτάτου μυρίας ἄλλας ἀναφωμένους φανῆναι συνεργῶ χρησάμενος καὶ χορηγῶ τῆς δαπάνης ἀπάσης ἑμιαυτῷ τῷ φιλοχριστῷ ἀνδρῷ. Τὸ δὲ τὴν βιβλίον ἐμὲ συνιστᾶν ὡς ἀγαθαίαι καὶ πάνυ ὠφέλιμον περιττὸν ἠγησάμην· τίς γὰρ οὖν οἶδεν ὡ φίλοι καὶ σεβάσμιμοι πατέρες ὡς οἴον τις στάθμη καὶ κανὼν καὶ τύπος ἐστὶ τοῖς ὀρθοδόξως ζῆν προαιρουμένοις, δι' αὐτῆς γὰρ ἐστὶν εἰδέναι πότε δὴ κρεῶν καὶ ἰχθύων ἐναίμων γεύσασθαι καὶ ποτ' οὐχί, καὶ πότε ἑορτασίμους ἄγειν ἡμέρας καὶ πότε νηστῖμους, καὶ πότε παρρησίαις ἀγρυπνίας καὶ δοξο-*

λογίας χρῆσθαι, καὶ πότε οὐ. Ὡς μὲν οὖν εἰς κοινήν ὠφέλιαι ἢ βίβλος τυπωθεῖσα ἐξέδοτο οὐδεὶς με περὶ τούτου περαιτέρω διατείρεσθαι, ἵνα μὴ τοῖς πρὸς πάντα μεμψιμοίρωσ ἔχουσι καὶ δίκην κινῶς λακαίρης τὰ τῶν πέλας ἐλλείμματα ῥηηλατοῦσιν οὐκ ἀπεικώτως ἀπειροδάλοιο φανείμεν, ὡς δὲ ἡμέτερον ἂν εἴη μὴ τὸν ἡμῶν κῆματον ἐκτραυλίσειν, τοῦτο καὶ μάλα καλῶς οἶδα ἐτέ που καὶ ἡμᾶς γράμμα διεστραμμένον ἢ καὶ μὴ καλῶς πρὸς ὀρθογραφίαν ἔχον παρέδραμεν, ἀλλὰ τὸ ἐλλειπὲς ἀποκλήρουθαι καὶ πρὸς ἡμᾶς εὐγνωμότως ἔχειν, ὡς αἰτίους γενομένους ταυτηνὴ τὴν ψυχωρελή τυπωθῆναι βιβλίον. Ἔσται δ' οὖν τοῦτο ἂν τὸ βιβλίον ἀσπασίως τύχητ' ὠρησάμενοι, καὶ ταῖς ἱεραῖς μυσταγωγίαις ἀμφοτέρων ἡμῶν μείλιαι οὐκ ὀκνήσητε ποιήσασθαι. Ἐρῶσθε. ἀπὸ Ἐρετίων.»

Γίνεται δὴλον ἐκ τῶν λεγομένων κατ' ἀρχὰς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὅτι τὸ τυπικὸν λοιπὸν πρῶτον φορὰν ἐξεδόθη τὸ 1545· καὶ ἡ ἐκδοσις αὕτη ἢ γενομένη ὑπὸ τοῦ Νουκίου ἐξάρχει ὄλων τῶν μετέπειτα, editio Princeps. Ἐκ δὲ τῆς ἐμπεριστατωμένης χρονολογίας, ἣτις, ὡς ἐσημείωσα, καίται εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου, ἔχουσα αἰσμε Ἰαννουαρίου δ'· συμπεραίνεται ἀναγκαίως ὅτι ἐξετελέσθη ἢ ὅλη τύπωσις αὐτοῦ κατὰ τὸν δρόμον τοῦ προηγηθέντος ἔτους 1544, καὶ περὶ τὴν τετάρτην τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ 1545 ἔλαβε μόνον τὴν συμπλήρωσιν, ἢ ἐδημοσιεύθη, ὥστε ἐκ τούτου ἐνοεῖται πῶς ὑπῆρχε πάντῃ ἐλεύθερος ὁ Νούκιος κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος διὰ τὴν ἀκολουθήσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν πρεσβυτὴν Καρόλου τοῦ Β'. Γηράρδον Οὐερτούχιον, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τὰ ἐκδοθέντα τῶν Ἀποδημιῶν, καὶ αὐτὸν ἐκεῖθεν πάλιν τὴν συνοδείῃ εἰς διαφόρους τόπους τῆς Δύσεως μέχρι τοῦ ἀκολουθοῦ ἔτους 1546, ὅτε μόνος ὑπῆγεν εἰς τὴν Σκωτίαν.

Περίεργον τρόπον τινα, ὅτι τὸ κύριον τοῦ Νουκίου ὄνομα εἰς μὲν τὰς κερκιδὰς τῶν βιβλίων τῶν ἀποδημιῶν του, ἀναγινώσκεται πάντοτε Νικανδρος, ἐνταῦθα δὲ εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ τυπικοῦ, ὡς εἶδαμεν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς του, ἐπιγράφεται Ἀνδρόνικος· καὶ ὅτι μὲν τοῦτο ἦτον τὸ καθυπερκόριον του, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἐπειδὴ ὡς χριστιανικὸν αὐτὸ ὄνομα διατελεῖ ἐκ πολλῶν χρόνων, ὅτε καὶ συγγραφῆς τινες καὶ τῶν θύραθεν καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ αὐτοκράτορες ἀκόμη ἐκαλοῦντο με τοῦτο, καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν αὐτὴν τὴν γενέθλιον τοῦ Νουκίου χώραν, πολιτεύεται μέχρι τῆς ἡμέρας. Ἀλλ' ὁ Νούκιος ἀπὸ ζῆλον ἴσως πρὸς τὰ ἀρχαιότερα φερόμενος, ἴσως καὶ ἀπὸ τὸ παράδειγμα τυρόμενος ξένων τινῶν λογίων, οἵτινες τὸ τότε κυροῦ δὲν ἔλειπον ἀντὶ τῶν ἰταλικῶν ἢ τευτονικῶν αὐτῶν προσωνυμιῶν τὰ ἀσπάζονται τὰς ἑλληνικὰς αὐτῶν μεταφράσεις, οἱ Καρτερόμαχοι, φέρ' εἰπεῖν, οἱ Καπνίωτες, οἱ Οὐησλαμπῆδιοι, οἱ Μελλάχθουτες, οἱ Εὐκλάνδροι, οἱ Ὀψοποιοί, οἱ Κυπραῖοι, οἱ Ἑρασμοί, καὶ εἰ τινες ἄλλοι τῆς κλάσεως ταύτης, οὕτω καὶ ὁ Νούκιος μετεποίησεν ὀλίγον ἐπὶ τὸ κλασικώτερον τὸ ἐκτου κύριον.

Μεταξὺ τῶν ἐν τῷ ἀντιτύπῳ πραγματειῶν τελευταῖον ἐπέχει τόπον, ὡς εἶπα ἀνωτέρω, τὸ παρχάλιον συνιστάμενον ἐξ ἑπτὰ μόνων φύλλων· δίδω τούτου ὀλόκληρον τὴν ἐπιγραφὴν ἂν καὶ ὑπέριμετρα διεξοδικῶς κατὰ τινὰς ἄλλας τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τε ξένους καὶ ἡμετέρους ἐβάλλοντο ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν βιβλίων κατ' ἐκείνους τοὺς πρώτους χρόνους τῆς τυπογραφίας· κῆνω δὲ τοῦτο διότι ἐκ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς γίνεται γνωστὸν ὅτι τῶν συνοδουμένων τὰ ἐκκλησιαστικά μας βιβλία, ὠρολόγιά τε καὶ συνόψεις καὶ ἕτερα, παρχάλιον πρῶτος πονητής, ἢ τοῦλάχιστον πρῶτος ἐκδότης ὑπῆρξεν ἐκ τῆς Κερκυραίας ἄλλος, Βασίλειος Βάλερις, ὡς τοῦ τυπικοῦ ἐχρημάτισεν ὁ Κερκυραῖος Ἀνδρόνικος Νούκιος· ἢ ἐπιγραφὴ ἐκτείνεται οὕτως: «*Παρχάλιον τοῦ ὀρθοῦ αἰῶνος περιέχον τὰ ἀπὸ κτίσεως ἔτη, τὸν ἰνδικτιῶνα, τὸν κύκλον τοῦ ἡμῶν, τὸν κύκλον τῆς σελήνης, καὶ τὸ θεμέλιον αὐτῆς, τὴν παραμονὴν τῶν χριστοῦ γεννῶν, τὴν κρεωφαγίαν, τὸ τριφίδιον πότε ἀρχεται, ἔτι δὲ ἤχον καὶ ἑωθινὸν, τὴν τε ἀποκρέα (sic) καὶ τὸν Εὐαγγελισμόν, τὸ νομικὸν Πάσχα ἐν ποία ἡμέρα τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης ἑβδομάδος συμβαίνει (sic) ἔσεσθαι τὸ τε χριστιανικὸν Πάσχα, τὴν ἀγίαν Ἀνάληψιν, καὶ τὴν ἀγίαν πεντηκοστήν, τὴν κυριακὴν τῶν Ἁγίων Πάτερων, τὰς ἡμέρας τῶν ρηστειῶν τῶν ἁγίων καὶ παρεννήμων ἀποστόλων καὶ τὴν μνήμην αὐτῶν, ἐνὶ δὲ πάντα παρχάλια ἐξήκοιτα πορηθέντα παρὰ Βασιλείου Βαλέριδος τοῦ Κερκυραίου, ἀρχονται δ' οὖν ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔτος χιλιοστῷ πεντηκοστῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ.»* Ἡ δὲ Παρχάλια ταῦτα καταβιβάζονται μέχρι τοῦ αἰχθ.

Τίς οὗτος ὅμως ὁ Βάλερος, ἢ Βαλέριος, ἢ Βαλέριος, ἀγνοῶ ἕως τῆς ὥρας παντάπασιν· ἀλλ' ὅστις καὶ ἂν ἐνὶ βλέπω ἀπὸ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἐπιγραφῆς του ὅτι δὲν ἦτον βέβαια καὶ πολὺ ἐράμιλλος τῆς παιδείας τοῦ συμπατριώτου του, μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὁποῖου εὑρίσκειται εἰς τὸ αὐτὸ τεύχος ἐνωμένον τὸ ἰδιῶν του· ὡς τόσον καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐξ ἄλλων τῶ τότε κυροῦ ἐκδοθέντων ἐν Βενετίᾳ ἡμετέρων βιβλίων καταρκνῆς γίνεται ὅτι δὲν ἀπέλειπεν ἐκεῖ διατρίβοντας συχνοὶ τῶν ὑπὸ τὸ Βενετικὸν σκῆπτρον τελοῦντων νησιωτῶν, τῶν ἐκ Κρήτης καὶ Κύπρου καὶ τῶν ἐκ Κερκύρας ὀρωμένων μάλιστα.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ περὶ Νουκίου ἀρθρῷ τῷ κατωρισθέντι ἐν τῇ Πανδώρα, σημειῖται ὁ Ἰππ. Α. Μουστοσεΐδης περὶ τοῦ τυπικοῦ ὅτι εὑρισκεν αὐτὸ τυπωθῆν ὑπὸ Νουκίου κατὰ τὸ 1577· ἀλλ' ἢ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἀνδρός σημειουμένη αὕτη τύπωσις πληροροῦμαι τῶρ ἐξ αὐτοῦ τῆς ὅτι δὲν ἐνὶ παρὰ ἀπλή μετὰτύπωσις τῆς παρὰ Νουκίου γενομένης τὸ 1545, τὴν ὁποίαν ἤδη ἐπερίγραψα, διαφέρουσα εἰς οὐδὲν αὐτῆς οὔτε κἄν εἰς τὰ τυπογραφικὰ σχήματα, ἐκτὸς ἐάν εἴη τις διαφορὰν, τὴν δι' ἀριθμῶν σημειῖσιν τῶν φύλλων, ἢ ὁποία ἔλειπεν εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ Νουκίου· ἐπειδὴ τῆς κατὰ τὸ 1577 ταύτης γενομένης μετατυπώσεως ἔχω ὡσαύτως κατὰ

τὸ παρὸν ὑπ' ὀρθακμοῦς ἀντίτυπον, περιελθὼν κατ' αὐτὰς καὶ τοῦτο ἐκ τύχης εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοῦ φίλου ὅστις ἀπέκτησε καὶ τὸ πρῶτον τὸ τοῦ Νουκίου. Ἐκθέτω καὶ αὐτοῦ συντόμως τὰ γνωρίσματα διὰ τὴν γίνῃ πλήρης τρόπον τινα ἢ βιβλιογραφικῆ αὐτῆ τοῦ Νουκιανῶ τυπικοῦ ἱστορίας.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἐν τῷ ἀντιτύπῳ τούτῳ, περιελισμένη μεταξὺ δύο παχυλῶς χαλκογραφημένων κίονων ἰωνικῆν τάχα μιμωμένων τάξιν, καὶ ἐχόντων ἀπὸ τὸ ἐξω μέρος ἐκτετέρωθεν ἀγγελον ἰστάμενον λαμπαδηροῦντα, ἐκτείνεται εἰς ταύτας τὰς λέξεις: «*Τὸ παρὸν τυπικὸν, τετύπωται Ἐρετίσθαι ἐν οἰκίᾳ Ἰακώβου τοῦ Λεοκίμου, ἀναλώμασι μὲν τοῖς αὐτοῖς ἐπιμελείᾳ δὲ πολλῇ καὶ ἐπιδιορθώσει, κυροῦ Θεοφάνους Ἱερομονάχου Λογαρᾶ τοῦ Κυρίου καὶ Πρωτοσυγγέλου.»* Μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν δὲ καίται εἰς τὸ μέτρον περιστρωμένον σχῆμά τι ὄμοιον τοῦ Η γράμματος, ἔχοντος σταυρὸν ἐπὶ τῆς ἔγκρασιος κεραίας, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀσπίς φέρουσα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς μορφήν ζώου τοῦ κοινῶς λεγομένου Κουναδίου. Διάφορα ἄλλα βιβλία φέρουσι τὸ στέμμα τοῦτο, ὅσα παρὰ τε τοῖς ἀδελφοῖς de Sabio ἐτυπώθησαν πρότερον, καὶ παρὰ Ἰακώβῳ μετέπειτα τῷ Λεοκίμῳ, καὶ τὸ ἐπωνύμιον Ἀνδρέου τινὸς Κουναδίου Πατρώος ἀνιτιτόμενον, ὅστις ἐχορήγει τὴν δαπάνην τοῦ τύπου, ὡς ἀναγινώσκεται εἰς τὸ Τριφίδιον καὶ τὴν Περσικητικὴν, τὰ ἐν ἔτει 1522 ἐκδοθέντα παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς de Sabio, καὶ ὅστις, ὡς φαίνεται ἀποκατεστάθη τέλος πάντων καὶ κύριος τῶν τύπων, δι' ὧν ἐιργάζοντο ἐπὶ ζῶντος αὐτοῦ οἱ Σαβίεις ἀδελφοί, καὶ ἀποθανόντος, Ἰακώβος μετέπειτα ὁ Λεοκίμος· διότι εἰς τὸ ἐπιγραφόμενον α *παλαιὰ τε καὶ νέα Διαθήκη, ἦτοι τὸ Ἄρθον καὶ Ἀραγκαῖον αὐτῆς, σύγγραμμα Ἰωαννικίου Καρᾶνου Ἱερομονάχου καὶ Πρωτοσυγγέλου Κερκύρας, μετατυπωθῆν παρὰ Ἰακώβῳ Λεοκίμῳ τὸ 1567, περὶ τοῦ ὁποῖου κατὰ πλάτος διήλθα ἐν διαλέξει ἐκδοθείσῃ ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1847, καίται ὑπὸ τὴν Κουναδοφόρον ἀσπίδα αἱ λέξεις αὐταί· α τύπος Κουναδίου τὸ ὁποῖον δὲν σημαίνει ἄλλο εἰμὴ ὅτι τὸ βιβλίον ἐκτελέσθη διὰ τῶν τύπων ἀνηκόντων εἰς τὸν Κουναδῆν. Λοιπὸν καὶ ἡ μετὰτύπωσις τοῦ τυπικοῦ ἐγίνε διὰ τῶν αὐτῶν τύπων παρὰ τῷ Λεοκίμῳ ὡς ὑπερβαίνουσι τὰ ἀνωτέρω περιγραφθέντα σύμβολα· ἢ σημειῖται δὲ τοῦ χρόνου καίται κατὰ τὸ τότε κοινῶς ἐπικρατοῦν τυπογραφικὴν ἔθος εἰς τὸ τέλος τοῦ τεύχους διὰ τούτων τῶν λέξεων: «*ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου Οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αἰσμε.*»*

Ὁ ἐπιμεληθεὶς τὴν μετὰτύπωσιν Ἱερομόναχος Λογαρᾶς ὄχι μόνον δὲν μετέβαλε τίποτε τῆς ἐκδόσεως τοῦ Νουκίου, ἀλλὰ τὸ περίεργον ἀνευ τινὸς προϋπομνήσεως ἀρχίζει ἀμέσως τὴν ὀπισθεν (retro) σελίδα μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Νουκίου, εἰς τρόπον ὥστε ἐάν τις δὲν προτεῖξῃ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς προματωπίου σελίδος ἐνθα ῥητῶς λέγεται ὅτι ὁ ἐπιμεληθεὶς τὸν τύπον ἦτο ὁ Θεοφάνης ὁ Λογαρᾶς, ἀναγινώσκων τὴν ἐπιστολὴν θέλει ἔλθῃ εὐκόλως εἰς

Γαλιλαίος.

συμπέρασμα ότι ο Νούκιος ήταν ο κύριος εκδότης ταύτης της κατά το 1577 έτος, ήτοι της 32 ετη μετά την ιδίαν αυτού γενομένης εκδόσεως. Μόνη παραλλαγή από της πρώτης θεωρείται εις ταύτην ότι εις την έκθεσιν των παρχαλίων ονομάζεται ως πονητής αυτών ο Λογαράς και όχι πλέον ο Βάλερις, διότι ταύτα ήταν ανάγκη να αρχίζωσιν από το 1577 έτος, και να επεκταθώσι και επ' ολίγα περισσότερα έτη.

"Ηλιπίζα να αναφέρη τι περί των αρχαίων τούτων εκδόσεων του τυπικού εν τῷ περι των Ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων τῶν Ἑλλήνων συντάγματι (de libris ecclesiasticis Graecorum) λέων ὁ Ἀλλάτιος· ἀλλ' αὐτὸς ἀρκεσθεὶς μόνον εἰς τὴν έκθεσιν τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων, καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ εἰς τὴν μνημόνευσιν τυχόν κατὰ πάρεργον εἴ τι χειρόγραφον αὐτῶν ἐφέρετο ἐν Βιβλιοθήκῃς τῆς Ἰταλίας περὶ τῶν τυπωμένων οὐδένα ποιεῖται λόγον βλέπω μόνον ὅτι ὁ Φαβρίκιος, ὅστις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ βιβλιοθήκην συνεξέδωκε τὸ σύνταγμα (ἐν τέλ. τοῦ V βιβλίου τῆς παλ. εκδόσεως) φέρει, ἐνθα ὁ λόγος περὶ τυπικοῦ, ἐν σημειώσῃ (α) ὅτι τὸ τυπικὸν ἐπιδιορθώθη ὑπὸ Ἰωάννου Ἰερομονάχου περὶ τὸ 1584, πολυλάκις εἶδε τὸ φῶς παρ' Ἀντωνίου Πινέλλου 1603, 1615, 1643· ὥστε μετὰ τὴν τοῦ Λογαρά μετατύπωσιν ἀκολουθεῖ αὐτὴ ἢ ὑπὸ Φαβρίκιου σηματο-

μένη τοῦ Ἰωάννου, ἧτις ἐγένετο ἐπτὰ ἔτη μετ' ἐκείνην. Δὲν ἔχω τὸ σύγγραμμά τοῦ Μαιταίρου annales typographici, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠξούρω ποίας καὶ ἐκείνος καταλέγει εκδόσεις τοῦ τυπικοῦ· ἠξούρω μόνον ὅτι ὁ υἱότερος Κ. Παπαδόπουλος Βρετὸς ἴσως λαθῶν ἐκ τοῦ Μαιταίρου ἀναφέρει ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων τὰς παρὰ Πινέλλου μετέπειτα γενομένας καθ' ὅλον τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ΙΖ'. ἐκτονταετηρίδος, ὅσας τε μνημονεύει εἰς τὴν ἀνωτέρω σημείωσιν ὁ Φαβρίκιος, καὶ ἐπὶ ταύταις δύο προσέτι, τὴν τοῦ 1605 καὶ τὴν τοῦ 1615 ἔτους. Πολλὰ πιθανὸν οὐδ' ὁ Μαιταῖρος ἀρχαιότερων ἄλλων νὰ κάμνη λόγον, αἱ ὅποιαι ἐξ αὐτοῦ ἐπρηπα νὰ κατελέγοντο καὶ ἐν τῷ ῥηθέντι καταλόγῳ.

Ἐκ Κερκίρας, 23 Νοεμβρίου 1857.

Χ. ΦΙΛΗΤΑΣ.

ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ.

—οοο—

Τοῦ μεγάλου τούτου ἀστρονόμου τὴν βιογραφίαν καὶ τὸ ὁμοίωμα ἐδημοσίευσεν ἡ Πανδώρα πρὸ ἐξ περιπόου ἑτῶν (Γόμ. Β' σελ. 813). Περιττὸν λοιπὸν κρίνουσιν νὰ ἐπικυλίωσιν αὐτὴν ἀρκεῖται νὰ παραθέσῃ

μόνον νέαν αὐτοῦ εἰκόνα μείζονα τῆς πρώτης, μάλλον ὁμοιάζουσαν τῷ πρωτοτύπῳ καὶ πολὺ τεχνικώτερον ἐξεργασμένην ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Κ. Σκιαδοπούλου.

Ἡ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑ.

(Ἰδὲ φυλλάδ. 184, σελ. 373. Τέλος.)

—οοο—

Καταπειθεῖσιν λοιπὸν ἡ ὑπερέτις ὑπὸ τοῦ Δημητρίου ὅπως κλέψῃ τὸν σταυρὸν, ἐπλησίασε σιγῶν εἰς τὴν κλίνην τῆς Ἑλένης ἐνῶ ἐκοιμάτο ὄνειρευομένη ἴσως τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀγαπητοῦ της, καὶ κόψασα τὴν μαύρην ταινίαν ἀφ' ἧς ἐκρέματο ὁ σταυρὸς ἀφῆρασεν αὐτόν. Ὀλιγοτέρα βεβηλῶς θὰ ἦτον ἡ σκληρότης αὐτῆς ἐὰν ἐπέπηγε μάχαιραν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἑλένης, διότι ἀνέφραστος ὑπῆρξεν ἡ ἀπελπισία της ὅτε, ἐξυπνήσασα τὸ πρῶν, δὲν εἶρε τὸν σταυρὸν ἵν' ἀσπασθῇ αὐτὸν κατὰ τὴν συνήθειάν της. Καὶ τοι ἐνθυμουμένη κελῶς ὅτι τὴν προτεροῖαν ὅτε ἐπλαγίασε ἠσπάσθη αὐτόν, καὶ ὅτι τὸν ἐθλίβεν ἐπὶ τοῦ στήθους της, τὸν ἀνεζήτησεν ὁμως μετ' ἐπιμελείας εἰς πάσας τὰς γωνίας τῆς οἰκίας· ἀλλὰ πούποτε δὲν εὑρέθη. Καὶ ἐπέισθη μὲν ὅτι ἐκλάπη, δὲν ὑπωπετεύθη ὁμως ποτὲ οὔτε αὐτὴ οὔτε ἡ μήτηρ της τὴν ὑπερέτιδα, ἀνέκαθεν φανεῖσαν πιστήν, ἡ καὶ τὸν Δημήτριον περὶ οὗ πρὸ πολλοῦ δὲν ἐγένετο λόγος. Κατήτησαν λοιπὸν νὰ πιστεῦσωσιν ἡ ὅτι ἡ νέα ἔχασε τὸν σταυρὸν ἐκτὸς τῆς οἰκίας, ἡ ὅτι διὰ τῆς ὡς ἐκ θαύματος ἐξαρνήσεως, αὐτοῦ οἰωνίζετο μεγίστη συμφορὰ συμβῆατα εἰς τὸν Γεώργιον. Ἡ τελευταία αὐτῆς ἰδέα τοσοῦτον ἐκυρίευσεν τὴν Ἑλένην, ὥστε ἡ φυσικὴ αὐτῆς μελαγχολία, συντελοῦσης καὶ τῆς μοναξίας ἐν ἧ ἔζων, μετετρέπη ταχέως εἰς θλίψιν βεβηλῶν. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἔκλαιεν ἀδιακόπως, τὴν δὲ νύκτα δὲν ἐκοιμάτο· ἠσθάνετο βαρεῖαν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν καρδίαν καταπιεζομένην ὑπὸ τῆς λύπης. Τὸ ὄραϊον πρόσωπόν της ἦτον ὠχρὸν, οἱ ὀφθαλμοὶ της σέσσοι, καὶ ὅλη αὐτὴ κάτισχνος. Ταῦτα πάντα ἦσαν τεκμήρια ὅτι πάθος δεινὸν κατέτρωγεν αὐτήν.

Ὁ Δημήτριος δὲν εἶχε προῖδῃ ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς πράξεώς του θ' ἀπέβαινον τόσῳ ὀλέθρῳ· διότι ἦτον ἐκ τῶν εὐτυχῶν ἐκείνων ἀνθρώπων οἵτινες δὲν πιστεῦσουσι τὰ παθήματα τῶν δυστυχῶν. Καὶ ὅτε ἔλαβε τὸν σταυρὸν ἔσπευσε νὰ δείξῃ αὐτὸν μετὰ κομπασμοῦ πρὸς τοὺς φίλους του, οἵτινες ἐγνώριζον καὶ αὐτὸν καὶ τὴν μαύρην ταινίαν του καὶ τὴν ὄραϊαν νέαν ἧτις τὸν ἐφύρεν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐλθισμόν της πάντα ταῦτα παραδοθεὶς ἴσως εἰς νέας κλίσεις, ἡ καὶ κατεχόμενος ὑπὸ φροντίδων περὶ τῶν δημοσίων. Ἡ πολιτεία, θέλουσα νὰ σταίλῃ πρέσβυν πρὸς τὸν Πάπαν, ἐξελέξατο αὐτόν, ὅστις δεχθεὶς μετὰ χαρᾶς ἀνεχώρησεν ἀκολουθίαν ἑξῶν πολυαριθμὸν καὶ λαμπράν.

Δὲν εἶχον τότε συμπληρωθῆ οὔτε τέσσαρα ἔτη

ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησεν ὁ Γεώργιος. Ἀλλὰ βλέπων ὅτι ἡ τύχη ἐβράδυνε νὰ φανῇ εὐνοῦς πρὸς αὐτόν, καὶ μὴ προσδοκῶν πλέον τοιαύτην εὐνοίαν, αἰσθανόμενος ἄλλως τε πολλὴν ἀνυπομονησίαν νὰ ἴδῃ τὴν φιλάττην τῆς καρδίας του, καὶ μαθὼν ἐκ τῆς πείρας νὰ κρίνῃ ὀρθώτερα, ἀπεχειρέτισε τὰ ὄνειροπολήματα, καὶ ἐπανήρξατο εἰς τὴν πατρίδα του ἵνα ζήσει μετὰ τῆς Ἑλένης πτωχὸς μὲν τὸ βελάντιον πλοῦσις δὲ τὴν καρδίαν. Ὅτε ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Ἰταλίαν περὶν κατησπάσθη τὸ ἔδαφος αὐτῆς, καὶ ἡ καρδία του ἐπαλλεν ὅτε διήρχετο ἔριππος τοῦς τόπους τοὺς ὁποίους ἐγνώριζεν. Ὅτε μάλιστα εἶδε τοὺς ἀγρούς ὅπου ἐζῆσε τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ βίου του, ὅτε εἶδε τοὺς πύργους καὶ τὰ τείχη, μετὰ ταῦτα τὰς οἰκίας καὶ μεταξὺ τούτων τὴν τῆς μνηστῆς του, παρ' ὀλίγον ἐπιπτεν ἄπνους, τοσοῦτω μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ του. Φθὰς εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας τῆς νέας ἐπέβησεν, ἀνέβη τὴν κλίμακα καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον εἶρε τὴν τε μητέρα καὶ τὴν κόρη. Αὐτὴ δὲ ἀφῆκε φωνὴν ἐκπληξέως· καὶ ἐνῶ ἡ πρώτη ἔλεγε· αὐ εἶσαι; σὺ τὸν ὁποῖον ἐνομιζαμεν ἀποθασμένον; καὶ διατί ἦλθες οὕτω; . . . ἡ νέα ἐλειποθύμησεν.

Ἀμέσως καὶ μήτηρ καὶ Γεώργιος ἔδραμον πρὸς αὐτήν καὶ ἐπροσπάθησαν νὰ τὴν ζωογονήσωσι. Καὶ ὅταν ἡ Ἑλένη σπληνῆθεν, ἐνηγκαλίσθη τὸν Γεώργιον καὶ ὠλοφύρετο. Κλαίων δὲ καὶ αὐτὸς ἔλεγε· αὐ Δὲν ἐπιστρέφω πλούσιος καὶ πολλὸς ὅπως σὲ εἶχα ὑποσχέθῃ, ἀλλὰ πτωχὸς καὶ ἄγνωστος. Ἡ καὶ ἀτενίζων τὴν νέαν μόλις τὴν ἀνεγνώριζε, τοσοῦτον εἶχεν ἀλλοιωθῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἐξηκολούθει ἔχων προσπλωμένα τὰ βλέμματα ἐπ' αὐτῆς, παρετήρησεν ὅτι ὁ σταυρὸς δὲν ὑπῆρχε. Δείξας τότε τὸ μανδύλιον, φέρον στίγματα τοῦ αἵματός του, ἠρώτησε ποῦ εἶναι ὁ σταυρὸς; ἡ δὲ Ἑλένη καὶ ἡ μήτηρ της διηγήθησαν τὴν ἀνεξήγητον ἐκείνην ἱστορίαν, προσθέτασαι ὅτι ἐθεώρησαν ἕκαστε τὴν ἀνάληψιν τοῦ σταυροῦ ὡς οἰωνὸν τοῦ θανάτου του, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ταλαίπωρος Ἑλένη ἐφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου. «Φθάνει μόνον, ἀπεκρίθη ὁ νέος, νὰ μὴν ἐφθασα ἀρχά!» Ἡ μήτηρ ἤρχισε νὰ ἀνησυχῇ διὰ τὴν ταρχίην τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη ἡ κόρη της ἔνεκα τῆς αἰρνιδίας ἐπιστροφῆς τοῦ Γεωργίου, ἀλλ' αὐτὴ ἐβεβηλῶσεν ὅτι ἐξ ἐναντίας θὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑγίαν καὶ τὴν ζωηρότητα της. Τοιαύτας λαθῶν διαβεβαιώσεις ὁ Γεώργιος μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του.

Περιττὸν νὰ εἶπω μετὰ πόσης χαρᾶς ὑπεδέχθη αὐτὸν ὁ πιστὸς ὑπερέτης του, οὔτε δύναιμι νὰ περιγράψω τὰς διαφόρους ἐρωτήσεις τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος καὶ τὰς ἀπαντήσεις τοῦ νέου. Ἀρκεῖ νὰ σὰς εἶπω ὅτι μεταβαίνων ἀπὸ μίας εἰς ἄλλην ὑπόθεσιν, ἡ μάλλον στραφόμενος περὶ πάσας τὰς ὑποθέσεις ἵνα φθάσῃ εἰς τὴν τῆς Ἑλένης, ἐρανέρωσεν ἐπὶ τέλους αὐτῷ ὅτι ἔμαθεν ἀπὸ τὴν ὑπερέτιδα. Εἶπε, παραδείγματος χάριν, πῶς ὁ Δημήτριος ἐζήτησε τὴν νέαν καὶ πῶς ἡ αἴτησίς του ἀπερρίβη· ἀλλ' ἐπρόσθεσε καὶ τοῦτο ὅτι, κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς ὑπερέτιδος, τὸ πρῶτον δὲν ἦτον ὅλως διόλου διαλελυμένον, καὶ

ὅτι ἦτον πιθανώτατον νὰ δοθῇ ἡ συγκατάθεσις, ἔνεκα μάλιστα τῆς ἀναλήψεως τοῦ σταυροῦ, τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν ὡς οὐρανὸν τοῦ θανάτου τοῦ Γεωργίου. « Τὸ κατ' ἐμὲ, εἶπεν ἐπὶ τὸν ὄχλον, δὲν ἐπίστευσα τὴν ἱστορίαν αὐτήν. Ἐξ ἐναντίας πιστεύω ὅτι ἡ μόνον ὑπεξήρσεν τὸν σταυρὸν τῆς κόρης, διὰ νὰ τὴν ὑπεκρέσῃ νὰ λητμονήσῃ τὴν πρώτην ἀγάπην τῆς καὶ νὰ αἰσθανθῇ κλίσειν νέαν. Ναι μὲν ἡ λύπη καὶ ἡ ἀσθένεια τῆς νέας ἀποδεικνύουσι τὴν εὐκρινεῖάν τῆς; ἀλλ' αἱ γυναῖκες εἶναι πάντοτε γυναῖκες, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ νομίζω καλὸν νὰ σκεφθῇ καλὰ πρὶν ἀποφασίσῃ. Εἶναι βαρύτερον φορτίον ἡ οἰκογένεια ὅταν δὲν ἔχῃ τις πόρον τοῦ ζῆν. » Μετὰ τὴν ὁμιλίαν ταύτην ἐπαναλαβὼν καὶ πάλιν τὰ πρῶτα, καὶ λέγων περὶ νέων πληροφοριῶν καὶ ὅτι βία καμμία δὲν ἦταν καὶ τὰ τοιαῦτα, κατεζάλισε τὸν ταλαιπώρον Γεωργίου.

Οὕτω λοιπὸν τετραγαμῆνος ἔτρεξεν εἰς ἀνεύρεσιν δύο νέων, ἀρχαίων φίλων του· ἀλλ' ὁ μὲν εἰς, εἰς δὲν ἐνεπιστεύετο πάλαι τὰ μυστήρια τῆς καρδίας του, ἀπέφευγε νὰ τὸν ἀποκριθῇ ἢ ἀπεκρίνετο ὡς ὁ γέρον ὑπεκρέσας, ὁ δὲ ἄλλος, ὅστις δὲν ἐγνώριζε διόλου τὰ προσηθέντα, εἶπεν ἀλλ' ἀντ' ἄλλων περὶ τῆς Ἑλένης. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γεωργίου ἐλεγεν ἀπορῶν πῶς ἦτον δυνατόν νὰ τόσον ὠραία νὰ μὲν εἰσέτι ἀνὺπανδρος, καὶ ὅτι τοῦλάχιστον ἔπρεπε νὰ ἔχῃ μνηστῆρα, ὁ φίλος του ἀπεκρίθη ὅτι λόγός ἐγένετο περὶ τοῦ Δημητρίου, ὅτι ἠγνοεῖ μὲν μέχρι τίνος τὸ πρᾶγμα ἦτον βίβλιον, ὅτι ὅμως οὗτος εἶχεν εἰς χεῖράς του τὸν σταυρὸν τῆς Ἑλένης, τὸν ὁποῖον πολυλάκις εἶδε καὶ εἰς ἄλλους νέους· ἀλλ' ὁ Γεωργίου ἀπιστῶν καὶ θέλων νὰ ἐκδικήσῃ τὴν τιμὴν τῆς φιλάτης του προσβαλλομένην, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ ξίφος καὶ ἠτοιμάσθη ν' ἀνακράξῃ « ψεύδεις! » Ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτο; ἡ ἀλήθεια ἦτον ἀναντιβῆτος, καὶ φανερά ἡ προδοσία. Ἐπανῆλθε λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἔτοιμάσας τὸν ἵππον καὶ ἀναλαβὼν τὰ ἔπλα του, κατεβίβασε τὴν αὐλώπιδα ἐπὶ τοῦ καταβεβρεγμένου ἀπὸ δάκρυα προσώπου του, καὶ χωρὶς ν' ἀποκριθῇ εἰς τὸν γέροντα ὑπεκρέτην ἐρωτῶντα τί τρέχει, χωρὶς ν' ἀποφασίσῃ ποῦ ἐμελλε νὰ ὑπάγῃ, ἀνέβη τὸν ἵππον του καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐρημίαν τὸ ἐσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἶχε φθάσει.

Ἐν τῷσούτῳ ὁ Δημήτριος ἠτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ ὅλως περιχαρῆς διὰ τὴν αἰσίαν ἐκδοσιν τῆς προεβίαις του. Ἐπεθύμει μόνον νὰ παρατείνῃ τὴν ἐν Ῥώμῃ διατριβὴν του ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ὅπως παρασταθῇ εἰς τὰς μεγαλοπρεπεῖς τελετὰς τοῦ Πάσχα. Ἐνθυμηθῆτε τί σὰς εἶπα περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Δημητρίου· ἦτον δυστυχῶς ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἀνθρώπων οἵτινες ἐπὶ ἑνδεκά μηνάς καὶ ἐπέκαινα τοῦ ἔτους παραδίδονται εἰς τὰς ἡδονὰς μετὰ τοῦ διαβόλου, καὶ ὕστερον συμμιλιόνονται μετὰ τὸν Θεὸν ἐπὶ δεκαπέντε ὡς ἐγγίστα ἡμέρας. Μήπως δὲν ὑπάρχωσι καὶ ἄλλοι οἵτινες ἀκαταπαύστως μεταβαίνουσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν διάβολον καὶ ἀπὸ τὸν διάβολον εἰς τὸν Θεόν; Ἐλθὼν λοιπὸν εἰς τὸν πνευ-

ματικὸν ἐξομολογήθη τὰς ἀμαρτίας του, καὶ τὰς βαρύτερας, μὴ λησμονήσας καὶ τὴν κλοπὴν τοῦ σταυροῦ, καὶ τὴν χάριν κομπασιμῶ ἐπίδειξιν αὐτοῦ. « Εἶμαι ὅμως ἔτοιμος, ἐπρόσθεσε, νὰ τὸν ἀποδώσω. » — Ἀλλὰ τὴν τιμὴν τῆς νέας τὴν ὁποίαν ἐκλήψης ἐπίσης, εἶπεν ὁ πνευματικὸς, ἡμπορεῖς καὶ αὐτὴν νὰ τὴν ἀποδώσῃς; — Πῶς λοιπὸν νὰ κάμω; ἠρώτησεν ὁ ἐξομολογούμενος. Ὅτε διέσπειρα ψευδεῖς φήμας περὶ αὐτοῦ δὲν εἶχα σκοπὸν νὰ τὴν ἀτιμάσω, καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι οἱ λόγοι μου δὲν ἐπέφεραν τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον φηναίεσθε. Πῶς δὲ νὰ εὐρω ὄλους τοὺς νέους εἰς τοὺς ὁποίους ἀνεήτως ἐκαυχῆθην ἵνα εἰπῶ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν; Δὲν εἶναι προτιμότερον ν' ἀρήσωμεν τὸ πρᾶγμα νὰ λησμονηθῇ παρὰ νὰ τὸ ἀνανεώσωμεν; » Ὁ πνευματικὸς ὅμως μὴ πειθόμενος « Μεγίστη ἀμαρτία, ἀπεκρίθη, εἶναι ἡ συκοφαντία, ἔστω καὶ ἀπλουστάτη. Ὁ συκοφαντηθεὶς καὶ ὄχι ὁ συκοφαντήσας εἶναι μόνος δικατῆς τοῦ κακοῦ τὸ ὁποῖον ἔπαθεν. Ἡ ἐπανόρθωσις εἶναι ἀναγκαία, καὶ πρέπει νὰ γείνη ἀμέσως καὶ ὅσον ἐνδέχεται τελεία. Ὁ θάνατος τοῦ συκοφαντηθέντος ἀθώου ζητεῖ ἐκδικήσιν παρὰ Θεοῦ, καὶ τὸ ἐγκλημα εἶναι τόσῳ μεγάλῳ ὅσῳ μεγαλύτερα εἶναι ἡ ἀρετὴ τὴν ὁποίαν ἠμαρτώσας. »

Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ λόγοι δι' ὧν ὁ πνευματικὸς βοηθούμενος καὶ ἀπὸ παραδείγματα τῆς Γραφῆς καὶ τῶν Ἁγίων, ἐδοκίμασε νὰ κατορθώσῃ τὸν Δημήτριον νὰ ὁμολογήσῃ πρὸς τοὺς φίλους του ὅτι ἐσυκοφάντησε τὴν νέαν. Ἀλλ' οὗτος μὴ θελήσας νὰ ὑπακούσῃ, κατέφυγεν εἰς ἄλλον πνευματικὸν ὅστις ἐπίσης τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν ἀπήτησε. Καὶ ὅμως ὁ Δημήτριος ἐξηκολούθει ἀντιτείνων. Διευθύνθη λοιπὸν πρὸς τὸν Πάπαν αὐτὸν ἐλπίζων ὅτι οὗτος, συγκαταβαίνων πρὸς τὸ ἀμάρτημα χάριν μάλιστα τῆς ἐπισήμου θέσεως τοῦ πράξαντος αὐτό, ἠθέληεν ἐπιβάλει αὐτῷ τιμωρίαν ἥττον ταπεινωτικήν. Ἀλλ' ὁ Πάπας, ἐνάρετος ὢν καὶ εὐσεβῆς, δὲν ἠθέλε κατ' οὐδένα λόγον νὰ ἐνδώσῃ. Περιγράφας καὶ αὐτὸς τὰ δεινὰ ἐπακόλουθα τῆς συκοφαντίας, ἀπήτησε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις τῶν δύο προγενεστέρων πνευματικῶν τοιαύτη ὅπως ὑπῆρξεν ἡ ἐπιμονὴ τοῦ ἐξομολογουμένου ὥστε ὁ Πάπας ἐνέδωκεν ἐπὶ τέλους ἐπὶ τῷ ὄρει τούτῳ « Τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἐπανόδου του εἰς τὴν πόλιν τῆς γεννησεῶς του, νὰ διαβουλεύσῃ ὁ ἀμαρτωλὸς ἐντὸς τῆς μητροπόλεως ἄγρυπνος καὶ προσευχόμενος. » Ἐνοεῖται ὅτι ὁ Δημήτριος ἐδέχθη περιχαρῶς τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Ὅτε μετὰ τινὰς ἡμέρας ἔρχασεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὁ καιρὸς ἦτον ὠραῖος. Ἐπειδὴ δὲ τότε εἶχε σημαίνει ἡ ἑκτη ὥρα, ἐνόμισε καλὸν νὰ ἐκπληρώσῃ ἀμέσως τὴν νύκτα ἐκείνην τὴν ποινὴν του. Ὅθεν, μόλις ἐνηγκαλίσθη τοὺς συγγενεῖς του, ἀκούσας μάλιστα πενθίμους ψαλμωδίας καὶ ἰδὼν φῶτα καὶ νεκροκράββατον διευθυνόμενα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπροσάσθη ὅτι ἔχει νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς σπουδαιότητας ὑποθέσεις· ἀφῆκε λοιπὸν τὸν περὶ αὐτὸν καὶ ἀναμειγείς μετὰ τοῦ πλήθους ἤλθεν εἰς τὸν ναόν. Σταθείς δὲ ὀπίσθεν μιᾶς τῶν ὀγκωδῶν στηλῶν, εἶδε τὸ φέρε-

τρον ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας, σβασθὲν τὰ φῶτα, πλὴν τῆς παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ λαμπράδος, καὶ ἀναχωρήσας τὸ πλῆθος. Περιέργως νὰ μάθῃ τις ἦτον ὁ ἀποθανὼν, ἠρώτησε τὸν κληρικότατον οὗτος δὲ ἀπεκρίθη « Εἶναι νὰ ἡ ὁποία ἐγκαταλείφθησιν ἀπὸ τὸν μνηστῆρα τῆς ἀπέθανεν ἀπὸ ἐντροπὴν καὶ λύπην. » Ταῦτα ἀκούσας ἐκρύβη ἐκ νέου ὀπίσθεν τῆς στηλῆς, ἐνῶ ὁ κληρικός ἐκλείπει τὴν ἐκκλησίαν ὥστε μετ' ὀλίγον ἔμεινε μόνος μετὰ τῆς νεκρᾶς. Καὶ πλησιάζας ἐκ νέου εἰς αὐτήν, εἶδε τὰ οἰκόσημά τῆς. Ἦτον ἄρα εὐγενῆς ἡ νέα; ἀλλ' ὁ Δημήτριος δὲν τὰ ἐγνώριζεν. Ἐπειδὴ δὲ νύξανε εἰς ἄκρον ἡ περιέργειά του ἐνθυμουμένου ὅτι, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ κληρικού, ἡ νεκρὰ εἶχεν ἀτιμασθῆ, ἐπλησίασεν ἐτι μᾶλλον εἰς αὐτήν καὶ τοὶ δειλιῶν, καὶ ἀνασηκώσας τὸ κάλυμμα, ἔθεσε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τῆς νεκρᾶς, καὶ προσήλωσε τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτῆς. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ φρίκη του ὅτε ἀνεγνώρισε τὴν Ἑλένην! ἡ φρίκη ὅμως αὐτὴ μετεβλήθη εἰς τρόμον ὅταν θελήσας ν' ἀφῆσῃ τὴν χεῖρα τῆς νεκρᾶς ἠσθάνθη τὴν ἰδικὴν του σφιγγομένην τοσούτῳ ἰσχυρῶς, ὥστε μετ' ὅλας τῆς τῆς προσπαθείας δὲν κατώρθωσε νὰ τὴν ἀποσύρῃ. Ἀφῆκε λοιπὸν φωνὴν καὶ ἐγονυπέτησεν ἐπὶ τοῦ τάφου, καὶ ὁ τάφος ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς νέας ἀντήχησε βραβεῖος. Ὁ Δημήτριος ἠγωνίσθη καὶ αὐθις ν' ἀποσύρῃ τὴν χεῖρά του, ἀλλ' εἰς μάτην. Νομίζων τότε ὅτι ἡ Ἑλένη ἔζη εἰσέτι, ἔστρεψε πρὸς τὸ πρόσωπόν τῆς τὸ βλέμμα, καὶ εἶδεν αὐτὴν κάτωχρον, καὶ μακρασμένα τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα τοῦ κάλλους ἀνθῆ τὰ ὁποία εἶχεν ἄλλοτε θαυμάσει. Πολυχρόνιος λύπη τὰ κατεζήρανε, καὶ μόνον οὐρανια τις γαλήνη ἦτον ζωγραφημένη εἰς τὸ πρόσωπόν τῆς. Παρ' ὀλίγον τότε ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ φόβου μετὰ μικρὸν ὅμως εξαγριωθείς ἠθέλησε νὰ σύρῃ τὸ ξίφος καὶ νὰ κόψῃ τὴν χεῖρα τῆς νεκρᾶς; ἀλλ' ἀμέσως ἡ χεῖρ, ὄχι πλέον ψυχρὰ ἀλλὰ κυστική, τὸν ἐσφιγγεν ἐτι μᾶλλον. Καὶ ἐκείνος μάστιγον θεωρῶν πάντα ἀγῶνα ἐγονυπέτησε παρὰ τὸν νεκροκράββατον, κρατούμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς νεκρᾶς.

Μετ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ προσεύχεται, καὶ ἐπειδὴ τὸ σφιγγόμενον ἐγένετο μαλκκώτερον, ἰδὼν ἐκ νέου τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς νεκρᾶς, παρακάλει καὶ αὐτὴν καὶ τὸν Θεὸν νὰ τὸν συγχωρήσωσιν, ὑποσχόμενος νὰ ἐξομολογήσῃ πρὶν ἀποθάνῃ καὶ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀμαρτίαν του.

Ἀνέτειλε τέλος πάντων ὁ ἥλιος, καὶ μετ' ὀλίγον ἤκουσε σηματοῦντα τὸν κώδωνα καὶ ἀνοιγομένην τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας. Ἰδὼν δὲ τὸν κληρικότατον εἰσερχόμενον ἀνέλαβε θάμβος· ἀλλ' οὗτος φοβηθεὶς ἔφυγε δραμαῖος, καὶ δὲν ἐπέστρεψεν εἰμὴ συνοδευόμενος ὑπὸ ἱερέως κρατοῦντος σταυρὸν καὶ ἀγίασμα. « Ἐγὼ ἐδολοφόνησα, ἀνέκραξεν ἀμέσως ὁ Δημήτριος, τὴν ἀθῶαν ταύτην νέαν· ἐγὼ τὴν ἐσυκοφάντησα, καὶ ἰδοὺ πῶς με τιμωρεῖ ὁ Θεός. » Ἐν τῷσούτῳ ἤλθον καὶ ἄλλοι ἱερεῖς καὶ πλῆθος μετ' αὐτῶν πολὺ. Ἐκεῖνος δὲ ἐξηκολούθει κράζων « Ἐγὼ τὴν ἐδολοφόνησα συκοφαντήσας αὐ-

τήν. » Καὶ ἀνεγερθεὶς ἐξομολογήθη παρρησίᾳ πάντοτε τοῦ λαοῦ πῶς ἠγάπησε τὴν Ἑλένην, πῶς εἰς τὴν καρδίαν του ἐνεφώλευσεν ἡ ζήλοτυπία, πῶς κατ' ἀρχὰς διέσπειρεν ἀόριστους τινὰς φήμας προσβαλλούσας τὴν τιμὴν τῆς νέας, καὶ πῶς ἐπειτα ὑπεξήρσεν τὸν σταυρὸν αὐτῆς, τὸν ἐπέδειξεν ὡς μαρτύριον ἀλάθαστον τῆς ἀτιμίας τῆς. Καὶ λαβὼν ἀπὸ τοῦ στήθους του τὸν σταυρὸν τὸν ὁποῖον ἐκίπτετο νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν νέαν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπὸ τὴν Ῥώμην, τὸν ἐκρέμασε συνδρομῇ ἐνὸς τῶν ἱερέων εἰς τὸν λακὸν τῆς Ἑλένης.

Μόλις ἐγένετο ἡ ἐξομολόγησις αὕτη, καὶ ἐφάνη ὅτι παρθενικὴ τις χεὶρ περιεχύθη εἰς τὸ πρόσωπον τῆς νεκρᾶς· ἡ χεῖρ τῆς ἠνοίχθη καὶ ἀφῆκε τὴν τοῦ Δημητρίου. Ἀμέσως ἤρχισεν ἡ νεκρὸσιμος ἀκολουθία, καὶ συγχρόνως κρότος μέγας ἠκούσθη εἰς τινὰ γωνίαν τῆς ἐκκλησίας· δραμὸν τότε τὸ πλῆθος πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, εἶδεν ἄνθρωπον ἑνοπλον ἐξηλωμένον κατὰ γῆς καὶ ἄπνου. Ὁ ἄνθρωπος δὲ οὗτος ἦτο ὁ Γεωργίου.

Φαίνεται ὅτι ἐπιστρέψας καὶ αὐτὸς τὴν προτεράϊαν εἰς τὴν πατρίδα του, διενυκτέρευσε ὡς καὶ ὁ Δημήτριος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πιστεύων ὅτι οὗτος, ἀγαπῶν πάντοτε τὴν Ἑλένην, ἦλθεν ἐκεῖ ὅπως τὴν κλαύσῃ· ἀλλ' ὅτε ἤκουσε τὴν ἐξομολόγησιν, μεμρόμενος ἑαυτὸν ὡς αἴτιον τοῦ θανάτου τῆς ταλαιπώρου νέας, κατέπεσεν ὡς κεραυνόπληκτος. Ἐτάρη δὲ καὶ αὐτὸς πλησίον τῆς Ἑλένης. Ὁ δὲ Δημήτριος μεταθῶς εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπέθανεν ἐν μετανόει μαρτύριος κατὰ τῶν ἀπίστων.

Ἐνταῦθα ἐτελείωσεν ἡ ἱστορία τοῦ ἐφημερίου, ἀλλ' εἰς αὐτὴν ὁ καλὸς οὗτος ἱερεὺς ἐπρόσθεσε καὶ ταῦτα· ἡ συκοφαντία, τέκνα μου, τιμωρεῖται καὶ εἰς τοῦτον καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Πόσοι νομίζοντες ἑαυτοὺς ἀγίους καὶ πιστεύοντες ὅτι θὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸν παράδεισον, ἐξυπνοῦσιν εἰς τὴν κόλασιν, διότι ὑπῆρξαν συκοφάνται! Ὅχι μόνον ἀθῶοι νῆπι ἀλλὰ καὶ ἄνδρες ἐγένοντο θέματα τῆς συκοφαντίας. Ἰσως με εἰπῆτε ὅτι εἶναι τρέλα ν' ἀποθάνῃ τις διότι ἄλλος τὸν ἐσυκοφάντησεν· ἔστω· ἀλλ' ἡ τρέλα τοῦ ἀποθανόντος δικαιολογεῖ τὸ ἐγκλημα τοῦ συκοφάντησαντος; Ἄς σὰς φέρω καὶ παραδείγματα. Ἐὰν ἀποκρινόμενος εἰς τινὰ παρατήρησιν τοῦ δεσπότη σου εἰπῆτε πρὸς αὐτόν « ναι, ἔχεις δίκαιον· πλὴν ἐξ αἰτίας τοῦ γείτονός μου ὁ ὁποῖος εἶναι μέθυσο, χαρτοπαίκτης, κτλ, δὲν τὸ ἔκαμα, » νομίζετε ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ θὰ μείνωσιν ἄνευ ἀποτελέσματος; Εἶθε, φίλοι μου, ἀπατημένοι· ὁ κακὸς λόγος διακίδεται, ὁ χρόνος τὸν ἐπικυρόνει, καὶ ἡ δικαιοσύνη πολλάκις ἐπιλαμβάνεται τοῦ πράξαντος· πολλάκις ὁ συκοφαντηθεὶς ρίπτεται εἰς τὰς φυλακάς. Ἀλλὰ θὰ με εἰπῆτε καὶ πάλιν ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἐπὶ τέλους θριαμβεῖ καὶ ἐκεῖνος ἀθῶνεται. Συνομολογῶ· ὅταν ὅμως ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὄχι μόνον εὐρίσκει τὰ συμπερόντά του βεβλαμμένα, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπόληψιν του ζημιωμένην· εὐρίσκει τὴν σύζυγον, τὰ τέκνα του πάσχοντα ἠθικῶς ἔνεκα τῆς φυλακισεῶς του, καὶ τόσα ἄλλα!

Φεύγετε λοιπόν, τέκνα μου, τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν κακολογίαν ὡς θὰ φεύγετε τὸν διάβολον αὐτὸν, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦτο λέγεται διάβολος διότι συκοφαντεῖ καὶ διαβάλλει.

Γ Λ Ω Σ Σ Α Ρ Ι Ο Ν

ΤΗΣ ΚΑΘ ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ.

—000—

Περιελθὼν πρὸ πολλῶν ἐτῶν μέρη τινα τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Ἑλλάδος ὡς ἀπλοῦς διαβάτης καὶ ἄλλα ἔχων καθήκοντα, ἐσημείωσα ἐν παρούσῳ λέξεις ἃς ἤκουσα προφερομένας ὑπὸ χυδαίων, ξένων μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας καθαρώτερον τὴν γλῶσσαν, σχεδὸν δὲ πάντοτε ἑλληνικὰς, ἢ τοῦλάχιστον ἑλληνικὴν ἐχούσας τὴν ῥίζαν. Εἰς τὰς λέξεις ταύτας προσθεῖς μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλας, ἃς ἐπορίσθην ἐκ τῶν συνομιλιῶν μου μετὰ κατοίκων διαφόρων μερῶν, ἐστοχάσθην ὡφέλιμον νὰ ἐπιδοθῶ, εὐκαιρίας δοθείσης καὶ κατὰ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, εἰς ἐπαύξεισιν αὐτῶν δι' ἐπίτηδες ἐπισκέψεως ἐπαρχιῶν τινων, εἰς ἀνίχνευσιν τῶν γενεθλιῶν καὶ ἐτυμολογίαν αὐτῶν, εἰς σύγκρισιν μετὰ τῆς ἀρχαίας, εἰς ἀναζήτησιν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν καὶ τῶν αἰτίων δι' ἃ παρεστάρησαν, καὶ πρὸ πάντων εἰς ἐξέτασιν ἐκείνων (αὗται δὲ δὲν εἶναι εὐάριθμοι) αἵτινες οὖσαι ἀναντιρρήτως ἑλληνικώταται τὸν χαρακτήρα, τὸν τύπον καὶ τὸν ῥυθμὸν, ὅμως οὐδ' εἰς τοὺς συγγραφεῖς οὐδ' εἰς τὰ λεξικά σώζονται. Τῶν τελευταίων τούτων ἡ ἔρευνα μοὶ ἐφάνη ἀείποτε σπουδαιότατη ὡς ἰσχύουσα, εἰμὴ ὅλως ν' ἀντικρούσῃ, τοῦλάχιστον νὰ συντελέσῃ καιρίως εἰς ἀντίκρουσιν τῆς παραβόλου ἐκεῖνης ἀξιώσεως, ὅτι συνετίθη ἢ ἄλλοις τῆς ἡμετέρας ἐθνότητος, κατὰ κριτικῆς ἀρδῆς συμπάσης τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ὑπὸ τοῦ χεμαῖόρου τῶν Σλαύων διότι ἐν τῷ ὄντι ὁ κατὰ κριτικὸν οὗτος ἐγένετο, πῶς ἀντὶ ξενικῶν ἄλλων λέξεων αἵτινες ἔπρεπον εἰς ἀνάγκης νὰ γίνωσι κτῆμα τοῦ λαοῦ, ἐπέπλευσαν τόσαι γνησιόταται ἑλληνικαὶ τὰς ὁποίας, μὴ εὐρισκομένας, ὡς εἴρηται, εἰς τὰ βιβλία, δὲν ἐδανείσθημεν παρ' αὐτῶν ; Ποία ἢ σλαυικὴ φυλὴ ἢ διδάξαται τὸν ὄχλον νὰ λέγῃ κυπελισσὸς καὶ θρίος καὶ θράσσιος καὶ ἀμβροδέκτης καὶ ἀμβολὴ καὶ δακρυά, μάλιστα δὲ κατορθώσασα νὰ καταλείψῃ ἀδιόρατά τινα καὶ σπανιώτατα γλωσσικὰ ἔχρη, ὡς ζακόρι καὶ σπολοκάνι, καὶ ταῦτα εἰς τὰς βρασιότερας ἰσως ἐπαρχίας τῆς ἑλληνικῆς χώρας ;

Ἡ ἐξέτασις ἄρα ἔχει ἱστορικὴν καὶ διὰ τοῦτο πολλὴν τὴν ἀξίαν· ἀλλ' εἰς ἐμὲ εὐμοιροῦντα προαιρέσεως, ἐπέλιπον καὶ ἐπιλείπουσιν ἔτι δυστυχῶς καὶ βοηθήματα καὶ χρόνος. Πολλάκις ἡ δύναμις τῆς προαιρέσεως, συναντιλαμβανομένης καὶ τῆς ἐπιμελείας, ἐγείρει τρόπαια κατὰ τῆς ἀσθενείας τῆς καθήσεως· ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι, τίς ὁ λόγιος ὁ δυνάμενος μὲν

νὰ πράξῃ τι ἀξίον λόγου, ἔχων δὲ καὶ τὴν τύχην συνεργούσαν; Οἱ μὲν λόγοι πάντες σχεδὸν ὄντες πένητες ἐργάζονται ἐκ τοῦ προχείρου ἵνα πορισθῶσιν ἄρτον, οἱ δὲ πλοῦσιοι, διαφέροντες κατὰ τοῦτο τῶν πρὸ τοῦ ἀγῶνος, δὲν ἐνισχύουσι τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ἀρῆκα λοιπὸν παρεβρίμμενας τὰς σημειώσεις μου, οὐδ' ἤθελον πλέον ἀναπολήσει αὐτάς, εἰμὴ ἀνευθύνει μοι τὰ περὶ τούτων ἢ περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης πραγματείας τοῦ Κ. Σ. Ζημπελίου (α). Ὁ σοφὸς συγγραφεὺς προτρέπει πάντας νὰ δημοσιεύωσιν, ἔστω καὶ ἀνεπεξεργάστως, ὅτι ποτὲ θησαυρίζουσι περὶ τῆς γλώσσης ταύτης, καταλείποντες ἄλλοις τὴν περαιτέρω ἔρευναν.

Εἰς τὴν προτροπὴν ταύτην ὑπακούσας δημοσιεύω τὰς σημειώσεις μου ὅπως τὸ πρῶτον κατέγραψα, μηδὲν μεταβαλὼν καὶ μηδὲν προσθεῖς ἢ ἀφαιρέσας. Προαιδοποιῶ δὲ τὸν ἀναγνώστην ὅτι εἰς τὴν καταγραφήν δύο τινὰ εἶχον ὑπ' ὄψιν, πρῶτον, τὴν σημείωσιν λέξεων μὴ περιεχομένων ἐν τοῖς Ἀτάκτοις τοῦ Κοραῆ, καὶ δεύτερον, τὴν ἐρμηνείαν ἄλλων περιεχομένων μὲν ἀλλ' ἐξηγουμένων ἀτόπως ἢ ἀτελῶς. Πιθανὸν ὅμως ἐπανέλαβον ἀπλῶς καὶ πολλὰς ὑπαρχούσας ἐκεῖ, διότι σπανίως παρέβλαβον πρὸς ἐκεῖνα τὰς σημειώσεις μου· πιθανώτατον δὲ καὶ ἐλανθασθῆναι κατὰ τὰς ὀλίγας ἐρμηνείας μου· ἀλλὰ παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστην νὰ μὴ με κατακρίνῃ ἐνθυμούμενος ὅτι κοινοποιῶ τὰς σημειώσεις μου ὅπως εἶχον, ἀνευ ἐπιθεωρήσεως.

Πλησίον ἐκάστης λέξεως ἐφρόντισα νὰ σημειώσω ποῦ ἤκουσα ἢ ποῦ ἔμαθον αὐτὴν λεγομένην. Εἰδὲ που δὲν ἀναφέρεται ὁ τόπος, τοῦτο δηλοῖ ὅτι εἶναι κοινὴ εἰς πᾶσαν ἢ τοῦλάχιστον εἰς τὴν πλείστην Ἑλλάδα.

Βύχομαι ὅπως καὶ ἄλλοι ἀσχοληθῶσι συντονώτερον εἰς συλλογὴν τοῦ θησαυροῦ τούτου τῆς καθομιλουμένης (β) ! Ὅποια δὲ ἢ ἐκ τῆς τοιαύτης συλλογῆς ὡφέλεια κατεδείχθη μὲν ἱκανῶς παρὰ τοῦ αἰοιδίμου Κοραῆ καὶ παρ' ἄλλων, ὑπέδειξα δὲ καὶ γὰρ δι' ὀλίγων μὲν ἀλλὰ πρακτικώτερον ἰσως πρὸ δύο περίπου ἐτῶν ἐν τῷ 145 φυλλαδίῳ, σελ. 19.

N. Δ.

Α'.

Ἀβαρσιά. Συνήθως λέγεται κατ' ἐπιφώνησιν, οἶον « Καλὴ ἀβαρσιά ! » καὶ ατὶ ἀβαρσιά ! » ἐπὶ τῶν ἀτγολοιμένων ἢ τῶν φρονιζόντων περὶ πραγμάτων μικροῦ λόγου ἀξίων. Παρὰ τοῦ στερητικῶ α καὶ τοῦ βάρους.

Ἀβρουνιαίς. Λάχανα ὑπόπικρα βραζόμενα καὶ τραγόμενα μετὰ ἐλαίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει λέγονται καὶ ὄβριαίς. Εἶναι τάχα ἡ βρυωνία τῶν ἀρχαίων, ἢ μήπως ῥίζαν ἔχῃ τὸ ἄβρος.

Ἀγαθός. Λέξις ναυτικὴ. Γαλ. entaille, ἀγγλ. rabbet.

(α) Ἴδε Πανδ. φυλ. 166 σελ. 369 κτλ.
(β) Ἡ ἐφημερίς τῶν φιλομαθῶν ἔχρησεν ἰσχύτως νὰ δημοσιύῃ τοιαύτην γλωσσογραφικὴν ὕλην, κατ' ἀξίειαν προτροπῆν τοῦ ἐπὶ τῆς δημ. ἐκπαίδ. ὑπουργείου.

Ἀγγριζία. Ἐν Ἀμοργῷ. « Ἡγγρισέ μου τὸ παιδί, νὰ μεταβ. ἦτοι μετὰ ἀγρίευσε, τὸ ἀνησυχῆσε. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι αὐτοὶ ἔλεγον ἀγγρίζομαι ἀντὶ ἀγριαίνομαι.

Ἀγλωσσον. Ἐν Ἀθήναις. Εἶδος φυτοῦ.

Ἀγγοριτζιά. Ἐν Ἀθήναις. Ἀγριαπιπέδα, καὶ οὐδ' ἀγγοριτζία, ὁ καρπός.

Ἀγιοποῦλι. Ἐν Καλλιουπόλει. Πτηνὸν φαινόμενον συνήθως κατόπι τῶν ἀκριδῶν, εἰς ἃς κηρύττον πόλεμον ἀκίβηκτον, φρονεῖσι ἀδυσωπήτως αὐτάς· διὸ καὶ ἐπικλεῖται ἄγιον.

Ἀγιάποστολιάτικα. Ἐν Κωνσταντ. Σῦκα ὠριμάζοντα τὴν τεσσαρακοστὴν τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων.

Ἀγκωνιάζω. Ἐν Ζακύνθῳ. Mettre au pied du mur.

Ἀγκωνάρι. Ἀκρογωνιαῖος λίθος.

Ἀγκουλιζω. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Λέξις πεποιημένη, ἐπὶ τῶν βρεθῶν ὅταν ἀρχίζωσι νὰ ἐκπρῶσιν ἀνάρθρους φωνάς.

Ἀγρια. « Ἐξῆπνησεν ἀπ' τ' ἄγρια μεσάνυχτα. »

Ἀγρίμια. Gibier, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι, ἀγρέμια.

Ἀδράπανος. Συντροφεύεται δὲ πάντοτε μετὰ τοῦ ξηρός. « Ἀπέθνηον ἢ ἀνεχώρησαν ὄλοι οἱ περὶ αὐτὸν, καὶ ἔμεινε ξηρός καὶ ἀδράπανος. » Ἐκ τοῦ στερητικῶ α, καὶ τοῦ δρέπανος· διότι τὰ ξηρά, ὡς εὐκόλως κοπτόμενα, δὲν ἔχουσι χρεῖαν δρέπανου.

Ἄστονύχια. Σταφυλὴ μακρὰς καὶ γαμψὰς ἔχουσα τὰς ῥάγας, ὡς τοῦ ἀστού τοὺς ὄνυχας.

Ἄκουματα. Ἐν Ἀθήναις. Λάχανα ἀλλαχοῦ λεγόμενα ῥόκα, ἐπειδὴ τρώγονται καὶ χωρὶς νὰ ζεματισθῶσιν. Ἀ-ζέω.

Ἄηρ. « Λόγια τοῦ ἀέρος, » ἦτοι μάταια, πτερόεντα.

Ἄκοιζιάις. Ἐν Μυκόνῳ. Ἀγρίων λαχάνων εἶδος.

Ἀκριβοθώρητος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ σπανίως ἐπισκεπτόμενός τινα. « Κάτι ἀκριβοθώρητος ! » Λέγουσιν ἔτι καὶ τὴν φράσιν ταύτην ἐλλειπτικῶς· « σὰν τὰ χιόνια » ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας.

Ἄλησμονῆτις. Ἄρσ. Ἐν Ζακύνθῳ. Ἡ ἀλοῆ μετ' ἧς ἀλείφουσι τοὺς μαστοὺς αἱ γυναῖκες ἵν' ἀπογαλακτισθῶσι τὰ παιδιά λησμονοῦντα τὸ γάλα.

Ἄλιετορας. Ἐν Ἀθήναις. Πτερινός.

Ἄλιγόρια. Οὐδ' ἐν Ὑδρα. Εἶδος λαχάνων τραγομένων ἀντὶ ἀδυστακῆς. Ἡ πρώτη συλλαβὴ εἶναι ἡ αἷς, ἐπειδὴ φύονται περὶ τὴν παραλίαν.

Ἄλλουσιναίος. Ἐν Χίῳ καὶ ἀλλαχοῦ. Distrait, ὁ ἀλλαχοῦ ἔχων τὸν νοῦν. Κακῶς ἐρμηνεύει τὴν λέξιν ὁ Κοραῆς (Ἄτ.) διὰ τοῦ hébété.

Ἄλετριδες. Ἐν Μυκόνῳ. Λάχανα ἄγρια τραγόμενα. Ἄλετριδῆς ὀνομάζουσι οἱ ἀρχαῖοι τὰς μυλωθρούς.

Ἄλλοπρόσαλλος. Ἐν Ἀμοργῷ. Εἰς τὴν αὐτὴν τῶν ἀρχαίων σημασίαν.

Ἄλετροπόδι. Οὕτως ὀνομάζουσι οἱ χωρικοὶ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Συρίου ὡς ὁμοιάζοντα τὸ ἀλέτρι (ἄροτρον).

Ἄμάραντος. Ἐν Νάξῳ. Τὸ ἀλλαχοῦ πτηνὸν σκαθίον. Ἴδε καὶ Ἀτσάραντος.

Ἄμπέλι. Croute de lait.

Ἄμπρουκούνας. Μεγάλα σῦκα πρωτοφανῆ. Ζήτ.

καὶ Ἀγικποστολιάτικα· Ἀμπολιή. Ἐν Ἀθήναις τὸ ρυάκιον δι' οὗ μεταβιβάζεται τὸ ὕδωρ ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἄλλο μέρος. Ἐλεγον καὶ οἱ Ἴωνες ἀμβολάδην ἀντὶ ἀναβολάδην, ἐπὶ ὕδατος, ἀπὸ τοῦ ἀνω βύλλειν. Τὸ ἀμπολιή εἶναι βεβαίως τὸ μὴ σωζόμενον τῆς ἀρχαίας ἀμβολή. Ὅρα καὶ ἀναβάλλουσα.

Ἀμελέτητα. Ἐν Σπέτσαις, τὰ ἀγγοῦρια, κατ' εὐφημισμὸν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μελετῶνται, νὰ ὀνομάζωνται.

Ἀνασπῶ καὶ κουβαριάζω. Ἐν Ἀθήναις. Λέγονται πάντοτε ὁμοῦ, ἐπὶ τῶν ματαίως κατατριβόντων τὸν χρόνον ὡς ὁ Σίτυρος ἀνακυλῶν τὸν λίθον.

Ἀνασυρτόν. Ἐν Ἀθήναις. Τὸ ἀλλαχοῦ τουρκιστὶ λεγόμενον τσεγγέλι.

Ἀνάπαλλορ. Ἐν Χίῳ. Ψωμί ἀνάπαλλον, τὸ ἄλλως σύνωρον, frais, ὡσανεὶ ἔλεγον ἄρτος ἀναπάλλων (palpant). Ἴδε καὶ Σύνωρος.

Ἀναγοῦδα. Nausée· καὶ ῥῆμα

Ἀναγουλιάζω. Καὶ μεταφορικῶς, α τὰ λόγια σου μετ' ἔφεραν ἀναγοῦλαν, ἢ μετ' ἀναγουλιάσαν, ἢ ἦτοι μετ' ἀήδισαν.

Ἀραβροχιά. Ἀνομβρία.

Ἀνδριάς. Ὀν. κύρ. Ἀνδρέας. Σημεῖον τοῦτο ἐνταῦθα χάριν τοῦ ἐξῆς ῥητοῦ·

« Στῆς τριάντα κι' Ἀνδριάς, στῆς ἐξῆ κι' ὁ Νικόλας. »

Ἡτοι τὴν 30 Νοεμβρίου ἐορτάζομεν τὸν Ἀγ. Ἀνδρέαν, καὶ τὴν 6 Δεκεμβρ. τὸν Ἀγ. Νικόλαον.

Ἀρτάραις καὶ τρεχάματα. α Ἐχει— » εἶναι affaire.

Ἀροικτομάτης—ησσα—ικον. Πνευματώδης, ὁ ἀλλαχοῦ ἔξυπνος. Λέγομεν καὶ εἰρωνικῶς· α Ἀροικτομάτικο εἶν' τὸ στραβόν.

Ἀνδρομίδα. Ἐν Ἀθήναις καὶ Πελοποννησῳ. Τάπη. Ἴσως παρὰ τοῦ ἐνδρομῆς τῶν ἀρχαίων.

Ἀνεμοσύρωμα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐρυσίπελας, τὸ ἀλλαχοῦ ῥυσιπέλιον. (Ὅρα τὴν λέξιν ταύτην). Ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Β'. σελ. 16) τὸ ὀνομάζει καὶ ἀερικόν· ἀλλ' οὐδαμῶς ἔτυχε νὰ ἀκούσω τὴν λέξιν.

Ἀνατριχιλίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὰ ἀλλαχοῦ Σύγκρηνα· διότι ἀνασηκόνονται αἱ τρίχες. Καὶ ῥῆμα ἀνατριχιλιάζω.

Ἀναβάλλουσα. Ἐν Νάξῳ. Πηγὴ ὕδατος. Ὅρα Ἀμπολιή.

Ἀρτίλαλος. Ἐν Ζακύνθῳ. Ἡχώ.

Ἀρασύρω. Ἐν Μυκόνῳ. Ἀντλῶ ἀπὸ τοῦ φρέατος· λέγεται δὲ καὶ μεταβατικῶς· ἀνασύρω τὸ μπουρλιόν, ἢ ἦτοι τὸν κάδδον.

Ἀνεμοσύρτης. Ἄνεμος μετὰ λεπτῆς χιόνος. Ἄνεμος—σύρω.

Ἀναφλυτόν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁλολυγμός, sanglot. Κατ' ἀρχάς θὰ ἐλέγετο ἀναφλυτόν, παρὰ τοῦ ἀνω καὶ φλύω, σημαίνοντος ἀναβρύω.

Ἀναθς. Ἐν Ζακύνθῳ. α Ἐχω θερμὴν ἀνάως, ἢ ἦτοι ἀενάως. Λέγεται δὲ εἰς μόνην ταύτην τὴν φράσιν.

Ἀναμαλλιάρης—ἀρα—ικον. Échevelé. Ἄνωμαλλία.

Ἀνάγυρμα. Ἐν Μάνη. Κολικόπονος. Εἶναι δὲ περιεργός καὶ ἡ ἐκεῖ γινόμενη θεραπεία του, ἐξ ἧς καὶ ἡ λέξις. Θέτουσιν ἐντὸς σινδόνος ἢ ἄλλου τοιούτου τὸν πάσχοντα ἐξηπλωμένον, περιτυλίσσουσιν αὐτὸν, καὶ μετὰ ταῦτα δύο ἄλλοι κρατοῦντες τὰς ἄκρας τὸν στρέφουσι μετὰ ταχύτητος, ἕως οὐ ἐμέση ἢ ἀποκαρῶθῃ, καὶ ἐπέλθῃ οὕτω ἡ θεραπεία.

Ἀνασηκώρομαι. Ὁ Κοραῆς τὸ γράφει πάντοτε ἄνευ προθέσεως· καὶ ὅμως λέγομεν ἀνασηκώθη, ἀνασηκώσου, κτλ. Οὕτω συνθέτως ἐλέγετο καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων, ὡς παρατηρεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Α'. σελ. 207).

Ἀναγαλλιάζω. Τὸ ἀγαλλιάζομαι τῶν ἀρχαίων μετὰ τῆς προθ. ἀνά κατ' ἐπίτασιν, ὡς ἐλέγετο καὶ ἀναγαλλάω, κτλ. « Ἀνεγάλλισεν ἡ καρδία μου. »

Ἀντικρύζω. « Τὸν ἀντίκρυσα εἰς τὸν δρόμον, » καὶ « ἡ οἰκία ἀντικρύζει με τὴν ἄλλην » κτλ.

Ἀντίγραφα - ἢ - Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ ὁγδόη ἡμέρα μετὰ τὸν γάμον (τὴν χαράν) ὅτε πολλάκις ἐορτάζεται αὕτη μετὰ χορῶν καὶ μουσικῆς.

Ἀναστατόνω, καὶ Ἀναστατόρομαι. Τὸ μὲν πρῶτον ἐνεργητ. τὸ δὲ δεύτερον, αὐτοπ. Ἀλλαχοῦ λέγουσι α.μ' ἐσήκωσε, καὶ ἐσηκώθηκα εἰς τὸ ποδᾶρι. »

Ἀνωμίτης. Ἐν Κρήτῃ. Τιράντα, bretelle. Ἄνω-ῶμος.

Ἀπόγειον - τὸ - Ὁ ἀπὸ τῆς γῆς ἄνεμος.

Ἀποδοσιδί. Ἐν Ἀθήναις καὶ Αἰγαίῳ. Δῶρον γελλόμενον. Ἀπο-δίδω.

Ἀποφάχηκε. Ἄλλ' εἰς μόνον τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἀπροσ., ἐπὶ ἀσθενοῦς ἀναλαβόντος μὲν τὴν ὑγείαν του, οὐτινος ὅμως ἡ νόσος ἀφῆκε λείψαν ὀρατά.

Ἀποβολή. Ἐν Κωνσταντινουπ. Fausse-couche.

Ἀποβάλλομαι. Faire une fausse-couche. « Ἀπεβάλλθηκεν ἡ σύζυγός μου. » Ἐν Ζακύνθῳ λέγουσι σκοτόρομαι. (Ὁρα τὴν λέξιν ταύτην.)

Ἀπληλή. Ἐν Ἀμοργῷ. « Εἶναι πολλὴ ἀπληλή καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ καλλιεργήσω τὸν ἀγρόν μου, » ἢ γουιν πολλὰ νερά καὶ λάσπαι προσελθούσαι ἐκ βροχῆς. Παρὰ τοῦ πληλός.

Ἀπλετος. Ἐν Ἀμοργῷ. Ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι.

Ἀπλάδαινα καὶ ἀπλάδα. Ἐν Αἰγαίῳ. Βαθὺ καὶ μέγανον πινάκιον, τὸ ὅποιον πινάκα καὶ τσανάκα καλεῖται ἀλλαχοῦ. Παρὰ τοῦ ἀπ.λατος ἰσοδυνάμου τῷ ἀπ.λετος. Ὁ Κοραῆς (Ἄτ.) παράγει τὸ ἀπ.λαδάνη ἀπὸ τὸ π.λαθάνιον. Πιθάνον ὅμως νὰ ἐτυμολογῆται καὶ παρὰ τοῦ ἀπ.λῶ, διότι αἱ ἀπλάδαιναί εἶναι μεγάλαι καὶ ἀνοικταί.

Ἀποκόπτω. Ἀπογαλακτίζω· καὶ παθητ. « τὸ παιδί ἀπεκόπηκε. »

Ἀποτάζω. Ἐν Κωνσταντιν. Ἀποκτῶ. « Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι τόσον παραλυμένος, ὥστε οὐδ' ὀβολὸν κατώρθωσε ν' ἀποτάξῃ. » Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην λέγομεν καὶ παροιμίαν· « Ἐχει ὁ σκύλος καλτσοδέτις. »

Ἀρπάγη. Ἐν Ἀθήναις, τὸ ἀλλαχοῦ τσεγγέλι. Ἀπαρπλάκτως ὡς οἱ ἀρχαῖοι. Πρόσθετος εἰς τὰ Ἄτ. σελ. 8. (Ἴδε ἀναστροφάν.)

Ἀρνεῖω. Ἐν Ἀνδρῷ. Ἀρνεῖται τὸ παιδί, ἦτοι ἢ-

συγάζει ὡς ἀρνίον· ἴσως δὲ καὶ ἀπὸ τὸ εἰρηνεῖω.

Ἀράθυμος. Ὁ θυμώδης. Ἀ-ράθυμος, ὁ μὴ ὦν ἀπαθής.

Ἀρεσκεία. Ἐν Ζακύνθῳ. Προικιστόμωρον, ὅπερ ἐν Ἀθήναις λέγεται ἐξωφύλλι.

Ἀρτύνω καὶ ἀρτύνομαι. Παρὰ τοῦ ἀρχαίου ἀρτύω· ἀλλὰ σήμερον λέγεται ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν εὐλαβῶν τῶν κρεωφαγούντων μετὰ νηστείας.

Ἀσκολύμβροι. Ἐν Μυκόνῳ. Λάχανα ἄγρια τρωγόμενα. Ὁ σκόλυμος, νομιζῶ, τῶν ἀρχαίων.

Ἀσήκωτον. Φόρμα ἀσήκωτον, excessivement riche et pesant.

Ἀτσάραντος. Ἐν Νάξῳ. Κλωρίς, verdier. Ἐχουσι καὶ στίχον οἱ Νάξιοι·

« Ἀτσάραντος κι' ἀμάραντος, φίστος καὶ βεκουέλι,
« Ἐπαρκαυλαῖδ' ἔσταν μ' ἕνα παλιὸ σγαρδέλι.

« Βγῆκε μιά παλιογρετζόλα

« Καὶ τὰ ἐγεθέτισ' ἔλα. »

Ἀμάραντος εἶναι τὸ ἀλλαχοῦ σκαθί, tarin, φίστος, ὁ σπίνος, βεκουέλι (ἀγροῦ), γριτζόλα ἢ φανέτα (linotte) καὶ σγαρδέλι ἢ καρδερίνα. Γεθεντίζω, σημαίνει ἐντροπιάζω· ἦτοι, ἐνφ' ἑνὸς ἐκ τῶν ἡδυφρονότερων πτηνῶν διηγωνίζοντο, μίαν γραῖαν φανέτα ἐλθούσῃ εἰς τὸ μέσον κατέβηκεν αὐτά. « Ἡ γρηῃ κόττη, λέγει ἡ παροιμία, ἔχει δυνατὸν ζωμόν. »

Ἀστειύομαι. Plaisanter, μεταβ. καὶ ἀμεταβ.

Ἀστοχία. Ἐν Πελοποννήσῳ. Ἀστοχία σου! ἐπιφωνηματικῶς πρὸς τὸν λέγοντα ἀστεῖόν τι καὶ εἰρωνικόν. Ὡς ἂν ἔλεγεν ὁ ἐπιφωνῶν· « δὲν ἤξεύρεις τί λέγεις δὲν εὐστόχησες. »

Ἀσπροπρόσωπος. « Μ' εὐγαλες ἀσπροπρόσωπον, » ἦτοι μ' ἐδικαίωσες δὲν μ' ἔκαμες νὰ ἐντραπῶ. Ἴδε καὶ Ἄτ. Β'. σελ. 71.

Ἀρθαστον. Ἰατρικὸν ἄρθαστον, τὸ ἄπταιστον.

Ἀυλλίζομαι. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Εἰσέρχομαι συνήθως διὰ τῆς θύρας. « Ἀπὸ αὐτῆν τὴν θύραν αὐλλίζομαι πάντοτε. »

Ἀγυυλάτορ. Εἶδος σταφυλῆς ὀγκώδη ἐχούσης τὴν ῥάγα.

Ἀρίνω. Ἐν Ἀνδρῷ. « Τὸν ἄφησε πρόσωπον ἐδικόν του, » ἦτοι ἀντιπρόσωπόν του. »

Ἀχράρι. Τὸ ἀλλαχοῦ τυπάρι, patron, modèle, ἦτοι ἰχθάριον, παρὰ τοῦ ἰχθρος.

Ἀχρη. Ὁ λεπτότερος ἄλευρος, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι.

Ἀψήρω, braver.

B.

Βατταλαλῶ. Ἐν Μυκόνῳ. Φλυαρῶ. Οἱ ἀρχαῖοι ἐπωνόμαζον τὸν Δημοσθένην βάτταλον.

Βελοῦ. Εἶδος πλοίου.

Βίκος. Ἐν Πελοποννήσῳ. Εἶδος ἀγγείου, ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι.

Βῆκος. Ἐν Ἀθήναις, τροφὴ τις βοῶν.

Βογκῶ καὶ

Βογκολογῶ. Gémir, ἰδίως ἐπὶ ἀσθενῶν.

Βοῦβα! Σίγα, ἀλλὰ συνήθως προστακτικῶς καὶ βουβαθῆτε· εἰς δὲ τὸ τρίτον πρόσωπον μετὰ τοῦ

ἐκ οἶον ἀς βουβαθῶν. Λέγομεν καὶ παρωχ. εἴδου· εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ ποσότητα σπόρου ἴσην πρὸς βάρηκα. » Λέγεται ἐνίοτε καὶ ἀντὶ ὀνόμ. θηλυκοῦ· ἐπὶ βοῦβα σ' ἐκόλλησε; »

Βουλιάζω. Ἴδε Ἄτ. Δ'. σελ. 58. Λέγομεν καὶ μεταφ. « ἡ ἀποθήκη μου βουλά » δηλαδὴ εἶναι πλοῦσια εἰς πράγματα· καὶ « βουλά ἡ οἰκία μου ἀπὸ τὸ πλῆθος. »

Βολή. Ἐν Θράκῃ. « Πηγαίνω εἰς τὴν βολήν » ἦτοι εἰς ἀλίευσιν θύνων. Ὁ Ἡρόδοτος εἶπε (Α'. 62) « ἐρρίφθη ὁ βόλος, » καὶ ὁ Πλούτ. ἐν βίῳ Σόλ. « καὶ ξένων ἐκ Μιλήτου πριαμένον τὸν βόλον. »

Βούσυκα. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, καὶ Βόσυκα ἐν Ἀμοργῷ. Σῦκα μεγάλα. Βοῦς-σῦκα.

Βολίτσα. Ἐν Πάτραις.

Βόλτα. Ἐν Κωνσταντιν. καὶ ἀλλαχοῦ. Καθετὴ, ligne à pêcher.

Βοταρολογῶ. Συλλέγω βόταντα.

Βουκολιό. Ἐν Ἀθήναις. Ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι βουκόλιον, μάνδρα.

Βουρδοάρης καὶ βορδοάρης. Χλευαστικῶς μὲν ἐπὶ ἀμυθῶν καὶ ἀποτρόπαιον ἐχόντων τὸ ἐξωτερικὸν ἱερωμένων· σπουδαίως δὲ ἐπὶ τῶν ἐν μοναστηρίοις δοκίμων, τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν φροντίδα τῶν κτηνῶν, κτλ. Ἐπι δὲ σημαίνει καὶ ὑποτακτικόν (frère-lay). Παρὰ τοῦ λατιν. burdo, ἡμίονος. Λέγοντες λοιπὸν τοὺς ἀμυθῆς ἱερεῖς βουρδοαρίδας, ἐνοοῦμεν ὅτι μόνον εἰς ὀδηγίαν ἡμίονων εἶναι κελοί.

Βραζῶ. Ἐν Ἀνδρῷ. Τῶν ἀρχαίων τὸ βρύω.

Βόθος. Assouppissement. Ἴδε καὶ Ἄτ. Β'. σελ. 88.

Βωτούρ. Ἐν Μακεδονίᾳ. Γύψ. Γαλ. vautour.

Γ.

Γαλάρι. Ἴδε καὶ στρουγγα. Ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Ἀθήν. Ἡ μάνδρα τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν.

Γάτα. « Ἐμεινεν ὡς γάτα ζεματισμένη » κατησχυμένος.

Γαῖδουραλάτης. Ἐν Ἀθήναις. Ὀνη-λάτης.

Γεβεντίζω. Ζήτ. Ἀτσάραντος.

Γελῶ. « Ἐργαζ ὅσον νὰ γελάσω τὴν ὄρεξίν μου » endormir.

Γελατίζω. Ἀπατεῖον. Ὀνομάζουσι δὲ οὕτω οἱ χωρικοὶ τὸν ἀστῆρα Δία, διότι ἐνίοτε ἀνατέλλων πρὸ τοῦ αὐγερινοῦ τοὺς ἀπατᾶ, καὶ τὸν ἐκλαμβάνουσι ἀντὶ τούτου.

Γητεύω. Ὁ Κοραῆς παράγει τὴν λέξιν παρὰ τοῦ γοητεύω· ἀλλ' ἐν τῷ Ἐξ κανόνι τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου καὶ τοῦ Μ. Βασιλείου γράφεται διὰ τοῦ υ. α. . . καὶ οἱ λεγόμενοι νεροδιώκται καὶ γυτευταί. » ἴσως διότι οἱ Γύρτοι ἢ Γύτοι (Gytanos) μετείροντο ὡς καὶ σήμερον τὴν γοητείαν. Ἄν ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἀληθεύῃ, τότε οἱ Γύρτοι ἦσαν γνωστοὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπ' αὐτῆς τῆς δ' ἑκατονταετηρίδος.

Γιάννος. Ὁ ἀστῆρ Ἄρης.

Γιάντες. Καὶ ἡ λέξις καὶ ἡ παιγνικὴ ἀραβικαί.

Γιωμόρον. Ἐν Ἀθήναις. Τὰ γεωμόρια τῶν ἀρχαίων· σήμερον δὲ ἐνοοῦσι τὸ πάκτωμα τῶν ὑποστατικῶν ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ δίδῃ ὁ πακτωπῆς

εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ ποσότητα σπόρου ἴσην πρὸς τὴν δοθείσαν αὐτῷ παρ' ἐκείνου.

Γίνομαι. (Ἴδε Ἄτ. Β'. σελ. 91.) Τὸ ἐγίγη εἶναι ἐν χρήσει πολλαχοῦ καὶ σήμερον. « Ἐν Αἰγίῳ δὲν ἐγίγη, ἐν Ἐρμιόνη τελειώνει, » ἐλέγετο τὸ 1827 ἔτος, ὅτε οἱ πληρεξούσιοι τῆς γ'. ἐθν. συνελεύσεως διακρεθέντες συνῆλθον οἱ μὲν ἐν Αἰγίῳ οἱ δὲ ἐν Ἐρμιόνη. Λέγομεν καὶ νῆ « γίγη ἐκ μέσου », ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐκ μέσου γίγνεσθαι. »

Γκίρλα. Ἐν Ἀθήναις. Γῆ πετρώδης καὶ ἄγονος. **Γλυκοσαλιόνω.** Ἐν Κωνσταντινουπόλει. « Βλέπει τὰς ὥρας καὶ γλυκοσαλιόνει », l'eau lui vient à la bouche.

Γλυκοπέρηνα. Ἐν Ἀθήναις. Τὰ γλυκὺν τὸν πυρῆνα ἔχοντα βερύκοκκα.

Γουρλόνω. Ἐν Κωνσταντιν. « Ἐγούρλωσε τὰ μάτια του. »

Γουαζίλω. Ἐν Κωνσταντ. « Ἡ λύπη αὐτῆ, ἡ τὸ ἐξοδὸν αὐτὸ μ' ἐγονάτισεν, » ἦτοι ὀλιγόστευσε τὴν ὑγείαν ἢ τὴν περιουσίαν μου.

Γουθα. Κοῖλον μέρος περιέχον νερόν, ὡς λάκκος.

Γουῆρα. Urne, κυρίως τοῦ λουτροῦ. Ἐν Ζακύνθῳ προσθέτουσι καὶ σ λέγοντες σγουῆρα.

Γρινιάζω. Ἐν Κωνσταν. boudier καὶ

Γρινιάρης. Boudeur.

Γριτζόλα. Ἐν Νάξῳ. Ἡ ἀλλαχοῦ φανέτα, linotte.

Γραμμέρα. Εἰς τὸ παίγιον τῶν χαρτίων les figures.

Γροῦπος. Group. Ἑλληνιστὶ βῶπος.

Γυναικωτός. Θήλυδρίας, γυναικώδης.

Γυρῖλω. « Τὸ ἐγύρισεν εἰς τὸ γέλοιον. » Οὕτω καὶ ὁ Θουκυδίδης (Β. Στ'. κεφ. 35)· « ἄλλοι δὲ καὶ πάνυ καταφρονούντες εἰς γέλωτα ἔτρεπον τὸ πρᾶγμα. »

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΚΑΛΙΟΣΤΡΟΣ.

—ooo—

Τοῦ μυστηριώδους τούτου ἀνθρώπου πλεῖστοι γνωρίζουσι τὸ ὄνομα ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν βίον. Ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ γραψάντων οἱ μὲν ἐθεώρησαν αὐτὸν ὡς ἀγύρτην, ἄλλοι δὲ ὡς ἐξαισίον τινα ἄνδρα, καὶ πολλοὶ ὡς θαυματουργόν, ἔχοντα τὴν δύναμιν τοῦ ἀνακαλεῖν καὶ αὐτῶν τῶν θεθενῶτων τὰς σκιὰς. Τοῦτο ὅμως εἶναι βέβαιον ὅτι οὐκ ὀλίγα μαθῶν μυστήρια, καὶ χημικὰ καὶ ἰατρικὰ, κατὰ τὰς μακρὰς του περιηγήσεις, πολλὰ ἐπραξεν ἔργα θαυμάσια τῶντι. Ὁ νοῦς καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν αὐτοῦ πνεῦμα ὑπῆρξαν ἄλλως ἀναμεισθήτητα διότι καὶ τοὶ γονεῖς ἔχων εὐτελεῖς, — ἐγεννήθη δὲ τὸ 1743 ἔτος ἐν Πανόρμῳ τῆς Σικελίας, — καὶ διὰ τοῦτο μηδεμιᾶς τυγχὼν ἀγωγῆς, ἐβασθεν εἰς περιωπὴν ὑψηλὴν καὶ ἀπέκτησε μέγα ὄνομα.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὀνομάζετο Ἰωσήφ Βάλαμος·

Καλιόστρου.

ἐπειδὴ δὲ ἀπατήσας χρυσοχόον τινὰ ἐν Μεσσηνίᾳ— αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ πρώτη πράξις τοῦ σταδίου του— ὅτι ὁ διάβολος ἀπεκάλυψεν αὐτῷ τὴν ὑπαρξίν ἀκωνώτου θησαυροῦ, ἔλαβεν οὐκ ὀλίγα χρήματα, ἐδραπέτευσε, καὶ μετωνομάσθη κόμης Καλιόστρου. Μετὰ ταῦτα περιεβλῆθον τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Περσίαν ἐγένετο καὶ δι' ἄλλων ὀνομάτων γνωστός, πού μὲν παρουσιασθεὶς ὡς Ἀρχαὶ μαθητῆς τοῦ Ἀλθότα, πού δὲ ὡς κόμης φοῖνιξ, ἀλλαχού ὡς μαρκίων Ἄννας, Πελλεγορίνης καὶ καθεξῆς. Καὶ ὁμοίως δὲν ἔλαθε τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀπατηθέντος χρυσοχόου· διότι ἐβλῆθον τὸ 1773 ἔτος εἰς Νεάπολιν, ἀνεγνωρίσθη παρ' αὐτοῦ καὶ ἐφυλάκισθη ὡς κλέπτης· ἀποφυλάκισθαι δὲ μετὰ δεκάεπτα ἡμέρας καὶ μεταβὰς εἰς Βενετίαν ἐνομφρεθῆ ὤραϊζεν γυναῖκα, θυγατέρα χαλκουργοῦ, ἰδιαζόντως συντελέσασαν εἰς τὰ περὶ πλούτου σχέδια τοῦ συζύγου της· διὰ τοῦ κάλλους καὶ τῆς ὑπὲρ τὸ καθῆκον εὐπροσηγορίας της.

Τοιαύτην ἔχον σύζυγον καὶ τόλμην ὑπερβάλλουσαν ὁ κόμης Καλιόστρου, ὅστις καὶ αὐτὸς ἦν ὠραῖος, εὐσώματος, στωμύλος καὶ εὐγενῆς τοῦ τρόπου, εὐκόλως καὶ πολλάκις πολλοὺς ἐξήπατησεν. Ἐλεγεν ὅτι εἶχε τριακοσίαν ἐτῶν ἡλικίαν, καὶ ὅτι τὴν νεότητά αὐτοῦ, ἦν ἐμελλε διὰ παντός νὰ τηρήσῃ, ὁφείλει εἰς τὴν πανάκειαν ἦν εὐρῶν κατεῖχεν.

Ἐλεγε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οὐ μόνον εὖρε τὸ μυστήριον τοῦ κατασκευάζειν χρυσίον, ἀλλ' ὅτι εἶχε καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἀναλίπειν τοὺς ἀδάμαντας καὶ συγχωνεύειν αὐτούς. Ἦν δὲ καὶ φιλόφρωνος καὶ γενναῖος, καὶ ἐπισκεπτόμενος τὰ νοσοκομεία ἐπεμελεῖτο ἰδίαις χερσίν ἕληκ βρωμερὰ, καὶ ἐπεδαψίλευε χρήματα πρὸς τοὺς ἀπόρους τῶν ἀσθενῶν.

Περιηγηθεὶς ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ, διευθύνθη πρὸς ἄρκτον· καὶ ἐβλῆθον κατὰ πρῶτον εἰς Κουρλανδίαν, ἐγένετο δεκτὸς ὡς ἄγγελος, ἢ μάλλον ὡς ὄν τι ὑπερφυῆς ἔχον σχέσιν μετὰ τοῦ διαβόλου. Μετὰ δὲ ταῦτα μεταβὰς εἰς Βαρσοβίαν ἦλθεν εἰς Πετροῦπολιν ὅπου προσεδόκα μεγάλα καὶ πολλά· ἀλλὰ τοιαῦτα δὲν προσεδόκα καὶ ἡ Αἰκατερίνη, ἥτις ἐδέχθη κακῶς τὸν τρισκένναν τοῦτον νέον. Ἀνεχώρησε λοιπὸν ὅσον τάχους ἐκ τῆς Ῥωσσίας.

— Πού νὰ ὑπάγωμεν τώρα, ἠρώτησε τὴν σύζυγον του, ἀποῦ ἀπετύχμαμεν εἰς τὸν τόπον τὸν πλέον ἀμαθῆ καὶ βρόχρον, ὡς λέγουσι, τοῦ κόσμου;

— Εἰς τὸν πλέον φωτισμένον, ἀπεκρίθη ἡ ὠραία σύζυγος.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ πλέον φωτισμένος τόπος ἦν ἡ Γαλλία, μετέβησαν εἰς αὐτήν.

Τὸ 1780 ἔτος ὁ Καλιόστρου ἐπάτησε τὸ γαλλικὸν ἔδαφος. Διατρίψας ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐν Ἀργεντοράντῳ κατέπληξε καὶ τοὺς ἐγκριτοτέρους διὰ τῆς

πολυτελείας, τοῦ τίτλου καὶ τῆς τόλμης του. Αὐτὸς ὁ Λαχάτερ πιστεύσας τὸν Καλιόστρου ὡς ἀπόστολον τοῦ Σατανᾶ περιεπλάκη μετ' αὐτοῦ εἰς δεινὴν πάλιν. Ἀλλὰ καὶ ἐν Παρισίοις ἐξῆψε μέγαν ἐνθουσιασμόν, καὶ ἐν τῷ Λονδίῳ αὐτῷ, ὅπου οἱ ὄπαδοὶ τοῦ αἰρεσιάρχου Σουνδεμπόργ τὸν ἀνύψωσαν μέχρι τρίτου οὐρανοῦ.

Ἐπανελθὼν εἰς Παρισίους τὸ 1783 ἔτος, ἐγένετο καὶ αὐτὸς μέτοχος τῆς διαβολοῦ υποθέσεως τοῦ περιδεραιοῦ τῆς Βασιλείας· διὸ καὶ συλληφθεὶς ἐνῶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ἦν τὸ καταγώγιον οὕτως εἰπεῖν τῶν γνωστοτέρων ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας, ἐφυλακίσθη, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξωρίσθη· ἀποῦ δὲ διέτριψεν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ ἐπανῆλθεν εἰς Ἰταλίαν. Ἡ γῆ ἄρα ἦτις ἐγέννησεν αὐτὸν, ἐμελλε καὶ νὰ τὸν παραλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους της.

Κατηγορηθεὶς παρὰ τῆς Ἱερᾶς ἐξετάσεως ἐν Ῥώμῃ τὴν 27 Δεκεμβρίου 1789 ὡς θεόληπτος καὶ φραγμασώτος, κατεδικάσθη εἰς δεσμὰ ἰσόδια καὶ ἀπέθανε τὸ 1795 ἔτος.

Ἀλλὰ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ καταδικασθεῖσα ὡσαύτως ἀπέθανεν ἐντὸς μοναστηρίου.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ ἱστορία τοῦ παραδόξου τούτου ἀνδρὸς ὅστις, ἀποῦ ἐξῆψε τριάκοντα ἔτη ὡς βασιλεὺς ἀπέθανεν ὡς κακοῦργος. Καὶ ὁμοίως πάντες οἱ σύγχρονοι συνομολογοῦσιν ὅτι ἐγένετο πολλῶν καλῶν παραίτιος, καὶ ὅτι ὡς ἔχων νοῦν δεξιὸν καὶ εὐφυῖαν μεγίστην, πολλάκις προεῖδε τὰ μέλλοντα καὶ προεῖπε τὰ ἐσόμενα μετὰ πολλῆς ἀληθείας.

Ἀρχιεπισκόπου Ἀχρῖδων (sic), νεωστὶ καινῷ τύπῳ ἐκδομένου, συλλεγθεὶσα ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ τε Διηγητοῦ τοῦ Χωματιανοῦ, καὶ τοῦ Καθάρσια, Ἀρχιεπισκόπου τοῦ αὐτοῦ θρόνου χρηματισάντων, δαπάνη μὲν τῆς σιδαμίας μονῆς τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Ναοῦ τοῦ θαυματουργοῦ, καὶ τοῦ τυπογράφου. Διεβῶσαι δὲ τοῦ λογιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Κῦ Γρηγορίου, καὶ παρ' αὐτῶν ἀφιερθεῖσα τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρῖδων Κυρίῳ, Κυρίῳ Ἰωάσαφ. Ἐν Μοσχολαίᾳ 1742. Παρὰ Γρηγορίῳ Ἱερομονάχῳ τῷ Κωνσταντινίδῳ. Εἰς μικρὸν ἔον συγμεινόμενον ἐκ σελ. 50.

Ἐν ἀμφοτέροις ταῖς προμετωπίσιν ὑπάρχει ξυλογραφημένος ἤχος (vignette) ἐν ᾧ εἰκονίζεται ὁ εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς, καθήμενος καὶ γράφων τὸ Εὐαγγέλιον μεταξὺ δύο ναῶν· κάτωθι δὲ ἀναγινώσκειται Ὁ ΑΓΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ.

Ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει, εἰ καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῶν προμετωπίδων προσδοκᾷ τις μίαν, ὑπάρχουσαν ὁμοίως ἐξ ἀκολουθίας· α'. ἡ τῶν Ἁγίων πεντεκαίδεκα Ἱερομαρτύρων. β'. ἡ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου. γ'. ἡ τοῦ Ἁγίου Ἐράσμου, τοῦ ἐν Ἀχρῖδι. δ'. ἡ τοῦ ὁσίου καὶ Θεοφύρου Πατρὸς ἡμῶν Ναοῦ, τοῦ ἐν τῷ Λιθάνισκῳ Διαβόλωνης κειμένου. ε'. ἡ τοῦ Ἁγίου ὁσιομάρτυρος Νικοδήμου, τοῦ μαρτυρήσαντος ἐν τῇ πόλει Βελαγράδων κατὰ τὸ αψθ'. ἔτος, Ἰουλίου ε', ποιηθεῖσα παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις Γρηγορίου Μοσχολαίτου. ς'. ἡ τῶν Ἁγίων Ἑπταριθμῶν, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Καὶ αἱ μὲν πρώται τέσσαρες ἔχουσι τὴν αὐτὴν σελίδωσιν μέχρι τοῦ 71 ἀριθμοῦ, αἱ δὲ δύο τελευταῖαι ἔχουσι ἰδιαιτέρην ἐκάστη σελίδωσιν. Ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι, τῇ ἀμέσως μετὰ τὴν προμετωπίδα, ὑπάρχει ξυλογραφία ἐν ἤχῳ (vignette), ἐν ᾗ παριστάνεται ὁ Ἅγιος Ναοῦ ὁρθῶς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ὁ ΑΓΙ ΝΑΟΥΜ· ἐξ δὲ ἄλλαι ὁμοίαι ξυλογραφαὶ ὑπάρχουσι διεσπαρμέναι καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ βιβλίου, ὅτε μὲν ἐν ἀρχῇ κεφαλαίου ὅτε δὲ ἐν τῷ τέλει.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ Ἀκολουθίᾳ, εἰς τὴν πρώτην μετὰ τὴν προμετωπίδα σελίδα, ὑπάρχει προσφωνητικὴ ἐπιστολὴ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀχρῖδος Ἰωάσαφ ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Γκόρας, μετὰ ταῦτα δὲ ἔπονται ἑπτὰ ἐπιγράμματα.

Ἐκ τῆς εἰκόνης λοιπὸν τοῦ Ἁγίου Ναοῦ, τῆς ἐν ταῖς ἀκολουθίαις ταύταις, ἥτις εὐρίσκειται καὶ ἐν τῷ τοῦ Πατρὸς Βεντζόνη βιβλίῳ, γίνεσθαι καταφανές ὅτι ἐξετυπώθη καὶ τοῦτο ἐν τῷ αὐτῷ τυπογραφείῳ, τῷ τῆς Μοσχολαίως.

Ἐν Κερκύρᾳ, τῇ 18 Νοεμβρίου 1857. Π. Α.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Φίλιππε φιλίε!

Κατ' αὐτὰς Σέρβος τις φίλος μου ἔφθασεν ἐνταῦθα ἐρχόμενος ἐξ Ἀλβανίας· εἶδον δὲ παρ' αὐτῷ δύο πολύτιμα βιβλία, τυπωθέντα ἐν Μοσχολαίᾳ καὶ μὴ ἀναφερόμενα εἰς τὸν Κατάλογον τοῦ Κ. Παπαδοπούλου, δι' ὧν ἐπαληθεύεται ἡ διὰ τὸ σύγγραμμα τοῦ Πατρὸς Βεντζόνη ὑμετέρᾳ εἰκασία (Πανθ. φυλλ. 178. σελ. 236—237), ὅτι δηλαδὴ ἐξῆλθε τῶν πειστηρίων τῆς Μοσχολαίως. Ἡ ἐν τῇ προμετωπίδι τῶν δύο μνημονευθέντων βιβλίων ἐπιγραφή ἔχει οὕτως·

Ἀκολουθία τῶν Ἁγίων πεντεκαίδεκα Ἱερομαρτύρων, τῶν ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου μαρτυροσάντων ἐν Τιβεριουπόλει, τῇ κοινῆς ἐπικαλουμένῃ Στραυμνίτζῃ, νεωστὶ καινῷ τύπῳ ἐκδομένη, δαπάνη μὲν τῆς Σιδαμίας Μονῆς τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Ναοῦ τοῦ θαυματουργοῦ, διεβῶσαι δὲ τοῦ λογιωτάτου Κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Γκόρας, καὶ ἀφιερθεῖσα παρ' αὐτοῦ τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρῖδων Κυρίῳ, Κυρίῳ Ἰωάσαφ. Ἐν Μοσχολαίᾳ 1741. Παρὰ Γρηγορίῳ Ἱερομονάχῳ τῷ Κωνσταντινίδῳ. Εἰς μικρὸν ἔον.

Ἀκολουθία τῶν ἐν Ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

ΡΩΜΑΙΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

ρεωστὶ ἀνακαλυφθεὶς.

Ἐπιπέδῳ ἡ Αἴγυπτος, ὡς καὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὸν Ὑπερείδην ἀνεγλίπτως πᾶν ἀνέδωκε (ἴδε Πανθ.

φυλλάδι. 86), οὕτω καὶ νῦν ἀναδίδει συγγραφεὶ ἄλλον παλαιόν, τούτην δὲ τὴν φορὰν Ῥωμαίων, καὶ ἀφανέστερον μὲν πολὺ τοῦ Ἑλλήνος ῥήτορος, οὐχὶ δὲ καὶ στερούμενον πάσης σημασίας. Περί αὐτοῦ διέλαθεν ἡ Γενική ἐφημερίς τῆς Αὐγούστου ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 25 Νοεμβρίου 1857, καὶ ἐκείθεν λαμβάνοντες ἀνακοινούμεν καὶ ἡμεῖς τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις τὰ οὐσιωδέστερα, ἔχοντα ὡς ἐξῆς·

Ἐν ἔτει 1847 εἶχον μετακομισθῆ 500 χειρόγραφα Συριακὰ εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ Βρεττανικὸν Μουσεῖον, ληφθέντα ἐκ τῆς ἐν Νιτρίας τῆς Αἰγύπτου (βορειοδυτικῶς τοῦ Καίρου) μονῆς τῆς Παναγίας, ἐκ τῶν ὁποίων χειρογράφων ἔν, περιέχον τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου, ἐθεωρήθη ἀξιόλογον καὶ ἐδημοσιεύθη τῷ 1851. Αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ χειρόγραφα ἐξετάζων καὶ ἐν ἔτει 1853 ὁ ἐκ Βερολίνου τῆς Πρωσίας μουσικὸς σύμβουλος Γ. Πέρτερ, παρετήρησε μεταξὺ αὐτῶν μίαν περιγραμμένην διφθέραν ἐκ τῶν λεγομένων παλιμψήστων, καὶ οὐχὶ ἀπαξ ἀλλὰ δις ἀπεξεσμένην πρὸ αἰώνων, ἧτις νεωτάτην μὲν ἐξ ἐπιπολής γραφῆν εἶχε Συριακὴν τινὰ μετάφρασιν τῶν τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὁμιλιῶν, ὑποκάτωθεν δὲ αὐτῆς διεκρίνοντο καὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ Λατινικαὶ λέξεις ὡς Sullani καὶ Capitolium. Ἐπειδὴ δὲ αὐταὶ παρῆγον ἐλπίδα ἀνευρέσεως ἱστορικοῦ τινος ἀρχαίου συγγράμματος, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὴν ἀδειαν ὁ διαλεχθεὶς λόγιος ἐν ἔτει 1855 νὰ μεταχειρισθῆ χημικὰς τινὰς οὐσίας εἰς τὴν τοῦ χειρογράφου ἐξέτασιν, καὶ οὕτω κατάρθρωσε ν' ἀναγνώσῃ μὲγα μέρος τῆς πρώτης καὶ κατωτάτης γραφῆς τοῦ Λατινικοῦ κειμένου. Τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ἀπετέλεσε τὴν ἐργασίαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κάρ. Πέρτερ, καὶ ἀρτίως ἐξέδωκε τὰ μέχρι τοῦδε ἀναγνωσθέντα ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν· Gaii Granii Liciniani Annalium quae supersunt ex codice ter scripto Musei Britannici Londinensis nunc primum editi Karolus Aug. Frid. Pertz, Phil. Dr. Berolini apud G. Reimer, 1857. εἰς 4^{ον} σελ. XXIII καὶ 49 μεθ' ἐνός πανομοιούτου φύλλου τοῦ παλιμψήστου κώδικος (*).

Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ χειρογράφου ἦτο δυσχερεστάτη διότι τῆς μὲν ἀνωτάτης Συριακῆς γραφῆς ἡ μελάνη ἦτο παχεῖα, ὑποκάτω δὲ αὐτῆς ἦτο ἄλλο κείμενον Γραμματικοῦ Ῥωμαίου εἰς γραφῆν τοῦ τροχάδην σχήματος (écriture cursive), καὶ ὡς κατωτάτω καὶ πρώτη γραφῆ ἦσαν τὰ ἱστορικὰ τοῦ Γρανίου ἀποσπάσματα γεγραμμένα διὰ μικρῶν κεραλαίων γραμμάτων. Αἱ γραμμὴ τῶν στοιχείων τῶν τριῶν τούτων κειμένων ἐννοεῖται ὅτι πολλαχῶς καὶ διεσταυροῦντο καὶ ἐπεκάλυπτον ἀλλήλας, ὅπερ καὶ χεῖρον. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ ὁμίχλη ἢ γνωστὴ τοῦ

Λονδίνου, ἧτις καὶ ἐν ὄρα μεσημβρίας ἐπιτάσσει ἐνίοτε τὴν ἀνάψιν λύχνου, δὲν διευκόλυνε πολὺ τὸ ἔργον, ἀλλ' ὅμως μετὰ κόπους πολλοὺς ἢ ἀνάγνωσις τῶν ἐξιτήλων γραμμάτων ἐτελέσθη ὅπως ἴσως ποτε καὶ ἔχομεν νῦν διὰ τοῦ τύπου δημοσιευμένα τὰ ἀναγνωσθέντα.

Οὗτος δὲ ὁ Γράνιος Λικινιανὸς μνημονεύεται ὑπὸ δύο μόνων ὄχι πολὺ παλαιῶν συγγραφέων, δηλ. τοῦ Σεβίου, τοῦ ὑπομνηματίσαντος τὸν Βιργίλιον καὶ τιθεμένου εἰς τὸν 4ον μ. Χ. αἰῶνα, καὶ τοῦ Μακροβίου τοῦ κατὰ τὸν 5ον μ. Χ. αἰῶνα ζήσαντος. Ἰσως ὅμως ὁ Γράνιος οὗτος ὁ Λικινιανὸς εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ Γρανίῳ Φλάκκῳ, ὅστις ἐξῆν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ ὑπὸ πλειόνων μνημονεύεται. Ὅτι δὲ τὰ χρονικά αὐτοῦ τὰ νῦν εἰς ἡμᾶς περιελθόντα, πρέπει εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους νὰ ἀναχθῶσιν, εἶναι ἀναμφίβολον. Ἐγράφησαν μετὰ τὸν Σαλλούστιον καὶ ὁ συγγραφεὺς αὐτῶν καταφέρεται κατὰ τῆς ἱστορίας τούτου, πολὺ δὲ πιθανῶς πρὸ τοῦ Λιβίου, ἢ ἔντεχνος τοῦ ὁποίου ἀφήγησις εἶχεν ἀπαρχαίωσει τὸ παλαιὸν ξηρὸν τῶν ἱστορικῶν ὕφος. Καὶ ὅμως εἶναι περιεργότατον νὰ ἴδωμεν πῶς ὁ Γράνιος ἀποδοκιμάζει τὸν τότε νεώτερον τρόπον τῆς ἱστορίας. « Ἐνταῦθα, λέγει, (κατὰ τὸ 78 π. Χ. ἔτος) ἀρχεται ἡ συγγραφή τοῦ Σαλλουστίου. Ἐγὼ δὲ κατὰ τὸ σχέδιόν μου θέλω ἀποφύγει πᾶν ὅτι εἶναι ἐκτὸς τοῦ πράγματος καὶ ἐμποδίζει τὴν πρόοδον τῆς διηγήσεως. Τὸν δὲ Σαλλούστιον πρέπει τις ν' ἀναγνώσῃ οὐχὶ ὡς ἱστορικόν, ἀλλ' ὡς ῥήτορα, διότι ἐπικρίνει τὴν ἐποχὴν του, καταφέρεται κατὰ κεικῶν καὶ περιγράφει χώρας, ὄρη καὶ ποταμούς καὶ ἐπιβάλλεται εἰς συγκριτικὰς θεωρίας καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅπερ πάντα ἀποδιωκτέα. »

Ἦτο λοιπὸν, κατὰ τὴν παλαιὰν σχολὴν, παράβασις τῶν νόμων τῆς ἱστοριογραφίας, ἂν τις περιγράφων τόπους, ἐξωγόνει τὸν λόγον, ἢ ἂν ἐδείκνυεν ὅτι λαμβάνει μέρος εἰς τὰ ἱστορούμενα, ἢ τέλος ἂν ἐξέφραζε κρίσεις. Ὅθεν καὶ ὁ Γράνιος τὴν αὐστηρὰν ἀκολουθήσας μέθοδον ἱστορεῖ τοὺς ἐμφυλίους τοῦ Μαρίου καὶ Σύλλα πολέμους, χωρὶς νὰ προδίῃ τὴν ἐλαχίστην κλίσιν πρὸς οὐδετέρων τῶν φατριῶν. Καὶ ἦτο μὲν ἡ ἀντίθεσις αὕτη τῶν ὁπαδῶν τῆς παλαιᾶς σχολῆς πρὸς τὴν νέαν φυσικωπάτην, διότι ἡ νέα σχολὴ διὰ τῆς ἐντέχνου ἀφήγησεως εἶχεν ἐπισκοπῆσαι ὅλως τὸ παλαιὸν τῶν χρονογράφων ὕφος, καὶ ὁ νεωτερισμὸς ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τούτων ὡς ἀποπλάνησις ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ· τὸ παράδοξον ὅμως εἶναι, ὅτι εὐρίσκοντο ἔτι καὶ εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους τοὺς σχετικῶς ὄχι πολλὰ παλαιούς, ὅπαδοὶ τόσον ἀκκαμπτοὶ τῆς ἡδὴ πρώην κατασκευασθεῖς μεθόδου.

Ῥητέον δὲ ὅτι πιθανῶς τὰ προκείμενα χρονικά τοῦ Γρανίου ἤρχίζον ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης καὶ ἔληγον Ἰσως εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τελευταῖα τῶν ἀποσπασμάτων ἀναγίνονται εἰς τὰς ἐσχάτας τοῦ Σύλλα πράξεις, καὶ εἶναι ἐκ τοῦ 36^{ου} βιβλίου, δύναται τις νὰ παραδεχθῆ ὅτι 40 βιβλία ἀπετέλουν τὸ ὅλον σύγγραμμα.

(*) Ἀντιγράψαμεν ἐνταῦθα τὴν ἐπιγραφήν πρὸς εὐκολίαν μίξιν τῶν διότι νὰ παραγγείλωσι τὸ βιβλίον. Δι' αὐτὸ τοῦτο σημειούμεν καὶ τὴν ἐπιγραφήν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ὑπερίδου. Hyperidis orationes duae, ex papyro Ardeniano editae. Post Ch. Babingtonem emendavit et scholia adjecit F. G. Schneidewin. Göttingae in bibliotheca Dieterichiana, 1852. εἰς 2ον σελ. XXI καὶ 76.

Ὁ συγγραφεὺς φαίνεται ἐπωφεληθεὶς ἐκτὸς ἄλλων δημοσίων μνημείων ἔτι καὶ ἱστορικὰ συγχρόνων τε καὶ προγενεστέρων συγγράμματα, ἴσως δὲ καὶ Ἑλληνικά, διότι προδίδει γνώσιν τῆς Ἑλληνικῆς. Μικροῦ δὲ ὄντος τοῦ ποσοῦ τῶν περιωθέντων εἰς ἡμᾶς ἀποσπασμάτων, καὶ τῆς καταστάσεως αὐτῶν οὕτως οὐχὶ καλῆς, ὁμολογητέον ὅτι πολλὰ τινὰ ἱστορικῶς περιεργὰ δὲν ἐξάγονται, ἀλλ' ὅμως διαχέουσι νέον τι φῶς εἰς τινὰ τοῦλάχιστον γεγονότα, μάλιστα εἰς τὰ τοῦ Κιμβρικοῦ πολέμου. Ὅθεν καὶ ὁ Μόμμσεν (ὅστις μετὰ τοῦ Βερνιάου συνετέλεσε καὶ εἰς ἀποκατάστασιν τοῦ ἐκδοθέντος κειμένου) ἐπωφεληθῆ ἤδη τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα εἰς τὴν 6^{ην} ἐκδοσιν τοῦ 6^{ου} τόμου τῆς Ῥωμαικῆς αὐτοῦ ἱστορίας. Πλειοτέραν δὲ βεβηκίως φιλολογικὴν σημασίαν ἔχουσι τὰ ἀνακαλυφθέντα, καὶ παρέχουσι ἐλπίδα ἔτι καὶ πλειότερα αὐτῶν μέρη ἴσως εὐρεθῶσι, πιθανῶς δὲ καὶ ἄλλα τέως ἀγνοούμενα τῆς ἀρχαιοτήτος συγγράμματα. Συνεχῆ δὲ ὅπως οὖν γίνονται τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα μάλιστα ἀπὸ τοῦ 106 π. Χ. ἔτους καὶ ἐξῆς. Τέρατα δὲ καὶ σημεῖα καὶ αἱ αὐτῶν ἀποδιοπομπήσεις εἶναι πλείστα ὅσα ἐν τῇ διηγήσει, καὶ ἀναγράφονται μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας ὡς καὶ αἱ σπουδαιόταται τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν πράξεων· ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐν τῷ Λιβίῳ γίνεται, ὡς γνωστόν.

Τοσαῦτα ἡμεῖς ἐκ τοῦ μακροτέρου Γερμανικοῦ ἀρθροῦ ἠρύσθημεν καὶ παραθέτομεν τοῖς Ἑλλησι. Ἄν δὲν δυνάμεθα κατὰ τὸ παρὸν νὰ συνανακαλύπτωμεν καὶ νὰ συνεφευρίσκωμεν μετὰ τῶν ἐν τῇ Δύσει Εὐρωπαίων, ἃς προσέχωμεν τοῦλάχιστον εἰς τὰ γενναῖα αὐτῶν ἔργα καὶ ἃς ἐπικροτῶμεν. Νομίζομεν δὲ ὅτι ἂν ἡ ἡμετέρα Κυβέρνησις ἀπερῆσιν ν' ἀναλίσκεν ποσὸν τι ἐτησίως οὐχὶ μὲγα εἰς ἀποστολὰς ἐπιστημόνων Ἑλλήνων κατὰ τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, ἤθελε δαπανᾷσθαι οὐχὶ ματαίως τὰ ἐθνικά χρήματα, ἀλλὰ καὶ ὠφελεία τις καὶ δὴ καὶ ὀφέλα εἰς τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἤθελε προσοφθῆ. Ἄνδρες κτάλληλοι δὲν λείπουσι, τὰ μέσα μόνον τὰ χρηματικά δὲν χορηγοῦνται.

K.

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΚΙΝᾶ.

—ooo—

Πενθηκορεῖ σχεδὸν ἐν Κίνα ὁ οἰκογενεῖάρχης τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐγεννήθη θυγάτηρ· δυστυχῶς ὅμως καὶ τῶν ἡμετέρων πολλοί, εἰ καὶ χριστιανοί, πράττουσιν ὡς οἱ Κινέζοι, λαμονοῦντες ὅτι ὁ Θεὸς ὁ δίδων θυγατέρας φροντίζει καὶ περὶ αὐτῶν.

Ἄμα γεννηθεῖσα ἡ κόρη τίθεται καταγῆς ἐντὸς ἑκάθων, καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τῶσαν ὀλίγον φροντίζουσι περὶ αὐτῆς ὅσον νὰ μὴ ἀποθάνῃ. Τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν, λαμβάνων αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας ὁ πατὴρ τὴν φέρει εἰς τὴν αἰθουσαν τὴν προσδιωρι-

σμένην εἰς τὴν λατρείαν τῶν προπατόρων, καὶ τὴν ἀφιεροῖ εἰς αὐτούς. Συνοδεύεται δὲ καὶ ὑπὸ τινῶν φίλων, τῶν μὲν φερόντων πλίνθους, τῶν δὲ κεράμους, τοὺς ὁποίους κρατοῦσι παρὰ τὸ πρόσωπον τοῦ βρέφους δι' ὅλης τῆς τελετῆς τῆς καθοσιώσεως.

Πάντα δὲ ταῦτα εἰσὶν ἐμφαντικά· τὸ πένθος διὰ τὴν γέννησιν τῆς κόρης, ἐνῶ ὅταν γεννηθῆ υἱὸς τελοῦνται χαρὰι, τὰ ῥάκη εἰς τὰ ὁποῖα ῥίπτεται, ἢ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐγκατάλειψις, τὰ βήναυσα σκεῦθ μεθ' ὧν συνοδεύεται, πάντα ταῦτα σημαίνουσι ὅτι ἡ γυνὴ θέλει εἶσθαι ἀντικείμενον καταφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς, ἐὰν δι' ἐναρέτου διαγωγῆς δὲν βιάσῃ τοὺς ἄλλους νὰ τὴν τιμῆσασιν.

Ὅταν τὰ βρέφη γίνονται ἑπταετῆ, χωρίζονται τὰ ἄρβρα ἀπὸ τῶν θηλέων, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου, οὐδ' ἐπιτρέπεται πλὴν αὐτοῖς νὰ συγκαθῆσθαι ἐπὶ τῆς ἡλικίας ἐκείνης ἢ νὰ καταδικάζονται εἰς τὸν γυναικωνίτην, ὑπὸ τὸν ἀγρυπνον ὀφθαλμὸν τῆς ἰδίας μητρὸς· καὶ εἰ ποτε ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας, κάθηται ἐντὸς φορέου κεκαλυμμένη ἔχουσα τὴν ὄψιν, διότι οὐτ' αὐτὴ συγχωρεῖται νὰ ἴδῃ κατὰ πρόσωπον ἄνδρα, οὔτε ἄνδρ' ἢ ἴδῃ αὐτὴν πρὸ τοῦ γάμου.

Ἡ ἀγωγή τῶν κορασίων ἀντιτίθεται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰς μητέρας. Κατὰ τοὺς Κινέζους, ἀγωγή ἀρμόζουσα εἰς γυναῖκα δὲν εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος ἢ αἱ μαθήσεις, ἀλλ' ἡ σεμνότης, ἡ ἀπαράβατος αὐστηρότης τῶν ἠθῶν καὶ ἡ σωφροσύνη. Οἱ ἠθολόγοι τῆς Κίνας ἀξιοῦσιν ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ἐκπαιδευθῆ ἐπιμελῶς· ἀλλὰ παιδεύειν ἐννοοῦσι τὸ νὰ γινώσκῃ κἀλλιστα ὅλους τοὺς κλάδους τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, ὡς καὶ τὴν τέχνην τοῦ νὰ ἀνατρέφῃ τὰ τέκνα τῆς. Ὁ ἄνδρ, λέγουσι, δύναται νὰ σπουδάζῃ ἐπ' ὄρου ζωῆς, νὰ ἐξοικειωθῆ μετὰ πάσης ἐπιστήμης καὶ φιλολογίας, καὶ νὰ γίνῃ ἐπίσημος σοφός· ἀλλ' ἡ γυνὴ οὔτε δύναται οὔτε πρέπει νὰ μιμῆται τὸ παράδειγμα τοῦτο· τότε δὲ μόνον ὀφείλει νὰ μελετᾷ ὅσας ἔχει εὐκαίριαν. Ἡ συνήθης αὕτη μελέτη πρέπει νὰ ἦναι ἡ περὶ τῆς ἰδίας διαγωγῆς, ἢ περὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ ἢ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων τῆς. Ἡ γυνὴ ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται εἰς πάσας τὰς φαντασιοποιίας τοῦ συζύγου τῆς καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ· χρεωσται νὰ ἀγαπᾷ τοὺς ἀνδραδέλους καὶ τὰς ἀνδραδέλας τῆς, καὶ νὰ μὴ ἀντιτάσσεται πώποτε εἰς τὰς γνώμας καὶ τὰς δοξασίας των. Ἄλλ' οὔτε νὰ ζηλεύῃ τὰς ἄλλας γυναῖκας τοῦ ἀνδρός τῆς πρέπει. Ἐὰν ἀποκτήσῃ τέκνα, πρὸς μὲν τὰ ἄρβρα πρέπει νὰ ἐμπνεύσῃ ἀρχὰς τιμιότητος καὶ νὰ τὰ διδάξῃ νὰ γίνωσιν ὠφελίμα, τὰ δὲ θήλας νὰ καταστήσῃ ἐνάρετα καὶ εὐπειθῆ. Ἀνάγκη δὲ νὰ ἦναι καὶ ἀγαθὴ καὶ ἐπιεικὴς κατὰ τὰς σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῶν ὑποδεεστέρων. Ἐὰν ἐπιμεληθεῖσιν εἰς τὸ ἄκρον ἀπέκτισε σοφίαν, χρεωσται νὰ ἀποφεύγῃ ἐπιμελῶς πᾶσαν ἐπίδειξιν, διότι ἡ ματαιότης καὶ ἡ σχολαστικότης εἶναι ἀνυπόφορα παρὰ ταῖς γυναικῖν· οἱ δὲ Κινέζοι προτιμῶσι νὰ βλέπωσι τὰς ἰδίας συζύγους ἀσχολουμένας εἰς ἔργα γυναικεῖα, εἰς τὸ νὰ νήθωσι,

παραδείγματος χάριν, παρὰ νὰ τὰς ἀκούωσι φιλο-
λογούσας.

Ἴδού ἀποφθέγματα τίνα περὶ τῶν γυναικῶν·

α Ἡ ἐργασία εἶναι ὁ φύλαξ τῆς ἀθωότητος τῶν
γυναικῶν, μὴ ἐπιτρέπουσα αὐταῖς τὴν ἀργίαν πρῶ-
ται δι' ὅλου τοῦ ἔτους ἅς ἀρχῶνται τοῦ ἔργου, καὶ
τελευταίαι ἅς ἀναπαύωνται.

» Ἡ κόρη πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε πλησίον τῆς
μητρὸς τῆς ὄπως καὶ ἡ σκιά ταύτης. Αἱ κενόσπουδοι
ἀναγνώσεις καὶ αἱ ἐρωτοτροπίαί εἶναι τόσῳ μᾶλλον
ἐπικίνδυνοι, καθόσον οἱ νέοι ἐπιθίδονται ἐνθερμότε-
ρον εἰς αὐτάς.

» Ἡ σιωπὴ, ἡ σεμνότης, ἡ πραότης καὶ ἡ συ-
στολή εἶναι οἱ ἀληθεῖς στολισμοὶ τοῦ κάλλους· ἡ εὐ-
πεΐθεια, ἡ ὑπομονή, ἡ φιλοπονία, τὸ πρὸς τοὺς γο-
νεῖς σέβας καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀδελφούς ἀγάπη μιᾶς
νέας, εἶναι τὰ μεγαλεῖτερα στηρίγματα τῆς ὑπολή-
ψεώς τῆς.

» Εἰς ὅποιαν πάλιν καὶ εἰς ὅποιον ἀγῶνα ὑπο-
βάλλεται ἡ φιλαυτία τῆς γυναικὸς, ὅποταν πρόκει-
ται νὰ κύψῃ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν θέλησιν τῆς πεν-
θερᾶς, ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν γυναικαδέλφην.
Ἄλλὰ καὶ πόσον γλυκὺ τὸ ν' ἀγαπᾶται τις παρ' ὅ-
λου τοῦ κόσμου!

» Ἡ φρόνιμος γυνὴ οὐδὲν τῶν ἀφρονόντων τὴν
οἰκονομίαν τῆς οἰκίας τῆς θεωρεῖ ἀνάξιον αὐτῆς. Καὶ
ὕψαινει καὶ ῥάπτει, καὶ φροντίζει περὶ καθαριότη-
τος, καὶ καύχημά τῆς θεωρεῖ νὰ ὑπηρετῇ τὸν σύ-
ζυγόν τῆς καὶ νὰ παρασκευάζῃ τὸ γεῦμά του!

Ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐφαρμόζονται τοιαῦτα γυναικῶν,
βεβαίως δὲν εἶναι βάρβηρος ὅπως διασύρεται σή-
μερον. Εἰς ὅλα τὰ ἀπολιτίιστα ἔθνη αἱ θυγατέρες
εἶναι δοῦλαι ἢ μᾶλλον ἀνδράποδα τῶν ἰδίων πα-
τέρων, οἵτινες ἀποφασίζουσι τυραννικῶς περὶ τῆς
τύχης αὐτῶν. Εἰς τὴν Κίνα ὅμως ἄλλως ἔχει τὸ
πρᾶγμα. Καὶ μὲν ἀπαιτεῖται, ὡς εἰκὸς, ἡ συγκα-
τάθεσις τῶν γονέων ὅσῳ πρόκειται νὰ ὑπανδρευθῇ
ἡ νέα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκούουσι τὴν γνώμην ταύ-
της καὶ συμβουλευόνται τὴν κλίσιν τῆς ἵνα μὴ ἀπο-
φανθέντες δεσποτικῶς, καταστήσωσιν αὐτὴν δυστυ-
χῆ. Ὑποθέτομεν ἄρα ὅτι αἱ νέαι λαμβάνουσιν ἀγω-
γὴν συνετὴν, καθοδηγούσαν αὐτάς εἰς τὸ καθήκον
καὶ τὸ ἀληθές συμφέρον.

Ἴδού δὲ καὶ πῶς τελοῦνται ἐν Κίνα τὰ τοῦ γάμου.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

—οοο—

Εἰ μὲν ἦν μαθεῖν ἂ δεῖ παθεῖν
Καὶ μὴ παθεῖν, καλὸν ἦν τὸ μαθεῖν.

Εἰ δὲ δεῖ παθεῖν ἂ δεῖ μαθεῖν,
Τί δεῖ μαθεῖν; παθεῖν γάρ χρῆ.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ:

Ἄν ἦν δυνατόν νὰ μάθω
Ὅσα πρέπει καὶ νὰ πάθω,
Χωρὶς ὅμως νὰ τὰ πάθω,
Καλὸν ἦτον νὰ τὰ μάθω.

Πλὴν ἂν πρέπει νὰ τὰ πάθω
Διότι πρέπει νὰ τὰ μάθω,
Τίς ἢ χρεῖα νὰ τὰ μάθω
Ἄφοῦ πρέπει νὰ τὰ πάθω;

Ζάκυνθος. Κατὰ Δεκέμβριον, 1857.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΟΡΑΗ.

(Ἴδε φυλλ. 182 καὶ 183.)

Τιμώτατε κύριε Τουμπάζη

Ἡ παρούσά μου ἐπιστολὴ θέλει σοῦ ἐγχειρισθῆν
ἀπὸ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον, ἢ ἐντάμα καὶ τοὺς δύο μου
φίλους, κυρίου Πίγκολον καὶ Κανέλλον, νέους στο-
λισμένους μὲ παιδείαν, καὶ τῆς παιδείας τὴν πολὺ
χρησιμωτέραν φρόνησιν, καὶ προθύμους νὰ μεταχει-
ρισθῶσι καὶ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν παιδείαν των εἰς
τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνας. Σὲ γράφω, ὄχι διὰ
νὰ τοὺς συστήσω (ἐπεὶδὴ χρεῖαν συστάσεως δὲν ἔ-
χουν), ἀλλὰ διὰ νὰ σοῦ τοὺς γνωρίσω, καὶ νὰ τοὺς
κάμω διὰ μέσου σου καὶ εἰς τοὺς ἄλλους γνωστούς.
Πλειότερα δὲν ἔχω δύναμιν νὰ σε γράψω. Βλέπεις
ὅτι οὐδ' ὀλίγους στίχους μὲ συγχωρεῖ τὸ βαθύ μου
γῆρας νὰ χαράξω, χωρὶς νὰ τοὺς ἀσχημίσω μὲ σφάλ-
ματα τῆς μνήμης μου (*). Σ' εὐχομαι ἀπὸ ψυχῆς
τὸ γῆράς μου χωρὶς τὰ σφάλματά του!

Τὴν ὅποιαν πρὸ πολλοῦ μοῦ ἐζήτησες ἐπιστολὴν
διὰ τοῦ κυρίου Γλαράκη, ἔμαθα ὅτι τὴν ἔλαβες.

Ἐκ Παρισίων, 5 Ἰουνίου, 1822.

Εἰς τὰς προσταγὰς σου πρόθυμος ὁ

A. ΚΟΡΑΗΣ.

Πρὸς τὸν κύριον *** Τουμπάζην
Εἰς Ἰόραν.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Τοῦ φυλλαδίου ΡΠΔ'.

Σελ. 367 — στήλ. α. — στίχ. 5 — γρ. Ἰπ-
πότην Πινδεμόντην. Σελ. 368 — στήλ. α. — στ.
26 — γρ. τῆς παραχωρητάσης τὴν ... Σελ. 369 —
στήλ. α. — στίχ. 37 — γρ. Ἰπ. Γεραρδίνην —
καὶ στίχ. 54 — γρ. τῶν τελευταίων.

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Σφάλματα ἐννοεῖ λέξιν τινὰ τὴν ὅποιαν γρά-
ψας μετὰ τὸ « τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνας, » εὐθεως ἐπέκλει.